

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Vita Francisci Borgiae Tertij Societatis Iesv Generalis

Ribadeneyra, Pedro de

Mogvntiae, 1603

Pia Opvscvla Eivsdem Francisci Borgiæ Gandiæ Dvcis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-45256

iv. 8
Franciscus

PIA OPVSCVLA

iii. 14
Eius iv. 4
i. 2
Socij

EIVSDEM

itur ter
iv. 4
inuisit
ii. 7. 17
it Fran.
iv. 4
iii. 6

FRANCISCI

iv. 4
inuisit
ii. 7. 17
it Fran.
iv. 4
iii. 6

BORGIAE

iv. 4
inuisit
ii. 7. 17
it Fran.
iv. 4
iii. 6

GANDIAE

iv. 4
inuisit
ii. 7. 17
it Fran.
iv. 4
iii. 6

DVCIS.

OPVSCVLORVM INDEX.

- I. SERMO *in illud Euangelium Dominice IX post Pentecosten, Vt appropinquauit IESVS, videns Ciuitatem, fleuit super illam, dicens: Si cognouisses & tu, &c. Luc. XII. cap.*
  - II. OPERVM *Christiani hominis Speculum.*
  - III. COLLYRIVM *Spirituale.*
  - IV PRÆPARATIO *ad sacram Eucharistiam.*
  - V. EXERCITATIO *Spirituali, ad sui cuiusque cognitionem.*
  - VI. IN CANTICVM *trium puerorum, Benedicite omnia opera Domini Domino, interprete Alphonso Deca, Theologo Societatis IESV Compluti.*
- Accessit nunc primum, DE RATIONE CONCIONANDI, seu *De predicatione Euangelica* libellus, simplici stylo ab AND. SCHOTTO eiusdem Societatis Sacerdote Latine redditus.

ILLVSTRISSIMO,

AC REVERENDISSIMO

D. Gasperi Quiroga, Archi-

episcopo Toletano, summoque

Consilij sanctæ Inquisitionis

Præsidi, Alphonsus Deca,

Theologus Societatis IESV,

S. P. D.

FRANCISGVS Bor-
 gia Dux Gandiæ,
 antequam se ad no-
 stram Societatem adiūge-
 ret, libellos quosdam ad sui
 profectum scripsit, rudimē-
 ta continentes ea, in qui-
 bus se ipse adhuc tiro exer-
 cebat ad pietatem. Qui
 cum amicis nōnullis com-
 municati, quod essent &
 Y s fan-

sanctissimis documētis pleni, & à viro illo profecti, qui genere esset, atque vitæ splendore clarissimus, magnam in primis admirationem habuerunt. Nam cum Francisco proauorum sanguine illustrissimo, & multis, magnisque per amplæ familiæ, ac proprij dominatus negotiis implicato, & in aula Regum, & gratia educato à puero, de canibus, de equis, de accipitribus. Principum virorum more, nō de moribus, atque virtutibus, deque orandi, meditandique ratione tractationes congruæ viderentur; & ab illo ciuilia

lia potius quam religiosa,
militaria magis expecta-
rent homines quam spiri-
talia, & ea quæ specie sua
fallaci perstringunt impe-
ratorum oculos; non ea
quæ, depulsa animis offusa
caligine, pectora nostra
complect clarissima luce,
& ad bene, beateque viuen-
dum iuuant: hæc ab ipso
sapiēter conscripta (Quod
præter opinionem homi-
num accidissent) admi-
rabilia multis sane sunt
visa. Itaque FRANCIS-
CO ipso inscio, atque in-
uito, libelli in vulgus editi
Hispanice, typisque etiam
excusi sunt. Intellexerunt
ni-

nimirum homines, non esse angustis DEI gratiam finibus circumscriptam, neque cultu corporis tantummodo, & habitu virtutum pondera æstimanda. Nam ut sub vili palliolo latet sæpe sapientia; sic sub holosericis interdum, atq; aureis vestibus humilitas, sui que contemptio inclusa est, atque humanarum rerum despicientia. Quod si unquam alias in Francisco certe nostris temporibus vidimus: qui ætate florēs; Regia stirpe natus, opibus, copiis, liberis, amicitiis, clientelis abundās, magna Regis sui, & hominum laude publicis
mu-

DEDICATORIA. 541

muneribus honorifice per-
functus, rebus denique o-
mnibus, quæ in bonis vul-
go numerantur, ad volun-
tatem fluentibus, quæ ipsi
fuerant lucra, hæc arbitra-
tus est propter Christum
detrimenta; mundique o-
mni inanitate reiecta, pau-
pertatem diuitiis, asperita-
tem deliciis prætulit; aulico
splendori humilē squallo-
rem, potentiaæ sui ludibriū
longe anteposuit: & nu-
dus nudum Christum se-
quutus, in eo se abiectio-
nis statu collocavit, in quo do-
cuit grauissimo exemplo
pictis, & adumbratis vera,
& solida, caducis sempiter-
na in-

Philip. 3.

na infinitis partibus antecellere; cœlestia terrenis, humanis diuina. Præterit enim verè figura huius mundi, vt ait Paulus: & id quod in præfenti est (vt idē scribit) momentaneum, & leue tribulationis nostræ, supra modū in sublimitate æternæ gloriæ pondus operatur in nobis, non contemplantibus nobis quæ videntur, sed quæ non videntur, quæ enim videntur, temporalia sunt, quæ autē non videntur, æterna sunt. Franciscus itaque aspiciens in autorem fidei, & consummatorem IESUM, qui proposito sibi gaudio sustinuit cruci-

1. Cor. 7°

2. Cor. 4.

Hebr. 12.

cent,

cem, confusione contem-
 pta; maiores diuitias æsti-
 mans thesauro *Ægyptio-* *Hebr. II.*
 rum improprium **CHRIS-**
TI; exiuit extra castra il-
 lud portans, præclarissi- *Hebr. 13.*
 mum nobis ad imitatio-
 nem, posterisque omnibus
 exemplum relinquēs. Hu-
 ius igitur viri libellos (quos
 supra commemorauimus) ve-
 rè Catholicos, verè pios,
 de Hispano sermone in La-
 tinum conuersos denuò
 in lucem emittimus. Pri-
 mum quidem, ne tanti vi-
 ri memoria temporum ve-
 tustate obsolescat: deinde,
 vt constet quibus quasi
 gradi-

gradibus ad tantam virtutum excellentiam peruenit: postremo, ut quibus praeluxit vitæ exemplo, eos quoque doctrina instruat, & non solum presentibus proferat, sed etiam futuris. Habent enim multa, ex quibus, si studium diligens, & assidua exercitatio accesserit, magna percipi possit utilitas. Latina autem hæc opuscula euulgamus, quo fructus latius eorum pateat, & non tantum ad Hispanorum, sed ad exterorum etiam manus perueniant. Tibi autem, Præsul illustrissime, hæc dicamus, tū quoniam in ista quasi vigilia fidei

dei
fide
fren
rabi
lupo
gion
quid
Reli
scur
tagi
tibi
vigil
uide
est, v
piet
tum
lami
que
tur b
prop

dei

dei Catholicæ tuendæ præ-
fides, & truculentam circū-
frémentium hæreticorum
rabiem, qui sub ouina pelle
lupos tegunt, à nostris re-
gionibus procul arces; & ne
quid Apostolicæ atq; auitæ
Religionis candorem ob-
scuret, aut inficiat, neue cō-
tagione serpat, pro officio
tibi diuinitus dato, summa
vigilantia atq; sapiētia pro-
uides: (& iustissimum sanè
est, vt te omnes grata animi
pietate colant, in quos tan-
tum, tam turbulentis, & ca-
lamitosis temporibus, tam-
que eximium abs te cōfer-
tur beneficium; tum etiam
propter singularem meam
in te

in te obseruantiam, eamq;
 excitatam virtutum tuarū
 admiratione, & summa tua
 in nos beneuolentia, & per-
 petua nostrę Religionis de-
 fensione, quam, ex quo pri-
 mum fermè cœpit, pera-
 manter suscepisti. Itaque
 nō magis mihi propria est,
 quam communis cum o-
 mnibus nostrę Societatis
 hominibus. Sed quoniam
 omnibus singulatim hoc
 facere nō licet, ego & meo,
 & eorū omnium nomine,
 hoc munusculo testari vo-
 lui, quantum tibi in Christo
 & debeamus omnes, & cu-
 piamus.   Vale. Complu-
 ti.

TRA.

TRACTATUS
PRIMVS.

Luc. 19.

UT appropinquauit IESVS, vi-
dens Ciuitatem, fleuit super
illam, dicens, Si cognouisses
& tu, &c.

SICAPILLI nostri omnes
DEO numerati sunt,
quemadmodum in Eu-
angelio legimus, quanto
magis Christi, hoc est, sapientia Dei
verba numerata esse credendum est!
quantis porro hæc ab Angelis laudi-
bus efferi putandum! quanti ab
hominibus fieri debent, in quorum
utilitatem dicta sunt! Si negli-
gamus certè, aut si non ea atten-
tissime consideremus, magna re-
prehensione digni simus necesse est,
quando omnia CHRISTI Domi-
ni nostri facta, & dicta, nostra
sunt instructio. Caterum, cum ad
cam

Luc. 12.

eam rem humana vires non sufficiant, eos imitari opus est, qui artem aliquam perfecte addiscere cupientes, ad perfectissimum eius artis magistrum sese conferunt, vt videlicet preceptoris sapientia discipuli imperitiam suppleat, & reformet. Cum ergo de rebus quatuor, quae sub prefato themate continentur, tractaturi simus, eiusmodi aliquem preceptorem adire oportet, cuius praesidio ignorantia nostra tenebrae depellantur. Et quidem in verbis thematis, quod appropinquauit Dominus, quod vidit ciuitatem, quod fleuit super eam, postremo quod locutus est, legimus: quibus quasi quatuor gradibus ad illud quod sequitur, Si cognouisses & tu, hoc est, ad nostrorum cognitionem peruenire in promptu est, modo diligentia adhibeatur. Necesse primum est vt appropinquet IESVS: si enim ab eius gratia

SE
gratia
nos
gnosce
videat
dicens
dete.
necess
indica
tit Do
brij, &
ius vi
& de
deice
Domini
mus
ne ob
contin
Quo
runt
addisc
sermo
quere
perius

SERMO IN LVC. XIX. 549

gratia & lumine longe sumus, nec nos ipsi poterimus, nec illum cognoscere. Nec minus opus est ut videamus: sic enim docet Isaias, dicens. Cæci intuemini, & videte. *Isa. 42.* Nam de tertio, quam scilicet necessaria sint lacrymæ, illud satis indicat, quod per Prophetam dicit Dominus: Expergiscimini e- *Joel. 1.* brij, & flete, iucunditates enim huius vite, mentem inebriare solent, & de gradu rationis, & dignitate deiicere. Denique, fuisse locutum Dominum videmus, ut intelligeremus nobis etiam loquendum esse, ne ob taciturnitatis malum nobis contingat quod Davidi, cum dixit: Quoniam tacui, inueterauerunt ossa mea, &c. *Pf. 37.* Quæ omnia ut addiscere, & complecti mente, & sermone possimus præceptor aliquis querendus nobis est, quod paulo superius dicebamus: nec verò peritior inueni-

inueniri potest DOMINI matre,
 quæ DEVM mente per fidem con-
 cepit, voluntate autem per chari-
 tatem, suis denique ad nostram re-
 demptionem visceribus induit. Quis
 enim ita aspicere nouit vt illa, quæ

Luc. 1. nil habuit, quo minus respiceret
 DOMINVS humilitatem an-
 cillæ suæ? & quis vnquam ita

Luc. 2. fleuit vt ea, cuius animam do-
 loris gladius pertransiuit? qui
 postremo tam sapienter locutus est

Luc. 1. vt quæ dixit: Magnificat ani-
 ma mea DOMINVM, ob magna
 videlicet ab eo accepta beneficia?

Luc. 1. quæque vbi dixisset, Fiat mihi
 secundum verbum tuum, facta
 est Patris filia, Filii mater, &
 Spiritus sancti sponsa? Non ali-
 um igitur præceptorem queramus,
 quando in puris creaturis ei simi-
 lem inuenire non possumus: Jed
 huic humiliter supplicemus, nobis vt
 faueat

faueat
 & fa-
 sunt,
 Maria

V

N

DE V
 propin-
 videre
 cumqu-

DOM

se S. m.

ante e

CHR

conice

cognit

cupim

approp

non ad

iã appr

cere in

faueat, quo possimus ea intelligere,
 & facere qua in themate proposita
 sunt, mente pia dicentes: Aue
 Maria.

Ut appropinquauit, &c.

NON minus necessarium est
 DEVM cognoscere cupienti, vt ap-
 propinquet Domino, quam iis qui
 videre volunt, ad lucem accedere:
 cumque vera lux sit CHRISTVS
 DOMINVS noster, qua vident
 se Sancti in caelo, & iusti in terra,
 ante omnia opus est vt appropinquet
 CHRISTVS. Ex quo illud facile
 conicere licet, quod nondum eam
 cognitionem sumus adepti, quam
 cupimus in causa esse, quia nondum
 appropinquauit CHRISTVS: aut
 non adeo sumus ei propinqui, si forte
 iam appropinquauit, nos tamen vt cōspi-
 cere in eo, eiusque ope possimus. Id quod
 cum

cum nobis admodum sit necessari-
um, debemus certe ei appropinqua-
re, quo & ipse etiam nobis appro-
pinquet, sic enim scriptum est: Ap-
propinquate DEO, & appropin-
quabit vobis, &c. Iam vero, quom-
id necessarium nobis sit ad cognitio-
nem perfectam consequendam, il-
lud aperte declarat, quod in Io-
seph velut in figura expressum est. Il-
le enim cum in Aegypto degeret, non-
dum à fratribus suis agnitus, di-
xit illis, Accedite ad me: & cum
accessissent prope, Ego sum, ait,
frater vester, quem vendidistis in
Aegypto. Quae quidem verba, no-
bis nos certe ostendunt, qui sumus:
noster enim Ioseph, noster, inquam,
frater, bonumque nostrum, nos,
quos se videt necdum agnoscere, mul-
tis ab eo acceptis beneficiis iubet
propius accedere: atque vbi accesser-
imus dicit, Ego sum frater vester,
quem

Iacob. 4.

Gen. 45.

quem vendidistis in Aegypto. Iubet itaque, quo eum possimus agnoscere, ut propius ad se accedamus: ubi verò accessimus, quo nota nobis sit nostra malitia, & in eum iniquitas, ait, Ego sum quem vendidistis in Aegyptio. Id verò illi perfectius cognoscunt, qui ei propinquiores sunt: participant enim magis eius lumine, quo eis sua apertius miseria demonstratur. Quare nos in hac re Propheta consilium sequi oportet dicentis: Accedite ad ^{Psal. 119.} eum, & illuminamini. Atque hoc de primo. Quod verò ad secundum attinet, ideo vidit CHRISTVS Ciuitatem, ut nobis ostenderet, quantum teneamur inspicere animam nostram, quae ciuitas est quaedam, & ciues eius videlicet opera. Quocirca nullum aliud efficacius inueniri potest medicamentum, illo quo Dominus sanaturus caecum ^{Marc. 7.} vsus
Z   dicitur

Marc. 8. dicitur in Euangelio: expuit enim in terram, fecitq; lutum, & posuit super oculos eius. Ad eandē etiam normam debemus nos, si spiritualiter videre volumus, ponere super oculos nostros propriarum miseriarum lutum, vt conspicientes nostrum nihil, cognitionem nostram, quam querimus, consequamur: consequemur vero, si quod Rex David nobis praecinit, attentis auribus audiamus: ille enim huius Ciuitatis labores adeo peculiariter prauidit, vt ex eius mente possimus magnam partem rerum illarum agnoscere, quae ipsi conuenire videntur; sic enim ait ille:

Psal. 54. Vidi iniquitatem, & contradictionem in Ciuitate. O quam aperte iniquitas Ciuitatis huius, id est, animae nostrae, ab his percipi potest, qui considerant quod in iniquitatibus concepti sumus. Quid vero est iniquitas, & peccatum aliud

aliud quam nihil? nihil ergo est ori-
 go Civitatis huius, nihil etiam ca-
 tera putari debent, quaecunque in
 omni vita consequuntur; ait enim
 idem Propheta: Et substantia mea *Psal. 38.*
 tanquam nihilum ante te. Finem
 vero eius similem esse principio illud
 ostendit: Exhibit Spiritus eius, & *Psal. 145*
 revertetur in terram suam, &
 in illa die peribunt omnes co-
 gitationes eorum. Quis se existi-
 met esse aliquid, cum suae etiam
 nature initium ignoret? cum nec
 intelligas modum quo conditus est,
 quomodo genitus, quando moritu-
 rus, nec animae suae naturam, nec
 quid in ea insit, nec quomodo exi-
 stat, satis vnquam cogitatione asse-
 qui potuerit: quis non suum nihil
 videat, si miseras corporis, si carceris
 corruptionem, si quam sit fami, fri-
 gori, alijsq; infirmitatibus obnoxius
 contēpletur? Nam de pugna mentis,

& corporis, quid opus est dicere? quis enim arrogantiam, & superbiam suam non deplorat, si sua opera consuleret? si id cogitet, & secum reputet, quantum DEI inspirationibus sanctis resistat, quantum in bene operando difficultatis sentiat, quemadmodum luci à DEO missa rebellis sit, quoties operandi opportunitate oblata, in aliud tamen tempus bonum opus differat, causamque negligentiae querat; alias quidem prudentiae speciem prætens alias vero ibi trepidans, ubi non est timor, ut perpetuum hominis opus est, videatur diruere scilicet bonum quod in eo edificat DEVS, salutisque propriae aduersari, & libertatem suam attenuare. Hac est nimirum contradictio illa, de qua Apostolus ad Romanos: Video, inquit, aliam legem in membris meis, repugnantem legi mentis meae, & capti-

Rom. 7.

captiuantem me in lege pecca-
 ti. Tantam enim vim habet eiusmo-
 di contradictio, vt non quod vo- *Ibidem*
 lumus bonū agamus, sed quod
 nolumus malum. O magnam Ci-
 uitatis huius calamitatem! sed gra-
 uiora adhuc idem Propheta in his
 que sequuntur, plane declarat, di-
 cens: Die ac nocte circundabit *Psal. 54.*
 eam super muros eius iniquitas,
 & in medio eius labor, & iniu-
 stitia. Nullam namque aliarum ci-
 uitatum ita hostes premunt, vt non
 interdū quiescere sinant: cum enim
 nox, tum temporis diuturnitas, &
 qui continuus esse non potest armo-
 rum vsus, nonnullum relinquere so-
 lent induciarum locum. At Ciuita-
 tem hanc, de qua loquimur, tan-
 quam expertus miles, inquit Pro-
 pheta, die ac nocte circundari
 iniquitate. Quibus verbis satis eius
 laborem, & periculum indicat,

quippe cuius inimici, mundus, scilicet, dæmon, & caro, ne labore, nec temporis diuturnitate fatigati vllum intermittunt oppugnandi tempus: idq; adeo, vt non solum obsideant, sed & super muros eius iniquitatem constituent. Quod quidem nobis tum accidit, cum veterem hominem non mortificantes, eum iniquitatibus subiectum, adeoque in maiori periculo constitutum relinquimus: in magno enim periculo ciuitas versari solet, cum in eius muros hostes ascenderit. Accedit ad hæc, quod in medio eius dicitur labor esse, & iniustitia: & quidem si ea consideremus quæ hætenus dicta sunt, vere dici potest, quod sit in medio eius labor: sed quiddam etiam grauius forte reperiemus; id vero est, quod cum Ciuitatem oporteret his armis continuo se defendere, quibus suos CHRISTVS instruxit

xit in horto, dicens: Vigilate, & o- ^{Marc. 14}
 rate. armis profecto excellentissimis.
 Quod vel illud abunde confirmat,
 quod eadem nocte, cum in duobus
 gladijs satis esse dixisset Dominus, ad ^{Luc. 22.}
 hac tamen arma commendanda ter
 ab oratione surrexit, vt eorum ni-
 mirum necessitatem, & excellenti-
 am declararet. Cum, inquam, his ar-
 mis Ciuitati perpetuo vtendū esset,
 non leuiter deplorandum est, quod
 eas tam facile alias quidem somno
 oppressi, alias negligentia, & repi-
 ditate deponimus, atq; ita in labore
 ciuitatem constitutam relinquimus,
 quippe quam, cum hostes obsideant,
 defendere negligimus. Quid vero de
 iniquitate dicemus, nisi quod ini-
 quitate Ciuitas plena est? Et de vo-
 luntate quidē, si aduertimus, sensus &
 superiores animæ potentia ita velut
 exostulantes conqueruntur: memo-
 ria quidē, quod cum eius sit delectari

360 TRACTATUS PRIMVS.

in Domino, eam tamen obcecata voluntas propriis passionibus obliuisci DEI faciat, atque in eas miserias precipitet, quibus in perpetua amaritudine versetur: intellectus vero, quod ei celestium & aeternorum considerationem adimat, dum transitoria querit, atque terrena. Queruntur oculi quod aspicere ex concupiscentia cogantur, vnde iure poenas daturi sint: atque in eum modum reliqui sensus queruntur, vt facile Ciuitatis huius iniquitas appareat. Nec tamen hic dicendi finem facit Propheta, sed addit: Et non deficiet de plateis eius vsura, & dolus. Quod certe non minus, quam ea quae hactenus dicta sunt, dolendum est, quando non solum bono est destituta, sed est in ea & vsura, et dolus. Quod vt intelligi melius possit, aduertendum est, vsuram esse mutuum dare plusquam dederis sperando, adeoque non eius,

Psal 54.

eius, cui das, causa, sed tua ipsius qui
 mutuum das. Erit itaque spiritualis
 usura, si simili animo quis laboret,
 atque operam suam collocet. Quis
 autem verbis consequi possit mille
 Ciuitatis huius usurarum modos?
 Reperies qui eleemosynam det ob
 vanam gloriam; alium qui oret so-
 lum ob orationis suauitatem; alium
 denique ieiunantem inferni tantum
 timore perterritum: ita omisso prin-
 cipali sine, qui DEVS est, omnia in
 usuram quandam conuertuntur, vt
 merito his qui ita agunt dicat Do-
 minus: *Receperunt mercedem* Matt. 6.
 suam. Quanta verò est Ciuitatis
 huius miseria, quæ nec ex laboribus
 suis fructum aliquem capit, nec ea
 colligit quæ seminauit! Ad dolos ve-
 niamus: quæ quidem in re nos potius
 tempus, quam materia, deficiet.
 Quis enim Ciuitatis huius dolos di-
 cere possit? Quoties nos propria pas-
 siones

siones decipiunt! quoties tentationes! Quantus verò error ille est, quo communiter mortales se esse aliquid putant, & suis ipsi viribus ita nituntur, quasi in eorum manu propria vita sit! vt mirum non sit toties cadere, qui tam misere decipiuntur; neque resistere posse, dum infirmitatem propriam non cogitant: multa etiam, & magna facere posse putant, qui si proprias vires considerarent, longe aliter profecto sentirent. Nec solum nos ipsi decipimus, sed & proximos etiam miris dolis, dum videlicet alios honoramus, quo nos ipsi etiam honore prosequantur: alios quia timemus, laudamus: alijs, alijs de causis obsequimur: denique mille dolis, & fraudibus pleni sumus. Quamobrem dicit Scriptura: *Vt duplici corde. Eoque procedit res bac, vt putent & quidem, DEVM se posse fallere: sic enim in vitis quidam*

Eccli. 2.

dā vitā agunt, vt illud Psalms dicere
 videantur: Non videbit Domi- *Tsal. 93.*
 nus, nec intelliget DEVS Iacob.
 Miserum te, qui DEVM etiam fal-
 lere posse putes, nec vides quod pau-
 lo post scriptum est: Qui planta- *Ibidem.*
 uit aurem, non audiet? aut qui
 finxit oculum, non confide-
 rat? Vsq; adeo malum inualuit, vt
 boni etiam in hac parte plerumque
 decipiantur: qui cum meliora &
 perfectiora videant, a sensuum cupi-
 ditate retenti tamen, aut alias ob *Tsal. 93.*
 causas reuocati, dicere solet. Nihil
 hoc est, mortale non est, & non
 videbit Dominus, nec intelliget
 DEVS Iacob. Quos ego ita libenter
 interrogauerim: Si DEVS se voluit
 dici Deū Iacob luctatoris, an nō vobis
 videtur eos aspicere qui luctantur?
 num se videlicet sinant prosterni ab
 hostibus, an contra ipsi eos deiciant
 strenue illorū illusionibus resistendo?
 Est alius

Est alius qui spirituales viros insignis error detinet, qui cum sentiunt in se paupertatis, obedientiae, & ceterarum virtutum desiderium, in eo sibi placet, & quasi à debitore DEO petunt sibi vt faueat, quando eius causa pauperis, & obedientes esse cupiunt: nec advertunt hi quantum DEO debeant, à quo eiusmodi desideria habuerunt. Ita obliti qua via in eum statum perducti fuerint, quantaq; obligatione DEO ea causa deincti sint, non intelligunt, non sibi noua à DEO deberi beneficia, sed pro acceptis noua à se deberi obsequia. An quisquam eorum qui inopem vitam ducunt, si eius filium Rex aliquis dedi sibi postulasset, eum vt Regem faceret, Regi se putaret, aut dicere auderet beneficium praestitisse, qui filium non negauerit? Quis ergo putare audeat magnam se rem facere, qui petenti à se DEO concedat

SERMO IN LVC. XIX. 561

concedat filium, id est, voluntatem, quo paupertatis virtute decoratam reginam faciat? Servire enim DEO, regnare est; pauperemque esse spiritu, est esse omnium rerum Dominum: denique obedientem esse, & mansuetum, est terram possidere; sic enim scriptum est: Mansueti Psal. 36. autem hæreditabunt terram. Cui, rogo te, obedire solebas cum viueres in peccato, ut magnum putes nunc si DEI legi obedias? Meminisse certe deberes, quam duram vitam viueres cum diues esses ita posses videre quantum ei debeas, qui te ab illis propriorum affectuum molestiis liberauit. Hi, atque eiusmodi alij multi sunt Ciuitatis huius errores, quorum non minimus is esse putandus est, quod ex his quæ in nobis operatur Dominus, cum humiles fieri deberemus, superbi reddimur: solet enim plerumque accidere, ut cum in operando
facili-

facilitatem aliquã experimur, eam nobis temere trisnamus, dum non cogitamus de infirmitate nostra, cuius rationem habens Dominus, ita solet fauere. Facit enim DEVS more peritissimi ducis, qui quos videt esse debiliores milites, solet cum his mitius agere, ne si illos durius tractet, forte amittat. Hæc dum contemplatur Hieremias, merito flens dicit:

Thren. I. Quomodo sedet sola Ciuitas plena populo? Merito certe flet solam esse, quæ plena sit populo: flet vero etiam, quia plena est: nisi enim plena esset, sola non esset. Sed his Prophetæ lacrymis omiſſis, nos ad CHRISTI lachrymarum considerationem conuertamus, qui videns

Luc. 19. Ciuitatem, fleuit super illam. Solent quidem medici cum deprehenderit grauiorem esse morbum, atq; in periculo magno constitutum ægrotum intellexerint, vultu tristitia dissimu-

disimulare, ne ille, si tristem medicum viderit, suum quantum sit periculum agnoscat: ita is dum letitiam simulat, se agroto consulere putat. Longe secus vero medicus noster CHRISTVS nobiscum agit, qui cū sciat quanti referat, vt proprias infirmitates, nostraq; pericula agnoscamus, tristiam vultu præ se fert, & agrotum conspiciens flet, vt iste videlicet ex eo possit morbi gravitatē conijcere. Si enim medicus, in cuius manu salus est, ob aegritudinem tamen infirmi flet, quanto æquius est flere agrotum? Itaq; dicebat filijs Hierusalē: Nolite flere super me, Luc. 22. sed super vos ipsas flete; indicans plane, nonnullis lachrymas, quia nō super se fleant, parum prodesse. Scimus fleuisse Esau, sed non super se, sed Gen. 28. sua causa: ita nobis saepe solet proprius amor lachrymas exprimere, dum nobis laborātibus tenere cōpatimur.

Fleuit

1. Pet. 2.

Fleuit autem CHRISTVS, quo
 extergat, depellatq; inutiles lachry-
 mas ab oculis nostris; iubet verò flere
 nos super nos ipsos: nec enim super
 CHRISTVM flere debemus: quia
 peccatum non fecit, nec est in-
 uentus dolus in ore eius. Possu-
 mus quidem passionem eius flere,
 sed super nos solos culpas flere debe-
 mus. Flendum quidem est, quod tam
 multa passus est CHRISTVS: sed
 illud non est omittendum, vt super
 nos ipsos fleamus, qui ei doloris tan-
 ti causa fuerimus: idque nobis cogi-
 tandum est, quod illum quidem
 Iudæi comprehensum tenuerunt, sed
 tenemus nos etiam tanquam com-
 prehensum, dum quo minus in ani-
 mis nostris regnare possit, imperfe-
 ctionibus propriis impedimus. De-
 duxerunt illi CHRISTVM à iu-
 dicibus ad iudices: itidem facimus
 nos, qui tam saepe male de proximis
 iudica-

SERMO IN LVC. XIX. 569

judicamus, & eorum facta per varia mentis nostræ iudicia traducimus. Vulnerarunt illi CHRISTI-
iam mortui latus: nos contra voluntatem regnantis, & in aternitate
viventis, dum aliquid facimus, quid aliud quam eius cor vulneramus? Id
quod ille aliquando Paulo conquestus dicebat. Saule, Saule. cur me ^{Actor. 9.}
persequeris? Quanto verò nos Iudeis crudeliores sumus, qui CHRISTVM
in laboribus positum nulla ex parte eleuamus, cum illi CHRISTO
laborem, quæsito Simone, qui crucem portaret, non nihil leuauerint!
Bonum quidem est flere, cum CHRISTVM videas opprobrium esse hominum,
& abiectionem ^{Psal. 21.} plebis: sed illud nihil minus utile, si fleas cum te vides tam libenter honores
admittere, parumque curare, vt CHRISTI exemplo contemni velis. Flendum quidem est merito,
cum

Psal. 141

cum CHRISTVM videas adeo à se
 derelictum, vt dicat, Considera-
 bam ad dexteram, & non erat
 qui cognosceret me: sed illud non
 minus dolendum, quod tanto negle-
 cto exemplo nunquam nos nec notis,
 nec amicis destitui patimur. Est qui-
 dem æquum sentire CHRISTI
 paupertatem: sed illud est nihil mi-
 nus flendum, quod nolumus imita-
 ri. Deniq; pium est CHRISTI mor-
 tem flere: sed illud etiam pium, si
 gemamus toto pectore, quod nos nec-
 dum eius causa mortuos sentiamus.
 Neq; (quod peius est) dum videmus
 CHRISTVM mortuum, optamus
 mortem, nec nobis vita hæc longa
 esse videtur. Sunt certe tam multa
 cur merito flere debeamus, vt nullis
 me ea putē verbis pro dignitate per-
 sequi posse. Ad id igitur veniamus,
 quod est in themate nostro postremū,
 atque id videamus quam nobis ne-
 cessarium

cessar
 mus v
 Tacu
 sicut
 bo, d
 profes
 quam
 ad sen
 niuere
 turien
 & ex
 ter qu
 dolore
 comm
 cesse es
 verba
 sint va
 tum e
 CHRI
 ses &
 memo
 ex am
 Dei ob

cessarium sit nobiscum loqui. Audia-
mus vero primum dicentem Isaiam:
 Tacui, semper filii, patiens fui; *Esa. 49.*
 sicut parturiens loquar, dissipabo, & absorbebo simul. Ex his profecto verbis facile potest intelligi, quam sit incommodum tacere, & ad sensualitatis nostræ impetus con- niuere, quamq; sit necessarium parturientis more, id est, vehementer, & ex magno dolore loqui: vehementer quidem, ut dissipentur peccata; dolore vero, quod ea fuerint à nobis commissa. Quando vero loqui necesse est, quæ alia, obsecro, possimus verba dicere, quæ tantum aut possint valere, aut nobis prodesse, quantum ea valent, quibus vsus est
 CHRISTVS, dicens: *Luc. 19.* Si cognouisses & tu? Si cognouisses, inquam, memoria, quanti sit pretij de DEO ex amore cogitare, non te tam facile Dei oblita dispergeres. Si cognouisses, intellectus,

intellectus, quantum tibi nocuerit
 in eis non esse quæ Patris celestis
 sunt, multo profecto diligentius di-
 rura Ciuitati remedium quæres.
 Si cognouisses, voluntas, quæ sis dum
 terram amas, quæ vero cum diligis
 DEVM, facile profecto timorem
 omnem adijceres, vt DEI chari-
 tate repleri posses. Si cognouissetis,
 oculi, quam fueritis inutiles, incau-
 te, brutorumque more circumspici-
 endo, immensam profecto lacryma-
 rum copiam profunderetis eorum ma-
 gis, si perpenderetis, quantum ex
 creaturarum contemplatione fructum
 percipere potuissetis, quantumque in
 eius amorem excitari, qui eas vobis
 ex tanto amore concessit: essetis vi-
 delicet potentis anima tanquam
 folles quidam, quibus in eis diuini
 amoris flamma excitata indies cre-
 sceret. Si cognouissetis, aures, quale
 fuerit vanis fabulis delectari, quale
 vero

vero
 loqui
 ausco
 nima
 sus lo
 vestra
 cum p
 suaue
 DEI
 fuisse
 sole D
 ex me
 bone
 hinc fr
 fecto a
 DEO
 quam
 tem or
 dediste
 aliud,
 ait: Po
 gustat
 nam v

SERMO IN LVC. XIX. 573

vero sit ea qua per homines DEVS
loquitur, interioremq; Sponsi vocem
auscultare, de qua scriptum est: A-
nima mea liquefacta est, v: Spō- *Cant. 5.*
sus loquutus est: certe surditatis,
vestrae duritiam sentiretis. Quod si
cum perditae quæreres, anima mea,
suaves odores, cum pari diligentia
DEI suauitatem in omnibus qua-
suissem. (potest enim facile conijci ex
sole DEI claritas, fortitudo ex igne,
ex melle dulcedo) quantum, DEVS
bone, qua nullum ex alia recepisti,
hinc fructum percepisses! Facile pro-
fecto dici non potest, quam fueris
DEO ingrata, cui cum dibueris tan-
quam myrrha electa dare suauita-
tem odoris pro suauis odore fortorem
dedisti. Nam de gustu quid dicam
aliud, quam quod in huc modum Iob *Iob, 6.*
ait: Potest aliquis gustare, quod
gustatum afferat mortem? uti-
nam videres quid sit delectari ama-
ris,

vis, & quod vere dulce est, amarum
putare, diceres profecto cum eodem
Iob: Quæ prius nolebat tangere
anima mea, nunc præ angustia
cibi mei sunt. Si cognouissetis ma-
nus, quanto cum labore, & pericu-
lo peccati mortua opera faciebatis,
videretis profecto aperte, quam vere

Psal. 113. illud de vobis scriptum sit: Manus
habent, & non palpabunt. Et si
diuinas considerationes, quas labo-
rantibus in vinea DEVS affert
soleat, cognosceretis quales sint, di-
ceretis certe cum Propheta: *DEVM*
Psal. 76. exquisiui manibus meis, & non
sum deceptus.

Denique si cognouisses & tu, ani-
ma mea, vt facere non possis quin
aliquid agas, quanti vero periculi
plenum sit, si male agas, quanti au-
tem detrimenti si non bene agas,
quantum porro in eo lucri, si sis in
DEI gratia: quantam, bone DEVS,
in cha

in charitatis operibus diligentiam po-
 neres! Nullam, sat scio, bene operan-
 ti intermissionem faceres: nec vllū,
 quo plura semper posses opera facere,
 somnum dares oculis tuis. O te beatā
 si te cognouisses, si te, inquam, aliqua
 posses ratione cognoscere! Quid dicā
 tandem de me aut quid aliud pecca-
 tor sum, quā clauus, quam flagella,
 quam crux, quam hasta, postremo
 quam mors CHRISTI redempto-
 ris nostri? Nam nec clauus, nec crux
 illa in culpa fuerūt, nec CHRISTO
 potissima doloris causa. Quin etiam
 suum ipse de CHRISTI morte dolo-
 rem insensibiles creature quodam-
 modo testata sunt. Ego ipse, ego in-
 quam, sum, qui CHRISTI manus
 meorum operum nequitia transfixi,
 eius corpori carnis mee infirmitas
 tanquam flagellū est. Ego eius latus
 tanquam hasta aperio, dum eius vo-
 luntati nō pareo: ei acetum propino,
 cum

Psal. 4.

cum de aliis detraho: postremo, eius ipse mortis causa sum. O Filij hominum, vsq; quo grani corde? Vide te, O homo, quis sis, & demittes facile alas, vanitatis tue: Osi cognouisses & tu, quam equum sit te, qui durus fuisti clauus CHRISTO, esse amarum tibi, & cum anima tua duriter agere! quiq; fuisti crux CHRISTO, esse crucem tibi, negando propriam voluntatē, eamque tanquam perfidam puniendo! qui deniq; fuisti mors CHRISTO, esse saltem mortificationis causam tibi; cum pudore cogitando, vitam te ab eo accipere, cui tu mortis causa fueris! O quam est tibi necessarium, peccator, hæc non obliuisci, sed in crucifixo CHRISTO, tanquam in speculo, te ipsum conspicerre, in eius manibus agnoscere crudelitatem tuam, in capite superbiam, in tormētis deniq; & laboribus peccati graui-

grauitatem? Quod si aternus pater
 in filio vnigenito tam seuerum iusti-
 tia exemplum edidit, quid te futu-
 rum fuisse putas, si tecum vt iustitia
 postulabat agere voluisset? O si dili-
 genter perpenderes, quemadmodū
 tecum DEVS agat, quam clare co-
 gnosceres, neminem vnquam nec
 tanto amore quempiam dilexisse,
 nec tam multas amandi rationes ex-
 cogitasse! Nullum certē reperire est
 sponsum, qui sponsam dilexerit, vt
 CHRISTVS animam. Nam si so-
 lent sponsi eis, quas charissimas ha-
 bent, sponsis & blandiri, & quibus-
 cunque possunt in rebus placere, fa-
 cit idem multo magis CHRISTVS
 cum suis, qui se (modo aduertas)
 mille modis quo te inueniat, & re-
 creet, presentem exhibet. Si egredi-
 aris ad forum, in paupere tibi occur-
 rit, vt ei subuenias, imo verò (vt me-
 lius dicam) quo tibi ipse subueniat:

AA

pe-

petit alias idem tanquam infirmus à
 te salutem, te vt seruet: alias te in
 carcere expectat, se vt liberet, te ipse
 à tetrico carcere liberaturus. Quis
 plura? Consilium tanquam rudis
 te querit, vt, dum tu ei cōsiliū das
 eterna te ille sapientia donet. Iam
 verò si sponsi sponsis munera mittunt,
 quanta illa sunt munera, quod tibi
 creatura continenter seruiunt! quod
 CHRISTVS esse, vitam, & spiritum
 dona largitur! Si letitiam illi,
 gaudium sponsis procurant, sepe
 id CHRISTVS facit quotidie, calidissima
 stia sponsis suis gaudia representat.
 Quid enim nobis aliud Ecclesia militans
 tantis festorum celebritates, quam
 triumphantē Ecclesiam referunt.
 Quod si sponsi maximam temporis
 partem cum sponsis traducunt, spon-
 sus hic animarum nostrarū nos nunquam
 quam deserit: In eo enim viuimus,
 mus, mouemur, & sumus. Si quis
 stat

SE
 stant q
 gento
 STVS
 mus, ir
 bet.
 CHR
 suos pa
 esse cu
 ratione
 pertrah
 tuam i
 ne sud
 compa
 mnam
 humili
 est: de
 luit.
 ex qua
 deres ce
 morte
 tars
 uerse,
 repeter
 stat

stant quidam sponſarū nomina argento, & auro impressa, CHRISTVS nos, quemadmodum legimus, in manibus suis scriptos habet. Si celebrant illi conuiuia, CHRISTVS suo sanctissimo corpore suos pascit, suasque dicit delicias esse cum filiis hominum. Demum rationes vide quibus te in sui amorē pertrahere studuit: vt enim duritiā tuam in oratione molliret, sanguine sudans orauit: vt eius doloribus compatereris, alligari ad columnam voluit & flagellari: vt te humiliare, spinis se coronari passus est: denique vt amares, mori voluit. O si cognouisses & tu, ex quanto id amore processit! videres certē parum esse semel pro illo mortem oppetere, iustumque putares, vt omnes in te creatura conuerſe, tuæ ingratitude à te pœnas repeterent; diceres montibus, Ca-

Prov. 8,

dite super me; & collibus, Cooperite me: nihil tibi asperum esse, nullus labor grauis videretur: quin eos etiam qui te persequerentur, amore prosequereris, quippe quibus in persecutione tua tecum conueniret, caperes ex lapidibus fructum, dum iis pro puluinaribus vtereris; ex vestibus item, dum asperioribus indueris; ex cibis denique, dum amarioribus pascereris. Illud iam reliquum est, vt que diximus quatuor illa opere exequamur, quando & necessaria admodum sunt, & per gratiam facilia. Quid enim facilius quam appropinquare DEO, qui tam propinquus est? Illud est potius difficile, vt ab eo separari possimus: nec enim possumus vsquam ire, vbi ipse non sit. Itaque mirari debemus eos, qui audent inimicum sibi DEVM facere, à quo nec longius abire possunt, nec nisi in eius conspectu dormire, & vigilare.

Vnde

Vnde David: Quo ibo (inquit) à ^{Psal. 138.}
 spiritu tuo, & quo à facie tua fu-
 giam? Quod si omnibus tam præ-
 sens est, quanto erit his presentior,
 qui se querunt! Id quod vel ex eo
 possumus facile intelligere, quod pro-
 digum illum de quo est in Euange- ^{Luc. 16.}
 lio, cum adhuc longe esset, vi-
 dens pater ipsius, misericordia
 motus est, & occurrens cecidit
 supra collum eius. Rem profecto
 consideratione dignam, quod à lon-
 ge adhuc positum pater amplexurus
 accesserit: indicatur enim infinita
 DEI bonitas, magnaque per eam in
 eo inueniendo facilitas. Ecquid esse
 facilius possit quam eum inuenire
 qui dicit, Inuentus sum à non ^{Rom. 10}
 quærentibus me? Quanto puta-
 mus hunc facilius ab his posse inue-
 niri, qui se querant! Nam quod se-
 cundo propositum est, cui sit difficile,
 nempe videre? quando videndi cu-

piditate permoti homines, tam longè à patria peregrinari solent, idque vt vanum aliquid videant? Cur ergo, quod sine labore, & periculo per DEVM possunt, non se ipsi vident, quando in se homo multo habet plura, quam mundus, conspectu digna? omnia enim propter hominem creata sunt. Id ergo querant homines, etenim scriptum est: Videbunt

Isa. 106.

recti, & lætabuntur. Audiant verò, vt ad lachrymas (quod erat tertium) excitentur, quid summa veritas promittat, dicens: Beati nunc fletis, quia ridebitis. Postremo vt nobiscum nos ipsi interius

Matth. 5.

loquamur, illud Iob nos moueat: Loquar in tribulatione spiritus, confabulabor cum amaritudine animæ meæ, & reuelabor loquens mecum in stratu meo.

Iob. 7.

Quod si tantus hic vir, tam sanctus, dum esset in tribulationibus suis, se ipse

SE
ipse int
solabat
negliga
tum, t
sequat
ultabu
fuerin
mus ig
stra, id
esse ex
mus: q
tinuo v
re, om
enim
thesau
to, nec
maius
Dei gr
teterr
tius d
non v
tie, q
terra

ipſe interioribus colloctionibus conſolabatur: cur nos tantum remediū negligamus? cum præſertim id tantum, tamque verum gaudium conſequatur? Sic enim ſcriptū eſt. Exultabunt renes mei, cum locuta fuerint recta labia mea. Quæramus igitur theſaurū cognitionis noſtræ, idque ea ratione qua quærendum eſſe ex Euangelij verbis intellexerimus: quem nos ſi inuenerimus, continuo vt agrum hunc poſſimus emere, omnia noſtra vendemus tantum enim eſt conſequutus qui reperit theſaurū hunc, quantum nec argento, nec auro emi poſſit: multo namque maius eſt gaudium eorum, qui ſe per Dei gratiam agnoſcunt, quam ſi ex teterrimo carcere educti, Orbis totius dominium obtinerent. An tibi non videtur ſumma eſſe cauſa lætitiæ, quod ſe quis ſentiat viuere ſuper terram, ſub quam eſſe, ſe videt ſuis

Prov. 23,

Mat. 13,

Ab 4 pec-

peccatis commeruisse? An ille latitia
 plenus non sit, qui inferni, quas me-
 ruit cum Domini claritate, & crea-
 turarum pulchritudine quas conspi-
 cit, tenebras confert? An non est il-
 lius gaudium merito maximum, qui
 dum considerat, quemadmodum
 demonibus tractari meruit, non se
 ab hominibus male tractari videt?
 quandoquidem si male ab his tra-
 ctaretur, boni deberet consulere, &
 in lucro ponere. Iam vero si cogitet
 quæ sit illorum vita, de quibus dici
 potest. Bonum erat si natus non
 fuisset homo ille: seque videt &
 Deum amare, & ei placere posse, il-
 lumq; Angelorum more laudare: cur
 hic non maximo gaudio repleatur?
 Apparet plane illum prudenter age-
 re, qui pro agro hoc, in quo tantus est
 thesaurus, id totum dederit, quic-
 quid habet. Sunt tamen nonnulli
 (quod dolendū est) qui quamvis res
 suas

Mar. 14.

Mat. 13.

suas exterius reliquerint, necdum
 tamen agrum hunc reperire potue-
 runt. Cuius rei causam hanc possu-
 mus dicere, quod non plene omnia
 reliquerunt, sed aliquem vel affectū,
 vel proprietatem adhuc retinet, quae
 illos, quo minus possint thesaurum
 hunc cernere, offusis videlicet tene-
 bris impediatur. Quocirca diligens no-
 bis est adhibenda opera in hac re. Ar-
 gumento autem esse poterit ad id co-
 gnoscendum, an videlicet in nobis sit
 vera nostri cognitio, si nos ipsi odio
 prosequamur, ut enim se quisque a-
 gnoscit maxime, ita se maxime odio
 habet? quoque minus agnoscit, minus
 etiam odit. Supplicemus igitur Do-
 mino, suae nobis sapientiae lumen in-
 fundat, quo Civitatem hanc, id est,
 animam nostram conspicientes, su-
 per eam fleamus, atque indies & in
 DEI cognitione crescere, & in eius
 amore proficere mereamur. Amen.

TRACTATUS SECUNDVS.

DE CHRISTIANIS OPERIBVS.

AVCTORIS EPISTOLA
*ad Religiosissimam fœmi-
nam, Sororem Franciscani
Ordinis Sanctæ Clarae Mo-
nasterii Gandiænsis Abba-
tissam, suamque amitam, &
in CHRISTO Dominam.*

M cuperem, Re-
uerenda admodû
Mater, tibi pro his
molestijs aliqua
ex parte satisfacere,
quarum tibi meis sæpe pec-
catis

catis causa sui, nec me id putarem nisi bonis operibus facere posse, eaque mihi deesse viderem: id consilij cepi, vt me CHRISTI operibus sanctissimis coniungere assidua meditatione contenderem, sperans futurum, vt eius meritis, atque exemplis, boni aliquid tandem aliquando possem efficere. Ea itaque gratia, in hunc libellum, quod *Speculum Christianorum operum* dici potest, nonnulla congesti, quæ mihi ad eam (de qua supra dixi) satisfactionem commoda videbantur. Ea tibi, Mater obseruandissima, mitto, atque offero, tuamque Reuerentiam oro, vt me suis orationibus adiuuare non desinat, quando adeò infirmus sum, vt nec tibi sine ope tua audeam satisfacere. Debes tu quidem hoc si non mihi,

at

at Domino, & præceptorum tuo
Christo, qui in Cruce pro nobis
omnibus, vt satisfacere pro pec-
catis possemus, se patri obtulit.

Tsal. 61.

Cum sit (vt est in Plalmo) reddi-
turus DEVS vnicique secundum o-
pera sua, illud nos Apostoli con-
siliū amplecti oportet, quo

Gal. 6.

Ioan. 9.

admonet, vt operemur bonum ad
omnes, dum tempus habemus. Ve-
niet enim (vt est apud Ioannem)

nox, quando nemo potest operari.
Quamobrem simul ac conce-
ptum est aliquod bonum opus,

iudicioque rationis probatum,
& à voluntate ita admissum, vt
id quod sit ad DEI gloriam, aut

utilitatem proximi, aut Scriptu-
ræ sacræ consentaneum, facere
instituerit; diligenter, nullaque

interposita mora exequendum
est. Si enim bona cum possumus
operari, negligamus, magnum

ex eo

ex eo
fatiu
se, qu
facere

lexi st
num

Cæte
presen
num

Sieni
catun

satisfa
nis op
velit q

operi
Quia
cabun

re im
Prop
cum I
DEO

riam
sint st

ex eo accipimus detrimentum, satiusque fuerat non deliberasse, quam, ybi deliberaris, non facere quæ facienda esse intellexisti. *Vulgatum est illud: Infer-*

Bernardus.

num esse plenum bonis desideriis.

Cæterum nullum ego putarim præsentius esse remedium hominum malis, quam bona opera.

Si enim peccatum sit, te, vt peccatum deleas, adiuuant: si vero satisfaciendum sit, non nisi bonis operib. id præstari potest: si velit quis perseuerare, nec id nisi operibus bonis consequi potest.

Quia qui operantur in me, non peccabunt, sicut dicitur in Eccl. 24.

Eccl. 24.

Quare imitandus est nobis Esaias Propheta, qui dicit, *Et opus meum*

Esai. 49.

cum DEO: faciendaq; nobis in DEO sunt opera, & ad DEI gloriam referenda: ita enim fiet, vt sint stabilia, & permaneant. Quia vero

vero

vero nostra opera Deo. nisi per
 Christum, placere non possunt:
 vt & possint esse grata, possint-
 que in eius conspectu consiste-
 re cum Christi operibus ea con-
 iungentes, patri offeramus: ita e-
 nim fiet, vt quæ per se nullius ad
 beatitudinem momenti sunt,
 Christi meritis & gratia, in Dei
 conspectum admittantur. Idcir-
 co enim Christus induit pauper-
 tatem nostram, vt suis nos ipse
 diuitijs indueret: itaque voluit
 ambulare, comedere, ieiunare,
 dormire, vigilare, atque eiusmodi
 alia opera facere, nostræ utili-
 tatis causa; vt ea videlicet patri
 offerremus, atque ex ea oblatio-
 ne fructum plurimum referre-
 mus. Quanquam vero pro ta-
 lento sibi credito possit quisque
 ex hac exercitatione fructum ca-
 pere, nec sit necesse his esse al-
 liga-

D
 liga
 tame
 quæ
 prod

TRi
 co
 Maie
 mere
 se in s
 dum,
 aliqu
 etli in
 ea his
 quoti
 sis fac
 te in r
 primi

C
 duas,
 nudu

ligatum quæ dicemus: visum est
tamen pauca de hac re scribere,
quæ possent rudioribus saltem
prodesse.

ARGVMENTVM.

Tria sunt, quibus exerceri animam
conuenit, vt eius opera in diuinæ
Maiestatis conspectum ascendere
mereantur. Ea vero sunt: *Primum, vt
se in singulis rebus confundat: Secun-
dum, vt Deo gratias agat: Tertium, vt
aliquid à Deo petat.* Quibus quidem
et si in omnibus vti possit, nos tamen
ea his solum accommodabimus, quæ
quotidiana sunt. Tu vero ex his pos-
sis facile intelligere, quemadmodum
te in reliquis gerere debeas. Vt ergo à
primis incipiamus.

Cum te mane vestibus
induis.

CONFVNDERE quod te in- Confu-
sio.
duas, cum CHRISTVS in Cruce
nudus tua causa sit.

Gra-

Grati-
rum a-
ctio.

Gratias age, quod nostram ille hu-
manitatem pro nobis induit, quos
sciebat quam essent beneficio tanto
futuri ingrati; quodque nos gratia,
quam saepe lacerauimus, veste indu-

Petitio.

it. Petas autem, vt quando te indu-
ens, nudum vestis, sit ei gratum hoc
misericordiae opus, atque id eum per
eam ignominiae vestem obtestare,
qua ab Herode indui iussus est.

Cum audiendi sacri causa tem-
plum adis.

Confu-
sio.

Quod DEVM, imperfectus ipse,
laudaturus templum adeas, quem
perfecti Angeli perpetuo laudant.

Grati-
rum a-
ctio.

Quod cum ex eius domo peccati
abstractus tam saepe abieris, reuocat
ille tamen toties te, & stans ad osti-
um pulsat.

Petitio.

Vt per eam charitatem, qua bea-
tissima Virgo filium in templo pra-
sentauit, tu DEO presentari,
&

& Spiritus sancti templum effici merearis.

Cum oras.

Considera tuorum peccatorum multitudinem, & cum publicano dic: DEVS propitius esto mihi peccatori.

Confusio.

Luc, 18.

Quod pro te Christus orarit, idque impetrarit, vt, cum tu oras, exaudiaris.

Gratiarum actio.

Vt per eam orationem, quam in deserto pro peccatoribus fudit, ea dignetur dona concedere, qua nos oratione dominica petere iussit: recitabis vero eam semel.

Petitio.

Cum sacrum audis.

Quod ad id te negligenter preparaueris, vt DEO in sacro assisteres, quodque beneficij huius continuatio, qua te debuit magnopere promouere, vt id magnifacias, (est enim immense CHRISTI charitatis argumentum) ipsa negligentem,

Confusio.

tem, adeoq; ingratum reddiderit.

Gratia-
rum a-
ctio.

Quod te Angelum efficit, si viuam eum, quem adoras, fide confiteris. Est enim Angelorum DEO assiste-
re, eumque sine intermissione lau-
dare.

Petitio.

Vt per illud sacrificium, cuius hoc monumentum est, sui sanguinis tibi merita impertiat: tibi que huius sacrificij virtute eam lacrymarum copiam det, quibus peccata abluas, faciatque vt mortuo in te veteri homine, cum CHRISTO resurgas.

Confu-
sio.

Cum mensæ affides.
Quod eius pane, vesceris, cui infidelis, & ingratus fueris.

Gratia-
rum a-
ctio.

Quod te, cum ipsius inimicus esses, hactenus enutrierit.

Petitio.

Vt per eum amorem, quo in deserto turbas paucis panibus saturauit sue gratie pane te quotidie pascat.

In negocijs, quæ ad nostram,
vel proximi vtilitatem per-
tinent.

Quod nos nostram, vel proximi
causam DEVS agere velit, qui nobis
ipsi, atque aliis saepe detrimenti cau-
sa fuerimus: cum presertim tanti
momenti sit proximorum vtilitati
studere, vt ea causa CHRISTVS
in hunc mundum venerit, vt nostram
videlicet, & proximorum causam
ageret.

Confu-
sio,

Quod cum his ipse negocijs nihil
indigeat, ita ei tamen, quasi indige-
ret, grata sunt.

Gratia-
rum ac-
tio.
Petitio,
Luc, 20

Vt per eam charitatem qua di-
xit, in ijs oportere se esse, quæ
sui patris essent, eam nobis grati-
am concedat, vt in his semper simus,
quæ ad eius gloriam, & honorem
pertineant.

Cum vesperi oras.

Quod Deum alloqui debeas, quæ
tre-

Confu-
sio.

trementes dominaciones, & potestates adorant.

Gratiarum actio.

Quod ad orandum animum nobis dans iubet, vt à se petamus.

Petitio.

Vt per eam voluntatis suae cum Patris voluntate consensionem, qua in horto sanguine sudans Patri dixit,

Mat. 26. xit, Non quod ego volo, sed quod tu, diuinae voluntati conformes & in vita, & in morte esse mereamur.

Cum caenas.

Confusio.

Ob negligentias eo die commissas: quare dolens comede, & dic cum

Psal. 41.

Propheta: Fuerunt mihi lachrymae meae panes die ac nocte.

Gratiarum actio.

Quod de prandij beneficio ingrato caenam preparauerit.

Petitio.

Vt per eam charitatem, qua se in vltima caena in cibum dedit, nos prepararet, vt se humiliter recipiamus, eiq; semper charitatis vinculo coniuncti simus.

Cum

Cum oras cubitum iturus.

Quod cum Christus in cruce tanto & amore, & dolore pro te preces fuderit, tu tamen parum ames parumque doleas.

Confusio.

Quod moritur ille, & tu viuas.

Gratiarum actio.

Vt per eum dolorem quem sensit ipse quidem moriens, eius vero mater morientem aspiciens, id nobis concedat, vt & in morte nostra mortis ipsius recordemur, & propter ipsius mortem nostra sit eterno Patri accepta.

Petitio.

Cum te noctu vestibus exuis.

Quod requiescere in lecto vis, idque exutus vestibus, cum pro te Christus & indutus vestibus somnum cepit, & vbi caput reclinaret non habuerit.

Confusio.

Quod iis quæ pro te passus est, tibi veterem hominem exuerit.

Gratiarum actio.

Vt per eum dolorem quem sensit cum

Petitio.

cum

698 TRACTAT. SECUNDVS.

cum vestibus crucifigendus exueretur, nos malis mentis habitibus, & moribus exuat, vt nudi rebus terrenis crucem amplectamur, atque in cruce morientes nuptialem vestem mereamur, quam preparauit eternus Pater diligentibus se.

FINIS PRIORIS
EXERCITII.

QVIA vero longum esset exercitij huius formam ad omnia nostra opera accommodare, hæc satis sint, ex quibus, quemadmodum reliqua ad hanc normam exigenda sint, facile colligi posset. Quod si cui placet in cæteris etiam exerceri, hac, quæ sequitur, forma vti poterit.

Cum stat.

Meminerit stantis ante iudicem

CHRISTI.

Cum

Cum sedet.

*Sedentis CHRISTI, cum ei
illudentes impij dicerent: Ave Rex
Iudaorum.*

Cum ambulat.

*Per Samariam transeuntis, item-
que in Caluarie montem ascenden-
tis.*

Cum defatigatur.

*Defatigati ex itinere, & super
fontem sedentis.*

Cum equo insedit.

*Vecti asino, atq; Hierosolymam
ingredientis.*

Cum aegrotos inuisit.

Aegrotos sanantis.

Cum eius bona opera repre-
henduntur.

*Accusationis Iudaorum, & mur-
murationis, quod Christus in Sab-
batho curaret.*

Cum ei ab aliquo asperius re-
spondetur.

Eius

600 TRACTAT. SECUNDVS.

Eius responsionis, Sic respondet
Pontifici? eius etiam colaphi, quem
in Christi faciem sacratissimam im-
pius minister impigit.

Cum fame premitur.

Eius quam in deserto passus est.

Cum friger.

Argentis in praeseptio Christi.

Cum sitit.

In cruce sitientis.

Cum excitatur à somno.

A suis discipulis, cum in naui dor-
miret, excitati.

Cum in diuersis deseritur ab
amicis.

A fugientibus discipulis destitutus.

Cum discedit ab amicis.

A virgine ad passionem abeuntis.

Cum eius bonis operibus
detrahitur.

Detrectationis Iudeorum, cum
dicerent: In principe demoniorum
eijcit demonia.

Cum

Cum publice contumeli-
am patitur.

*Producti ad populum à Pilato, di-
cente, Ecce homo.*

Cum falso accusatur.

Accusati in domo Caiphe.

Cum iniuriam patitur.

*Ad mortem iniquissime conde-
mnati:*

Cum dolore aut morbo
grauatur.

*Flagellis caesi ad columnam, spi-
nisque caput cincti, atque in crucem
adacti, vbi à planta pedis ad verticē
non erat in eo sanitas.*

Denique cum morti propin-
quus est.

*Morientis CHRISTI recordetur,
atq; in Patris manus spiritum com-
mendantis.*

*Atq; ita in omnibus CHRISTO,
quē similia aut fecisse, aut pati me-
minit, sese offerat. Ita ex his & si-*

B b

mili-

milibus effectibus, magnum, qui se ex charitate hoc modo diligenter exercebit, fractum referre poterit.

Porro quia haecenus fere exteriorum rerum exempla posita sunt, de interioribus nonnihil etiam addendum putauimus: idq; in spiritualium praesertim virorum gratiam, qui non tam corporis quam spiritus molestias, & labores sentiunt.

Cum igitur à se datum ex charitate consilium videt à proximo non recipi: meminerit CHRISTI etiam consilia fuisse à plerisque spreta.

Cum offendi passim DEVM videns egrefert: vehementer commotum CHRISTVM ex templo vendentes, atq; ementes aliquando eiecisse recordetur.

Cum videt spiritualem aliquem amicum virtutis viam deserere: quid CHRISTVS senserit, cum

Iud
tem

C
past
dign
senfe
Met
aute
tum

C
vidiss
sent,

C
persec

STV
seant
& tra
set.

Cu

quas C

Cu

tatem

STVS

Iudam vidit veritatis viam deserentem.

Cum considerat quam pauci sint pastores in domo DEI, qui suo pro dignitate munere fungantur: quid senserit CHRISTVS cum dixit, Messis; quidem multa, operarij Matt. 9. autem pauci: atque ea causa quantum fleuerit.

Cum dolet ob defectus proprios: vidisse Dominum eos antequam essent, & doluisse.

Cum videt collapsum aliquem ex perfectionis statu, quam CHRISTVS agre tulerit casum Petri, qui se antea fuisset confessus Filium Dei, & transfiguratum in monte vidisset.

Cum tentationibus premitur: quas CHRISTVS tulerit in deserto.

Cum videt malis bonorum societatem displicere: quo animo CHRISTVS fuerit, cum Gerasenus, ad Marc. 5.

Luc. 8. quos bonitate, & charitate permotus venerat, rogantes videret, vt ab illorum ipse finibus discederet.

Cum dolenter proximi alicuius peccata: cogitet appropinquantem
 Luc. 19. CHRISTVM Hierosolymorum Ciuitati super eam fleuisse.

Cum imperfectam fidem habere quenquam videt: meminerit dicentem CHRISTVM discipulis, qui ob incredulitatem demonium eicere non potuerant: O generatio incredula, vsquequo patiar vos?

Cum irrident bonos mali: dictū esse CHRISTO in cruce, Alios saluos fecit, seipsum non potest saluum facere.

Cum hi qui male vixerant, moriūtur: magnopere doluisse CHRISTVM videntem paucis suum esse sanguinem profuturum.

Cum sibi deuotionis spiritum deesse sentit: dicentem CHRISTVM,
 DEVS,

DEVS, DEVS meus, vt quid dereliquisti me?

Cum DEI quis nomen blasphemat: vidisse id CHRISTVM olim, & doluisse.

Cum se familiaritate DEI priuari sentit, eique cupit esse quam coniunctissimus, aut cum se huius vite periculis eripi optat: quanta illa fuerit CHRISTI charitas, cum Patrem pro re hac ita oraret: Pater, pro eis rogo, vt vnum omnes sint, sicut tu Pater in me, & ego in te, vt & ipsi in nobis vnum sint.

Hec (inquam) ita cogitanda, & cum quid accidit, id in mentem reducendum, quod CHRISTVS in simili statu constitutus senserit, eique quod nos vel agimus, vel patimur, offerendum. Qua in re sedulam quisque debet operam ponere, nec sibi tantam salutis occasionem oblatam eripi sinere: alioquin non solum turpis

negligentia, sed etiam insignis erit ingratiudinis nota, si, quae tam facile possumus assequi bona, parui faciamus. Quare te oro, monco, atque hortor, o anima, quaecunque es, ne tantum bonum negligas: sed cogites quam sit facile, quod à te exigit DEVS, quanta verò largiri cupiat. Petit enim ex te, quae etiam ipso non petente fueras factura: & ambulandum enim est, & comedendum, & laborandum, & agrotandum denique, ac moriendum. Quae tu, & eiusmodi cetera, si tua aut mundi causa agas, vel patiaris, praterquam quod & laboriosa erunt, nullum ex his fructum referes: si autem CHRISTI amore agas, ac feras, & erit tibi leuior labor, (recre. t enim CHRISTVS pro se laborantes) & ubi ipsa transacta erunt, premium accipies, quod nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec vlla potest lingua

Tab. 5.

1. Cor. 2.

gua enarrare. Quamobrem committendum nullo modo est, ut tantam culpa nostra felicitatem amittamus: sed in id potius totis viribus incumbendum, ut CHRISTVM in omnibus imitemur. Ita fiet, ut illa nos subinde verba consolentur: Qui sequitur me, non ambulat in tenebris, sed habebit lumen vitæ: lucem videlicet illam, quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum, omnesque beatos in vita æterna portum feliciter perduxit. Quo nos DEVS gratia sua tandem aliquando perducere dignetur, ut Patrem, Filium, & Spiritum sanctum laudemus, & glorificemus in secula seculorum.

Amen.

Bb 4 TRA-

Ioan. 8.

Ioan. 1.

TRACTATUS
TERTIVS.

COLLYRIUM
SPIRITVALE.

PROLOGVS.

HUMILITAS
X D A M N I S
quæ nobis super-
bia affert, potest
humilitatis fru-
ctus agnosci, quæ
eo in scriptura magis celebratur,
quo magis est ad vitam spiritua-
lem inter virtutes cæteras neces-
saria; quippe quæ sit totius ædi-
ficij spiritualis fundamentum.
Parum enim profuerit, scientiã,
aut fortitudinem, aut liberalita-
tem, aut eiusmodi virtutes ac-
quisisse, nisi eas quis humilitate
con-

confe
Eleen
tuitur
vitiu
ctus e
tur se
reant
cum
possit
esse fu
que v
quod
deiec
fuera
batur
rit. C
esse
virtu
dare,
mini
bile e
que e
geter

conferuet. Etenim quid prodest
 Eleemosyna, quam, cum desti-
 tuitur humilitate, vanæ gloriæ
 vitium inficit? Quis porro fru-
 ctus ea quæ fortiter facta putan-
 tur sequi potest, si humilitate ca-
 reant hi qui ea gesserunt? Id quod
 cum de reliquis virtutibus dici
 possit, planè apparet magnum
 esse superbiæ detrimentum: id-
 que vel ex eo cognosci potest,
 quod hæc vna de cælo Luciferū
 deiecit, & hominem ex eo quo
 fuerat honore præditus detur-
 batum, similem iumentis effece-
 rit. Quod cum ita sit, non puto
 esse necessarium, humilitatis
 virtutem magnopere commen-
 dare, sine qua, quod altum ho-
 minibus esse videtur, abomina-
 bile est ante DEVM: tantum ita-
 que ea tradam, in quibus si dili-
 genter verseremur, hanc poterimus

610 TRACTATUS TERTIVS

virtutem facilius consequi: quā
nisi diligenter custodiamus, quæ
est inimicorum nostrorum in
oppugnando dexteritas, facile
erit amittere. Quare attente quæ
sequuntur consideranda sunt ei,
qui velit tanto hoc præsidio cō-
tra omne genus mali vti, de quo
scriptum est? *DEVS superbis resi-*

1. Pet. 5.

stit, humilibus autem dat gratiam.

Quod vt studiose faciās, amice
Lector, id te monere possit,

quod cum beatissima Virgo vir-
tutibus omnib⁹ cumulata esset,
humilitatis tamen solius videtur
meminisse, cum Dominum ma-
gnificans dixit: *Respexit Dominus*

Luc. 1.

humilitatem ancillæ suæ, ecce enim
ex hoc beatam me dicent omnes ge-
nerationes. Quod cum ad humi-
litis cōmendationem magno-
pere facit, tum illud quod Do-
minus præ cæteris virtutibus hu-
mi-

militatem, & mansuetudinem
à se homines discere vult: quod
certè omnes deberet maxime
excitare ad diligenter in hac præ-
cipue virtute operã ponendam.

ARGVMENTVM.

CVM hoc vnum præcipue nos so-
leat in superbiam efferre, quod
nobis plus æquo tribuimus: par est,
tantum hoc malum, atque animæ
detrimentum, quod ei sui ignorantio
affert, contrario adhibito remedio
pellere. Quocirca vt solet aduersa-
rius ea menti offerre, quæ hominis
cogitationem dissipant, atque à sui
cognitione auertunt: ita contra o-
pus est, in his mentem assidue exer-
ceri, eaque considerare, quibus in ve-
ra humilitate conseruetur. Quo verò
vbique se possit defendere, quando
vndique oppugnatur, Tractatum
hunc (quo id instituimus docere, quo
se quisque pacto in spiritualibus re-
bus, atque corporalibus, quo etiam
in exterioribus, atque interioribus
possit confundere, id est, de se, vt de-
bet,

bet,

612 TRACTAT. TERTIVS

bet, humiliter sentire, seque in omnibus humiliter gerere) ita diuidemus, vt primo loco dicamus, quemadmodum eorum quæ sub terra sunt, possit consideratione confundi: secundo verò, vt exijs quæ sunt super terram, inanimatis videlicet creaturis, atque iis quæ vegetandi, & sentiendi vim habent, ex proximis denique, atque ex seipso humilitatis fructum possit referre: postremo vt exijs quæ in cælo sunt, & super cælum, Angelis nimirum, & Sanctis, diuina denique Maiestate, eundem confusionis fructum reporteret: ita possit anima vbique & humilis esse, & Deo placere,

PRI-

PRIMA PARS,

QVA TRADITVR,
quemadmodum eorum
quæ sub terra sunt, se
possit anima considera-
tione confundere.

MULTA sunt in infer-
ni consideratione,
quæ ad nostram con-
fusionem, atq; hu-
militatem plurimū

Confundit nos infernus.

valeant. Primum enim, quem non
moueat, quod cum vno solo peccato
in tanta supplicia demones sint con-
iecti, se tamen, qui tam multa com-
miserint, nec dum vident digna sup-
plicia pati? Quem, inquam, non con-
fundat, qui in se Dei patientiam
tantam experitur, vt cum tam seue-
rus iudex fuerit in demones, ei lo-
cum penitentia tam benignus con-
cedat?

Dæmones.

614 TRACTAT. TERTIVS.

cedat? Quod eo magis permouere
vnumquemque debet, quod eam so-
leant homines in persuadendo aliis
peccato diligentiam adhibere, quam
nec à Lucifero factam vsquam legi-
mus: nec enim verbis tantum ho-
mines, solaque, vt Lucifer, signifi-
catione, sed importunis etiam pre-
cibus, sed pecunia, sed honore, sed
vita, omnibus denique quibuscunq;
possunt modis, alios in peccatum im-
pellunt: vt hominum malitia hæc
certe in parte Luciferi malitiam ex-
cedere videatur. Quod vel vnum,
hominum superbiam eo vsque debe-
ret deprimere, tantamque homi-
ni confusionem asferre, vt ea, ali-
qua saltem ex parte, quod in in-
ferno supplicij peccata nostra me-
rentur, compensaretur. Accedit hæc,
quod eo vsque procedit plerunque
hominum nequitia, ne dicam insa-
nia, vt ipsum etiam demonem soleat
ad

ad se tentandum prouocare eique ad
 sui interitum tanquam arma præ-
 bere: vt mihi immerito facere vide-
 antur, qui, cuius ipsi damni causa
 sunt, in dæmonem culpam solent re-
 ñcere. Quod si qui alios ad crimina
 pepulerunt, vix pro confusione inter
 eos consistere possunt ante terrenum
 iudicem; quanta par est confusione
 plenum esse, qui se cum dæmonibus
 ante CHRISTI tribunal sisti
 consideret? Hæc si quis, qua debet,
 attentione secum reputet, possit ille
 quidem, & certe debet, ob propriam
 malitiam eo vsque confundi, dum
 plene intelligat quanta non solum
 in hac vita, sed in ea etiam qua nul-
 lum sit finem habitura, suis pec-
 catis supplicia promeruerit. Ita
 fiet, vt leue ei videatur omne quid-
 quid in hac patitur, si cum ijs
 conferat, quæ in inferno (si cū eo pro-
 meritis actum esset) fuisset passurus.
 Itaque

Itaque confusione plenus, & suam miseriam agnoscat, & eam, qua se tamen indignum sentit, misericordiam petat.

Ne vero quisquam eorum, qui se iis (de quibus iam diximus) malis liberum putat, existimet, non esse cur se magnopere confundat: quisque secum de hac re sic reputet, nihil esse cur de se minus humiliter sentiat; quin potius eo maiori se confusionis obligatione obstringi, quod vna cum tantis malis Dei gratia per singula temporum momenta eripiat: quae nisi hominibus praesens esset quis non in peccati foueam caderet, adeoque aeternis supplicijs dignus esset? Cum vero haec Dei misericordia euaserit, quas non ei gratiarum actiones debeat? Magna certe ijs se confundendi causa inest, qui cum perpetuo Dei misericordiam tantam experiantur, tantopere nihilominus sunt ingrati: atque

atque
quo se
gnosca
sequio
ferno
Quam
confid
magni
ferre i
sponde
nition
humili
& in
um.
habet
dat, ni
quis d
intelli
tum t
Vbi q
setam
gnosci
ret, qu

atque eo magis humiliari debent,
 quo se minus DEI gratia dignos a-
 gnoscunt, nihilque minus in DEI ob-
 sequio facere debent, quam, si ex in-
 ferno educerentur, fuissent facturi.
 Quam si quisque obligationem recte
 consideret, seque pro beneficiorum
 magnitudine parum posse DE Ore-
 ferre intelligat, hic non animum de-
 spondeat, sed illa se Propheta admo-
 nitione consoletur: Ne auertatur *Psal. 75*
 humilis factus confusus, pauper,
 & inops laudabunt nomen tu-
 um. Denique si coram demonibus *Дамна-*
 habet homo multa quibus se confun- *ti.*
 dat, nihil se minus debet coram reli-
 quis damnatis confundere, quando
 intelligit multos esse ob vnum pecca-
 tum tantum coniectos in infernum.
 Vbi quid sentire equum est eum, qui
 se tanta, tamque multa peccasse a-
 gnoscit? Debet certe qui hac conside-
 ret, quantum illos peccatis, tantum
 etiam

etiam confusione, si potest, superare.

Limbus

Iam vero si eos qui in limbo sunt, consideres, quantaque te DEVS misericordia à multis quæ accidere solent periculis ereptum, ad baptismi gratiam, ne illo caderes, tandem perduxerit, est certe quod plures lacrimisque tantam ingratitude diluas: eoque magis, quod qui in limbo sunt, nullum vnquam mortale peccatum commiserunt, tu vero quoties id commisisti, toties fuisti infernum promeritus. Quod si illi minori peccato in tam profundum locum deiecti sunt, qua tu fronte audeas super terram viuere, qui Deum toties grauissime offendisti? Quibus vero oculis audeas DEI visionem contemplari, qua illi multo minore culpa priuati sunt? Hec si recte consideres, nec illos qui in limbo sunt, dum tua cum illorum peccatis

con-

confers, intentis audeas, sat scio, oculis aspicere.

At eorum consideratio qui in Purgatorio sunt, eo nos debet magis confundere, quod illi quamquam tuto iam loco, tantisque mundi malis crepti, certi praterea nunquam se amplius DEVM offensuros, in portum denique prouecti, in suppliciis tamen sunt: nos vero & tempestatibus iactamur, & salutis nostre incerti, inter astutos admodum, & acerrimos hostes, adeoque in perpetuis periculis versamur. Quod si cuiquam confusionem minuatur, quod illos intelligit digna peccatis supplicia pendere, is ita putet, nonnullos fortasse ibi cruciari suo vel exemplo, vel prauis consiliis, vel scandalo, vel denique negligentia in peccatum impulsos: plerosque etiam ibi diutius retineri, quod eius orationibus, alisque suffragiis minus adiuuen-

Purgatorio

iuuentur. Id ergo istum (quisquis est)
 confundat, quod eis ut pariantur
 causa fuerit, opem ut liberentur aut
 nullam, aut exiguam ferat: propri-
 asque putet eorum culpas, & suas,
 quia nescit an solo purgatorio igne
 sint diluenda, eo se magis,
 magisq; confun-
 dat.

SECUN-

SEC

Q

qu

qu

m

co

so, app

qui pec

magn

quant

miliar

atoris

runt!

lum ve

bent,

nostr

SECUNDA PARS,

QVA TRADITVR,
quemadmodum eorum
quæ in terra conspici-
mus, consideratione
confundi debeamus.

I eorum qui noxi
sunt comparatione
nocentiores inueni-
mur, quales coram
innoxijs rebus, que-
so, apparebimus? Etenim si eorum
qui peccarunt, consideratio nostram
magnopere superbiam deprimit;
quanto nos eorum consideratio hu-
miliare debet, quæ nunquam à Cre-
atoris præcepto vlla in re discesse-
runt! Inanes dico creaturas, quæ so-
lum vegetandi, vel sentiendi vim ha-
bent, vehementer quidem arguunt
nostram inobedientiam, ingrati-
tudinem,

Cōfun *dinem atque inertiam. Terra quidem, quæ fructum profert, nos plane reprehendit, qui infructuosi, atque steriles sumus. Aqua vero, dum præta irrigat, sitim sedat, ea que facit, quæ à DEO data hominibus est, quantum eos arguit, qui eam tum Creatori negant, cum ipsius nomine petenti pauperi præbere omittunt.*
Ignis. *Im vero ignis, dum sapidas carnes reddit, quantum eorum crudelitatem cōdemnat, qui proximi carnem inclementer tractant! Quantum porro aër, qui nostram perpetuo vitam tuetur, negligentiam nostram in DEI obsequio, quos vel una hæc res maxima DEO seruiendi obligatione deuincit. Petra vero quæ in CHRISTI passione quamquam insensibiles scisse sunt, quantum deberant nostram duritiam, atque inciuilitatem confundere! Est mel palato dulce, nos vero DEO a-*
maris-

marisimi: suavis est florum odor, at Flores.
 nostrorum quantus est peccatorum
 fetor! Crescunt planta sursumque Plantæ.
 tendunt: at homo, dum vilia secta-
 tur, se magis, magisque indies depri-
 mit: cui quanto esset consultius vel
 in hac re arbores imitari! quæ quo
 in profundum plures radices iaciunt,
 maiorem ex iis ad ramos virtutem
 trahunt: sic enim homo, si profun-
 das humilitatis radices iaceret, ma-
 gnum virtutum fructum referret.
 Iumen-
 lam vero quem non moueant iu-
 mentorum seruitia? cum præsertim
 ta.
 iis exhibent, qui se peccatis iumentis
 similes reddiderunt? Quanto vero
 dignior est, qui hæc male tractat,
 qui male tractetur! aut quis non iu-
 remiretur obedire hæc illis, qui Dei
 tamen voluntati repugnent? In-
 Aries
 duit te aries pelle, et vestit lana suisq;
 sustentat carnib.: tu vero eis cū in Dei
 gloriã vti deberes, his atq; aliis Dei
 be-

beneficiis abuteris dumq³ millemodis tua concupiscentia studes satisfacere, & creaturis, & DEO iniuriam facis. Fatigatum labore leuanti supposito tergo iumenta, seduloque in ea re suo, qui eas in hunc finem creauit, creatori parent: tu vero nihil minus quam finem tuum aut cogitas, aut quæris, quem certe parerit DEO aliquam (si ita dicere licet) quietem adferre, quando ex eius creaturis tantum in labore leuamen capis? Non est quidem quod quiete putemus indigere DEVM, qui quidem summa est sui. atque omnium felicitas: sed quiescere tamen (quæ eius est benignitas) putari se vult iniustorum animis, Deliciasque suas, ait, esse cum filiis hominum: de quibus tamen in hunc modum merito conqueritur: Laboraui sustinens O quantum verbum hoc ad nostram confusionem valere debet, quan-

Pro. 8.

Isa. 1.

quando nostris Deo operibus laboris
 causa sumus, cum quietis tamen esse
 deberemus! Itaq; non de brutis, sed
 hominibus dictum est: Pœnitet me
 fecisse hominem. Hæc te, o pulvis,
 & cinis, humilient, hæc tibi lachry-
 mas excutiant: idq; præsertim cum
 creaturam seruitio quietem tibi ad-
 ferre sentis, quando non tu similiter
 erga DEVM te geris. Cum vero iu-
 mentis tuis pabulum das, ita puta,
 quanto æquius est illis te, quam tibi
 illa seruire, quæ nunquam DEO
 nec rebellia, nec ingrata fuerunt.

Genes. 6.

Serpentium prudentia, qui se-
 runtur admota altera aure terra,
 alteram, ne vocem incantatoris au-
 diant, cauda occludere; tuæ te im-
 prudentiæ admoneat, qui ne ad de-
 monis quidē tentationes aures clau-
 dere didicisti. Tuam tibi inertiam
 formica demonstret, ea in estate
 preparans, quæ sint ipsi in hyeme

Serpentes.

Psal. 57.
Eccli. 12.Formice
Prov. 6.

vsui futura : quod vel vnum plane
tuam negligentiam arguit, qui non
ea, dum viuis, merita prepares, qui-
bus sis post hanc vitam maxime
opus habiturus.

Apes.
Bomby-
ces.

Quo verò sit latior meditandi
campus, apes cogita, & bombyces, &
eiusmodi reliqua animalia, ita tibi
admiranda multa, quæq; magnam
in te excitent confusionem, occur-
rent: quæ nos consulto omittimus, ut
prolixiores simus; simul etiam quod
nobis id propositum sit, ut rem tan-
tum iudicemus, quæ sit diligenter
ab vnoquoque cogitanda, maiora
melioribus ingenijs relinquētes. Hoc
verò interim admonemus, magnam
in creaturis omnibus suppetere con-
fusionis materiam, si, quoties vna
qualibet occurrit, persuasum habe-
as, te, quoties Creatorem offendisti,
non id meruisse tantum, ut earum
obsequio careres, sed ut illæ etiam in
te

DEI
cum eas
bi adhu
quantag
fericordi
ad DEI
Ne v
rundan
que vel
conspici
nem vid
putet no
rebus in
endum e
nisi qua
DEI iud
ea que c
(quipp
habean
esse à n
illud p
quale si
cum fa

DEI iniuriã vlciscerentur. Quod cum eas necdum fecisse vides, sed tibi adhuc seruire, quantas debes, quantaq; cum humilitate, DEI misericordie laudes! quam sepe porro te ad DEI obsequium paratum offerre!

Ne verò quenquã impediatur quorundam brutorũ consideratio, dumque vel volutantem se in luto suem conspicit, aut cum resumentem canem videt quod euomuerat, se illis putet non esse sordidiorum. Utque de rebus iudicet quisque vt par est, sciendum est, nihil per se malum esse, nisi quatenus in conspectu DEI, vel DEI iudicio malum est. Quare cum ea que de sue, & de cane diximus, (quippe quæ sint eis naturalia) non habeantur mala coram DEO, non esse à nobis mala existimanda: sed illud potius cogitandum peccatori quale sit, aut quas mereatur poenas, cum faciat sus secundum naturam,

Sus,
Canis.

dum voluitur in luto; facit ille con-
 tra naturam suam, cum DEVM nec
 amat, nec DEO seruit: cumque in
 2. Pet. 2. peccato quiescit, in quanto fordi-
 diore quam sus luto volutetur; quan-
 toq; (cum ad relictum peccatum re-
 dit) foedius quam canis ad vomitum
 reuertatur: atq; id eum confundat,
 eoq; magis, quod ista intelligit DEO
 magnopere displicere. Non itaque
 quenquam renocent à confusione
 quorundam irrationalium anima-
 lium facta, sed sua quemq; male acta
 confundant, qui iudicio libero pre-
 ditus, omne potuit, & debuit ma-
 lum vitare. Atq; hæc de ijs qua rã-
 tione carent. Sequitur vt dicamus,
 quemadmodum nos debeat rationa-
 lium creaturarum, id est proximo-
 rum nostrorum, consideratio con-
 fundere. Sunt igitur in his superiores
 alij, alij æquales, alij vero inferiores:
 de superioribus pauca dicam, quan-
 do

Rationa-
 lia con-
 fundunt
 nos.

Superio-
 res.

eorum auctoritas, & in te pote-
 as, tantopere debet mouere ad hu-
 militatem cum presentes sunt, vt
 nisi te humillime coram ipsis geras,
 rationis iudicio carere videri possis,
 qui non consideres quam illi, &
 qualem personam gerant.

Confundat verò te, magnòq; ti-
 more concutiat, quod cum sint hi
 ministri DEI, non de te, qui diuinã
 Maiestatem laeseris, pœnas sumant.
 Itaq; si iubeant aliquid si reprehen-
 dant, si castigent, id tibi, quamquam
 aliis durum videri possit, debet leue,
 & suaue videri, siue id cogites quod
 mereris, siue id memineris quod olim
 sub demonis potestate faciebas, cum
 videlicet sub eius vexillo peccato ser-
 uires, eiusq; in rebus non ferendis iu-
 rum ferres: vtebatur enim te tan-
 quam carnifice, cum videlicet te ad
 perpetrandum opere aut mente ho-
 micidium adigebat; te deniq; tan-

Cc 3 quam

quam foetidorum & corporum, & animarum vectore, vtebatur, cum tuis vel exemplis, vel persuasionibus multi in peccatum cadentes, in infernum tandem precipites ibant. Hanc tu tam miseram seruitutem si tecum reputes, dulcia tibi videbuntur omnia superiorum tuorum praecepta, cum te praesertim illi non iubeant facere, nisi quae ad pacificam, quietamque, & fraternae charitatis plenam vitam pertinent: teque indignum iudicabis, qui eos habeas superiores, qui sint ipsi ministri principis pacis, & tibi occasio magna merendi vitam aeternam. atque haec de superioribus sint satis.

Aequalis.

Æqualium consideratio ita te confundet, si te indignum putes qui equalis dicaris ijs, quibus vel dignitate, vel officio minor non sis: debes enim illorum virtutes cogitare, quibus te coram DEO maiores sunt.

Quod

Quod v
ita cog
malis n
ipse, q
& appe
peccata
Quod c
tata c
ta, me
iudicari
Quocir
mum,
sed por
ctari ill
dilectum
rectione
esse: con
teid tui
qui pro
consequ
gna pro
Si diu
sile qui

Quod ut tibi persuasum omnino sit,
ita cogita; nimirum tibi te ipso in
malis notiozem esse: scis enim de te
ipse, quam multa & male cogites,
& appetas; aliorum vero interiora
peccata non tibi perinde certa sunt.

Quod cum ita sit, sintque tibi pecca-
ta tua certa, aliorum autem incer-
ta, merito te debes peiorem ceteris
iudicare, adeoque reliquis inferiorem.

Quocirca si quenquam vides infir- Infirmi.
mum, cum tu sanus sis, noli efferris
sed potius humiliter considera, tra-
ctari illum à Patre caelesti tanquam
dilectum filium, te vero paterna cor-
rectione, & amoris poena indignum
esse: contra vero si tu egrotus sis, puta
te id tuis peccatis meruisse; alios vero
qui prospera utuntur valetudine, id
consequutos, tanquam quibus non ma-
gna pro peccatis satisfactione opus sit.

Si diues sis, illud time, quam diffi- Diuites.
cile qui pecunias habent, in regnum

DEI introibunt: si proximus cogita
ei, quod fidelis sit dispensator rerum
Domini, auctum fuisse talentum.

Paupere-
res.

Si pauper sis, DEI iusto iudicio,
& tuis meritis tribue, qui vel spiri-
tualia bona tibi à DEO data disti-
paueris, aut egentès proximos re,
cum posses, aut orationibus, atque
alijs huiusmodi eleemosynis non iu-
ueris: si proximus, existima eius à
DEO votis satisfactum, magnosq; il-
lum à DEO beneficio cumulatum,
qui CHRISTO paupertate similis
effectus sit. Ita te si in proximorum
rebus geras, deque illis & te sentiat,
(vt par est) nunquam tibi confusio-
nis materia deerit.

Inferio-
res.

Nec vero putes defuturam in re-
bus inferiorum: nec enim hi quod
sint inferiores officio, contemendi
sunt; sed potius eo pluris sunt facien-
di, quod ijs tanquam fortioribus
maiora onera DEVS iniungat, te-
cum

cum vero tanquam cum imbecilliori
 clementer agat, qui illorum non
 possis (qua tua est infirmitas) mor e
 viuere: nec enim tantum habes ani-
 mi, aut virium, vt noctu, diuq³ possis
 tam multa pati. Quod si cogites,
 quam illorum pleriq³ lato animo
 suos ferant labores, quamq³ paucis
 in sustentanda vita contenti sint,
 deniq³ si cum eorum virtute tuam
 imbecillitatem conferas, magnam
 humilitatis materiam habebis.

Cum te famuli comitantur, id te **Famuli.**
 confundat, quod cum CHRISTVM
 deserueris, eiq³ debitum honorem
 negaueris, illi te sequuntur tamen,
 & magno honore prosequuntur. Ad-
 de quod tibi seruiunt, ad caeleste re-
 gnum creati: cogita, cum tu es in
 peccato, & illi in gratia, indignum
 te esse qui illis seruias. Confundat te
 illud CHRISTI exemplum, cum
 discipulorum pedes lauit. Confun-
 dat

dat quod dixit: Non veni ministrari, sed ministrare. Confundat te tandem coram omnibus eorum creatio: sunt enim ad imaginem DEL, & similitudinem facti, & tanto opere chari aeterno Patri, vt pro eis vni- genitum dederit. Atque id te debet coram infidelibus cōfundere, quando & ad eandem imaginem creati sunt, & pro omnibus CHRISTVS mortuus est: eoq; magis coram his debes confundi, quod fidei illi lumine destituti, ijsque quibus DEVS solet suos recreationibus cōsolari, multa tamen, magnaq; patiuntur in ieiunijs, ceremonijs, atq; eiusmodi alijs; tu vero Christianus, & Spiritus sancti gratia illustratus, donoq; fortitudinis adiutus, & diuino amore subleuatus, in minimis quibusq; ita fatigaris, vt leuem penitentiam vel ferre non posse, vel si feras, magnum te aliquid facere putes. Excitent itaque

Infi-
des.

quet
cumq;
Tyro
qua fa
& cin
est, si i
recepit
gratio
quod t
Iudaeis
cisi xer
sed ser
ro cru
scires
gloria
dunt
det qu
Angel
mus,
tat;
par es
STI
parti

quete ad confusionem infideles : te-
 cumq; saepe id cogita, si fuissent in
 Tyro & Sidone facta virtutes, *Matt. 12.*
 quae facta sunt in te, olim in cilicio
 & cinere penitentiam egissent : hoc
 est, si infideles, quod tu, lumen fidei
 recepissent, quanto DEO, quam tu,
 gratiores fuissent ! Deplora itaque
 quod tam inutilis sis, talisq; ut coram
 Iudaeis etiam confundi debeas. Cru- *Iudaei.*
 cifixerunt illi quidem CHRISTVM,
 sed semel, sed ignorantes eum : tu ve-
 ro crucifixi saepe peccando, quem
 scires tamen ad dexteram Patris in
 gloria sedere. Quod si te illi confun-
 dunt, quantum putas te confun-
 det quilibet Christianus ! Etenim si
 Angeli imagini honorem deferi-
 mus, propter eum quem represen-
 tat; quanto eum in honore habere
 par est, qui in se viuentis CHRI-
 STI imaginem gerat, & DEVS
 participatione sit; sicut scriptum est:
 Ego

Psal. 81. Ego dixi, dii estis, & filij excelsi
omnes.

Quo vero tandem absoluam, qua
ad proximos pertinent, aduertendum
id est, quod puto magnopere
conducere ad confusionis conserua-
tionem: demonem videlicet exerci-
tium hoc quibuscumq; potest ratio-
nibus vndique oppugnare, atq; ita
vehementer, vt magna ei diligentia
opus sit, qui ab illo magnum nolit
accipere detrimentum. Est itaq; ne-
cesse, ita eiusmodi veluti habitum
acquisisse, vt simul ac cum proximis
aliquid agendum sit, eo vnumquem-
que in honore habeamus, tanquam
si nostri essent omnes aut domini,
aut praeceptores; eaq; vnumquemq;
attentione audiamus, eorumq; con-
silia sequamur, tanquam si nobis per
eos DEVS loqueretur; caueamusq;
magnopere nostrum illorum iudicio
iudicium praeferre. Qua in re duabus

de causis peccari solet : altera quod
 nemo in causa propria idoneus sit
 iudex ; altera quod aliquando adu-
 latione, saepe vero ex ignorantia pau-
 ci de rebus sentiunt ut par est. Itaq;
 nonnunquam astuti, & vasri tan-
 quam prudentes laudantur ; & qui
 omnia irrident, sapientes habentur,
 cum contra tamen de ijs sentiendum
 esset. Quocirca tutum est etiam in
 bonis tum gratia, tum natura, &
 timere ne decipiamur, & DEO in
 omnibus, quaecumq; in aliis videri-
 mus, gloriam dare, omniaq; semper
 in meliorem partem interpretari.
 Quod si contingat eos aliquid facere,
 quod rectum esse non videatur, ne
 utique iudicemus, quando nisi nostri
 non nobis licet iudices esse : sed vel
 excusemus factum, vel inde mente
 reuersa eorum bene acta considere-
 mus, nostraq; cum illorum virtuti-
 bus vitiis comparemus, ne vllum con-
 fusionis

fusionis gradum (si aliter agimus) amittamus. Itaque si viderimus vel mortaliter peccantes, id cogitemus vel fecisse ex ignorantia, vel iam ad DEI gratiam per penitentiam rediisse, futurumque illis peccatum maioris hic penitentiae, adeoque glorie in caelo perfectioris occasionem. Ne vero quicquam confusio deperat, advertendum in conuersationibus, vbi maiora solent esse pericula. Vt si de mansuetudine agatur, veniat in mentem irarum tuarum: si de rebus pulchris, tuorum peccatorum foeditatis recorderis: si de magnatum potentia sermo fiat, id consideres, quam nihil sis nihilque possis, tum etiam cum maxime aliquid efficere coneris: si de auaritia quis loquitur, tuam inordinata desideria; si de humilitate, tuam superbiam memineras: atque ita in reliquis. Cum mentio fit vitiorum, nostrorum recordemur;

In conuersationibus confundunt nos.

Mansuetudo.

Pulchritudo.

Potentia.

Auaritia
Humilitas.

Vitia.

cum

cum autem virtutum, eas nobis de- Virtutes
esse cogitemus. Ita fiet, vt confusio-
nis materia nobis semper suppetat;
idque in conuersationibus praser-
tim, vbi maius est confusio-
nis periculum.

At vero, vt ad eam, qua ex nostra-
rum rerum consideratione nascitur,
confusionē propius accedamus, pau-
ca quedam attingenda nobis sunt
breuiter, nam lectori profundio-
rem eorum considerationē relinquimus.

Prelatum igitur confundat, quod Prælati,
cum CHRISTVS dicat, Ani- Ioan. 10.
mam meam pono pro ouibus
meis: ipse in pascendis ouibus adeo
sit negligens, vt ne eas quidem agno-
scat omnes.

Si Sacerdos, cum CHRISTVS Sacer-
dicat, Qui mihi ministrat, me se- dotes.
quatur: quam ipse viam institerit, Ioan. 12.
queq; his manibus egerit, quibus so-
let in sacrificio CHRISTVM te-
nere.

Concionatores.

Si concionator est, confundatur quod CHRISTI officium exercent, quodq; eius quae predicat exempla non sequatur, neq; hisce, quae dicit, consentanea opera faciat: veniat &

Psal. 11.

illud in mentem, Eloquia Domini, eloquia casta: videatq; si non satis mundum vas sit, quanta sit confusione dignus, illudq; timeat:

Psal. 49.

Peccatori dixit DEVS, quare tu enarras iustitias meas, & assumis testamentum meum per os tuum? Quod si Paulus timebat, ne, cum aliis predicaret, ipse reprobus efficeretur: quantum debet quisque concionatorum timere, seque magnopere confundere!

Praeceptores.

Confundantur praeterea Praeceptores, & Doctores, ut qui confusione praecipue opus habeant. Ait enim Apostolus: Scientia inflat. Quod si quis ob scientiam extollitur, ea vel maxime causa confundi debet:

1. Cor. 8.

enim Apostolus: Scientia inflat. Quod si quis ob scientiam extollitur, ea vel maxime causa confundi debet:

bet: plus enim in eo sapit quam oportet sapere.

Confundat discipulos sua ipsorum ^{Discipuli} ignorantia, qui nisi docerentur, brutis animantibus similes essent: simul etiam, quod parum & in litteris proficiant, & sua aliis scientia profint, cum debeant tamē eo magis prodesse multis, quo fuerint sapientiores: deniq; quod cum addunt scientiam, addunt etiam & dolorem.

Religiosus autem multo magis ^{Religiosus} debet coram infidelibus, & Christianis reliquis confundi: quando ei non solum fidei lumen datum est, CHRISTIq; iugum dulce impositum; sed & vita omni sollicitudine vacua speciali quodā priuilegio concessa. Confundatur quod ex tā multis millibus electus sit, qui si vocati fuissent, multo erant DEO gratiores futuri. Confundatur quod tam negligens, & distractus sit in choro,
 ubi

vbi DEO assistunt Angeli. Confundatur ob seruitia fratrum in culina, in valetudinario, atq; alijs locis ipsi exhibita, qui neq; cui seruiatur, neque qui seruiat, dignus est. Confundant eum in coenaculo fercula, quae DEVS ipsi sine vlllo ipsius labore, aut sollicitudine apponenda curat: vestes etiam quibus induitur, & omnis domestica suppellex in eius vsum parata: cumq; his homines, quorum opera agri etiam, quorum cultu omnia deniq; quibus tanquam medijs res ea in hunc tandem statum ad eius utilitatem deuenerunt. Super omnia verò debet eum confundere, quod seruus DEI dicitur, qui ei tamen saepe sit inimicus. Non enim certe id est, de quo Virgo beatissima tanquam gloriabatur, cum se diceret Ancillam DEI, quodque magnopere superbos quosque confundere debeat.

Inc. 1.

Confundat praeterea Religiosum
 magis,

magis, magisque domus DEI, quam
 tanquam filius inhabitat: cum ta-
 men à Patris celestis perfectione tam
 longe absit, quotque in ea passus
 conficit, tot tanquam fluctibus in
 confusionis pelago immergatur. Nam
 si domum Domini decet sancti-
 tudo, quomodo in ea iniquum fert
 DEVS? aut cur ab orationis domo
 non eijcitur in deuotus? Si porro eius-
 modi est domus Domini, vt magnus
 & Rex, & Propheta Dauid eligat in
 ea potius, quam alibi habitare, seque
 in ea contemptum, & abiectum esse
 pro beatitudine ducat: quanta eius
 debet esse confusio, qui illic inuitus
 maneat: aut si manet libenter, tan-
 to tamen est DEI beneficio ingratus!

Postremo eum omnes Religionis
 ceremonie confundant, quando eas
 vel non intelligit quorsum spectent,
 aut non aduertit, aut graues esse pu-
 tat, aut sibi denique vtilis esse non
 curat.

Confun-
 dat nos
 domus
 Dei.

Psal. 92.

Psal. 89.

Ceremo-
 nie Re-
 ligionis.

Confun-

Piorum
eleemo-
syna.

*Confundatur cum pro amore
DEI eleemosynam petit; est enim ca-
res insignis cuiusdam priuilegij: co-
gitetq; quale sit, quod pro ipso DE-
VS, tanquam qui indigeat, his qui
ei mendicanti aliquid dant, se debi-
torem constituat, eiq; suum thesau-
rum crediderit. Quod si aliquando
quae ipsi DEI causa data sunt, non
in eum, in quem petit, usum insumpsit,
tanquam sacrilegus confundatur, qui
DEO auferat, quod ipso petente alij
DEO dederunt. Cogitet cum petit
tanquam pauper, nisi animo pauper
sit, falso se nomine petere: si vero pe-
tit ex curiositate, adeoq; contra quam
DEVS vult, deceptor est, & more
eorum, qui falsis vtuntur diploma-
tis, numos à proximo surripit.*

Angelo-
rum mu-
nus.

*Confundatur deniq; quod cum
DEI nomine petit, Angelorum mu-
nere fungitur, qui ab hominibus
semper tanquam DEI legati petunt:
ab alijs*

ab alijs quidem, vt pauperibus subueniant; ab alijs autem, vt iniurias sibi factas remittant; ab alijs vero, vt DEO quam debent gloriam, & honorem dent. Cum verò eleemosynam acceperit, confundatur, quod & danti DEO, & proximo ingratius sit: ita autem fiet, vt cum ei aliquid erit petendum, incipiat confundi, vt qui intelligat, quanta eum eleemosyna obligatione deuinciat: solumq; necessaria petat, quando eo maiori obligatione obstrictus est, quo plura acceperit.

Cum verò peregrinatur, caueat ^{Peregrinatio} in eam cogitationem veniat, vt se Apostolicam vitam agere putet: sed illud potius cogitet, eam penitentiae loco sibi esse vitam attributam. Quod si est è Religiosis inclusis, putet se, taquam feram indomitam, voluisse Dominum ab hominum conuersatione remouere.

Si

Reges &
Princi-
pes.

Ioan. 6.

Si Rex sit, aut Princeps, confundatur, quod in eo statu sit, quem CHRISTVS vitavit, cum eum vellent Iudaei Regem creare. Mirum verò est, audere quenquam id munus assumere, quod CHRISTVS recusavit, nisi forte id pro cruce habeat, & CHRISTI amore subeat.

Domini

Confundantur Domini, quod sint in requirendis redditibus valde diligentes, in puniendis autem peccatis publicis admodum negligentes: timeant vero, quod pecunia, aliisque bonis utantur tanquã suis, nec eius soleant meminisse, à quo cuncta acceperunt. Confundantur porro, quod se magnũ aliquid facere putant, cum eleemosyna pauperi subueniunt; nec cogitant se dare aliena, DEO₃ quã sua ipsius sunt reddere, in eo₃ in quo se putant beneficium facere, magno à DEO beneficio cumulari. Quod si vel tum, cum eleemosynam dant, se

debet
in vano
Cogi
Euange
promou
ptum si
huius re
studium
rem pra
secutor
quam I
quanqu
lis habe
eoque I
non mo
ni suppi
Con
Religio
runt, c
gligent
gis, quo
seant si
seruari

debent confundere, quanto magis cū
in vanos vsus pecunias expendunt!

Cogitandum autem est equiti, in Equites
Euangelij defensionem, adeoque ad
promouendū honorem DEI, assum-
ptum sibi fuisse gladium. Quod si
huius rei memoriam proprij honoris
studium delet, suumq; diuino hono-
rem praefert, quid nisi Euangelij per-
secutor est? Confundatur igitur tan-
quam DEO infidelis cogitetque se,
quanquam ab hominibus honorabi-
lis habetur, esse peccati seruum, ad-
eoque DEI Sanctorum iudicio nullo
non modo dignum honore, sed infer-
ni suppliciis destinatum.

Commendatarij autem, qui in Com-
Religione aliqua professionem fece- mentarij.
runt, de obseruationis votorum ne-
gligentia confundantur: eorum ma-
gis, quod sciant, quam egre ferre so-
seant sibi ab aliis praestitam fidem nō
seruari, vsque de his, qui sibi aliquid
promi-

promiserunt, plerumq³ ob violatam
fidem poenas sumant.

Famuli. Confundantur famuli, quod ad-
eo sint solliciti in dominorum gratia
ineunda: quam si diligentia in DEI
seruitio adhibuissent, quanto citius,
quamq³ veriore gratiam inissent!
Seruire enim DEO, regnare est.

Iudices. Cogitent iudices, quanta seueri-
tate in reos sententiam ferant: con-
fundantur vero, quod DEI iudici-
um, de quo scriptum est, Iudicium

Sap. 6. durissimum his qui prestant fi-
et, nec secum diligenter reputent,
nec perhorrescant.

**Aduo-
cati,** Confundantur aduocati, quod
cum alienis causis patrocinium fe-
rant, sint tamen conscientie propria
magnopere negligentes: nec vero id-
circo efferantur, quod sua alios vi-
deant opera indigere; indigent enim
& ipsi multorum auxilio, in his qua
ad animam pertinent.

Confun-

Confundantur medici, cum cogi- ^{Medici.}
 titant, quem admodum egrotos tra-
 hent, quando sciunt, cum in mor-
 bum ipsi inciderint, quanta velint
 valetudinem suam diligentia pro-
 curari. Cogitent etiam animarum
 suarum vulnera: eoque confundan-
 tur, quod cum medici appellentur,
 peritiores tamen sint inducendi in se
 morbi, quam pellendi.

Confundat mercatores sollicitu- ^{Merca-}
 do ea, quam in emendo vili, caroque ^{tores.}
 pretio vendendo adhibent: ea pro-
 pter ignorantes, quod regnum calo-
 rum, quod gratis datur, comparare
 nesciunt; emunt verò infernum,
 quod magno & pretio emitur, & do-
 lore possidetur.

De Vt verò etiam ad reip. artifi-
 ces veniamus.

Confundantur sartores, qui Sartores
 tantum in conficiendis alienis vesti-
 bus studium adhibent, cum sint ipsi

ipsi tamen innocentia vestis accepta in baptismo valde negligentes.

Sutores. Confundantur praterea sutores, qui cum in durissimum etiam corium acu penetrant, in se tamen divinas inspirationes penetrare non sinant.

Femine. Et quis autem possit de feminarum statu pro dignitate differere, his presertim temporibus, quibus est tantopere vanitas hominum affecta?

Virgines. Confundantur itaque virgines, quod sepe statuerint nubere. Et enim id licitum est, quanto tamen satius CHRISTO solo sponso esse contempnas! atque essent quidem ipsae CHRISTO solo contentae, si eum quanto possent amore diligerent.

Nupte. Confundantur nupte, quod in ornandis se sint admodum diligentes, eiusque rei causa tam multa insu-

mant; contra verò in eo negligentis-
 sima sint, vt CHRISTVM indu-
 ant. Cum se torquibus aureis or-
 nant, meminerint ferreas fuisse
 CHRISTI catenas, eique igno-
 minie causa iniectas. Cum autem
 manus armillis ornant, ligatas
 CHRISTI manus fuisse recorderen-
 tur. Cum porro se vestibis albis ele-
 gantia causa induunt, fuisse CHRI-
 STVM alba veste indutum ignomi-
 nie causa meminerint. Et confun-
 dantur non ipse modo, sed etiam vi-
 ri, qui cum eiusmodi vestium lauti-
 tias ferunt, CHRISTI vituperiis
 gratiam parem non referunt. Quod
 si illa manuum suarum opera confi-
 derent, detrahent, credo, digitis
 annulos, vt ijs qui ornamento digni
 non sunt, cum feminis Christianis o-
 pera indigna fecerint.

Confundatur vidua, quae virorum vidua.
 mortē tam agre ferunt, quod cū ipsis

De 2 DEVS

DEVS omnia impedimenta perfecti
in se amoris abstulerit, tanto benefi-
cio adeo ingrata sint, vt sibi melius
cum creatura fuisse, quam cum Cre-
atore, adeoque DEVM spernere, im-
patienter lata virorum morte, signi-
ficare videantur. Conqueruntur e-
nim ereptos sibi viros: sed profecto de
illis equius conqueratur DEVS,
qui se ab illis sperni videat. Confun-
dantur ergo illæ, audiantque in hæc
verba conquerentem Dominum.

Hier. 2.

Me dereliquerunt fontem aquæ
viuæ, & foderunt sibi cisternas
dissipatas, quæ continere non
valent aquas. Itemque illud

Hier. 2.

Quid inuenerunt in me ini-
quitatis, quia elongauerunt se
a me?

Atque hæc de statibus dicta suffi-
ciant, ne propositam breuitatem ex-
cedere videamur: simul etiam quod
facile sit ex dictis reliqua colligere.

& si quis ea quæ diximus diligenter cogitet, se confundendi occasionem semper habere.

Iam vt ad interiora veniamus, Cōfundat nos memoria.
 Confundere, ô homo, de memoria tua: cum enim hanc admirabilem memoria.
 potentiam tibi scias à Creatore in id esse datam, vt sui posses & semper, & suauiter meminisse; tu tamen in ea vilia quam plurima reposuisti, hisque eam ita occupasti, vt vix eius, qui eam dedit, posses recordari: itaque sit vt nulli ipsa minus quam Creatori seruiat. Cōfundere igitur, quod ea in Domini sui iniuriam abusus sis, quodque cum in mentem tibi sepe reducat, ab Ecclesia quidem qui sis, admoto quotannis cinere capiti, atq; illis verbis additis, Genes. 3.
 Memento homo quia puluis es, & Eccl. 7.
 in puluerem reuerteris; à scriptura vero, nunc quidem finis tuus, cum Eccl. 7.
 dicit, Memorare nouissima tua;

Dd 3 nunc

654 TRACTATUS TERTIVS

nunc verò ea qua causa tua CHRIS-
 TUS passus sit, cum dicit Recor-
 dare paupertatis. & transgressi-
 onis meæ, absynthij, & fellis; a-
 lias autem sepe alia; tu tamen nihil
 minus quam hæc, & huiusmodi alia
 meminisse videre, & merito flere
 debeas, & cum Propheta dicere, Re-
 nuit consolari anima mea, me-
 mor fui DEI, & delectatus sum,
 eoque magis confundi, quod in Dei
 aliquando obliuione fueris recre-

Intelle-
 ctus.

Iam verò vt ad intellectum trans-
 eamus, quantus se in eo confusionis
 campus aperit! qui cum intelligat se
 in eum finem creatum esse, vt sum-
 mum bonum intelligeret, sepe ta-
 men non vana modo, & inutilia,
 & transitoria, sed pessima etiam
 cogitat, atque in ijs denique occu-
 patur, quibus intelligit mimi-
 de-

debere esse intentū Flendū tibi certè
est malum hoc, & quanta possis con-
fusione deplorandum.

Volūtas

Quid autem de voluntate dice-
mus, quæ cum DEVM super omnia
deberes diligere, ea tamen fueris
prosequutus, quæ vel cogitare pude-
at, nedum dicere? Quid tibi in-
quam, dicam ô cæca voluntas, quæ
bonis æternis sensuum delicias præ-
tulisti? quam cum dulcis DEI ha-
ritas in Seraphinorum choro posset
constituere, mundi fœdus amor in
inferna deiecit. Merito quidem,
ô anima, tuæ debent potentie con-
fundere, in quibus tam fœdatam
videas imaginem DEI: possis tu
quidem eas, & debes cum dolore iis
verbis reprehendere, Ecce A-
dam quasi v^{is} ex nobis factus
est, deque eis in hunc modum con-
queri: Quis vos, ô potentie; ô imago
DEI, quis; inquam, vos perdidit -

Genes. 3.

Da 4 quis

quis tibi $\hat{o}$ memoris, DE I memoriã
 abstulit? quis tibi, $\hat{o}$ intellectus, mē-
 tem eripuit? quis te decepit, $\hat{o}$ volun-
 tas? O quam illud quadrat in te, $\hat{o}$
 2. Par. 12. anima: Facti sunt principes eius
 sicut arietes non inuenientes pa-
 scua! More .n. arietū cū pascua non
 inueniūt, potentia tua, quasi in Deo
 pascua nō haberēt, venenata pascua
 quaesierunt: adeoq; ea causa viribus
 defectæ sunt, vt magna debeas con-
 fusione confundi.

§ Ad sensus transeamus.

Oculi.

Dedit quidem DEVS oculos, vt
 creaturarum pulchritudine conspe-
 cta, in re omni se amares, ipsique pro
 omnibus gratias ageres: tu verò con-
 tra quaecunque vides consumis, aut
 ira veluti ardens, aut auaritia con-
 cupiscens. Itaque cum oculi tui cor-
 ram DEO esse deberent, sicut o-
 culi ancillæ in manibus domi-
 næ suæ, basilisci (qui quaecunque
 con-

Psa. 122.

conspicit, visu interficit) oculi facti
 sunt. Confundere igitur, quod lu-
 men tibi datum in tenebras verteris:
 quodque aures & sanctis inspiratio-
 nibus claudis, & murmurationibus Aures.
 aperis: quod qua deberes DEVM
 lingua benedicere, hominibus male- Lingua;
 dicis: quod cum solitus sis ne quic-
 quam male oleat, graue olens ta-
 men peccatum non sentis: quod de- Nares.
 nique durum esse videatur, si quid
 est pro CHRISTO patiendum, sua-
 ue verò sit quod pro mundo pateris. Tactus.

Deplora itaque sensuum mala,
 atque eius rei memoria humiles ti-
 bi, & confusionis plenas lachrymas
 exprimat. Quod si necdum satis hæc
 sunt, te caput tuum confundat quod Caput.
 spinis pressum non sit; confundant
 capilli, quod non sint euulsi: manus
 autem, & pedes, quod non transfi-
 xi clavis: reliqua te denique mem- Capilli
Manus.
Pedes.
 bra confundant, quod cum nisi Dei

virtute moueri non possint, fueris
 tamen tu pedibus CHRISTVM
 persequutus, manibus atque
 operibus ipsum vulneraris, & lin-
 gua laeferis. Denique si recta ratio-
 ne rem reputes, tu tibi magna solus
 confusionis materia es: nec enim est
 in te quicquam, de quo si diligenter
 cogites, non debeas magnopere con-
 fundi. Quod si in te sint, quae non
 intelligas, vel ea causa maxime
 confundi debes, quod te ipse plene
 non noueris. Nam vel quae sit ani-
 ma, aut quid in se habeat, aut cor-
 pori quemadmodum vnita sit, deni-
 que vt sit à corpore separanda, si ex
 te ipse queras, scio, non poteris re-
 spondere. Quod si in rebus propriis
 tam es inscius, quam eris, obsecro,
 in alienis! Illud interim verum est,
 & in his quae de te scis, & in his quae
 ignoras, magnam tibi confusionis
 materiam suppetere.

Quod

Quod si mihi quisquam hoc loco ^{Bona}
 obijciat, non in bonis, sed in malis
 tantum operibus confusionis causam
 reperiri, id ego negauerim: puto e-
 nim in bonis etiam propterea nos de-
 bere confundi, quod ad bonum simus
 admodum imbecilles, adeo vero pro-
 cliues in malum, vt magis mirum
 sit, ex tam corrupta natura boni a-
 liquid prodire, quam ex rosario ro-
 sam nasci: est enim id rosario natu-
 rale, vt rosam proferat, at perfectum
 opus non sola hominis natura potest
 producere: nec enim DEO gratum
 quicquam sine eius gratia esse potest.
 Qui ergo miratur inter spinas ortam
 rosam, multo magis mirari debet
 boni aliquid à se factum; tantoque
 magis confundi, quod videt, vt in ste-
 rili solo, dignoq; quod ob peccata in
 DEVM maxima sale conspergatur,
 operetur mira DEVS, atq; id exco-
 lere perseueret. Quare non de malis
 tan-

tantum operibus nos, sed de bonis etiam confundi possumus. & debemus. si qua enim facimus bona, DEVS est qui ea in nobis cœpit, fecit, atque perfecit: nostrum illud est, ut magis, magisque confundamur, atque humiliemur, qui DEO tam saepe restiterimus, eamq̄, quam meruimus poenam eius clementia euaserimus.

TER.

TERTIA PARS,

QVA TRADITVR,
quemadmodum celesti-
um rerum contempla-
tione possimus confan-
di.

IX scio quibus possim
verbis de celestibus
dicere, qui ne inter-
renis quidem pro di-
gnitate, quanta in
his confusionis causa sit, potuerim
declarare.

Est quidem certe vel in sola cele-
stium motuum contemplatione, ma-
gna confusionis materia, si cum tam
admirabili ordine, nostrorum actu-
um inordinationem conferamus.
Iam vero de planetis quid dicam? Planes
quos scimus semper & à superiori-
bus recipere, & quam receperint vir-
tutem perpetuo inferiorib. commu-
nicare?

Con-
fundūt
nos cali

Planes
ta.

Stelle.

nicare? Vnus ex rebus omnibus homo est, qui sibi, quo minus à DEO celestis bona recipiat impedimento est; eaque cum receperit, al is negligit impartiri. Cumque cali omnes, & stella solis lumine vestiantur, vnus homo solis iustitie lumine indui recusat magisque (quemadmodum scriptum est) tenebras diligit, quam lucem.

Joan. I.

Angeli.

Quod si Angelos contemplemur, quam um eorum, queso, nos puritas atque Innocentia confundet! quantum id, quod eorum tanta & sapientia, & charitate præditorum consilia tam necessaria negligimus! Deficient me quidem verba, nostram pro dignitate confusionem explicare volentem, siue cum Seraphinorum amore tepiditatem nostram, siue cum Cherubinorum scientia nostram ignorantiam comparemus.

Quod si cui forte videbitur subli-
mior

miores esse Angelicos spiritus, quam
 ut cum his pulvis noster, & cinis de-
 beat comparari, ad Sanctos venia- Sancti,
 mus, qui carne & sanguine consti-
 terunt: neque eis (quanquam homi-
 nibus) humana fragilitas impedi-
 mento fuit, quo minus pro DEI ho-
 nore magna quadam & admiranda
 opera perpetrarent. Celestium itaq;
 hominum, terrenorum facta con-
 fundant: Martyrum quidem in tor- Marty-
 mentis constantia, & virtus, no- res.
 stram in propositis inconstantiam, Confes-
 atque infirmitatem. Confessorum sors.
 vero penitentia, vitæque austeritas, Virgi-
 nostras delicias; virginum autem nes.
 puritas, maximeque nostri Domini,
 turpitudinem nostram confundat.
 Atque illud etiam, quod sacratissi- Mater
 me Virgini cum simus obligatiss- Dei.
 simi, propter filij educationem, qui
 esset pro nobis Patri in cruce
 offerendus gratiam tanto bene-
 ficio

ficio parem nunquam rependimus: quin etiam sumus ingrati, adeo, vt nec ab ea misericordiam petere pra pudore audere deberemus.

Chri-
stus,

At vero in CHRISTI considera-
tione, quis possit pro dignitate con-
fundi? aut quæ hic profunditas con-
fusionis satis esse potest, vbi quis con-
siderat Christum, quod vnicum habet
remedium, atq; confugium, ita spre-
uisse, vt possit ille merito dicere:

Psal. 30. Proiectus sum à facie oculorum
tuorum? Eius enim pedum vulne-
re, segnitias tua, & torpor inflixit:
eius latus tua inobedientia aperuit:
manus eius opera tua clavis confixe-
runt: tua illi lingua fel propinauit:
postremo, tua eius caput superbia
spinis cinxit. Atque, vt vno verbo di-
cam, nihil est in Christo, quod cum
videas, non debeas merito confundi;
Psal. 112. siquidem scriptum est: Confun-
dantur superbi, quia iniuste ini-
qui-

quitatem fecerunt in me.

Iam vero quid dicemus de confu-
sione, quam sanctissima Trinitatis
conspectus affert? aut quanta erit

Sacra-
tissima
Trini-
tas.

coram DEO confusio, si coram da-
mone tanta fuit! Quibus porro ocu-
lis audebis Patrem æternum aspice-
re, qui eius vnicum filium ab illo
missum, vt à te dissipatam heredi-
tatem recuperaret, non solum (vt
par erat) non excepisti, sed in crucem
etiam adegisti? Quam reddes DEO
pro credita tibi hereditate rationē?
Quid vero pro his quæ ab eo accepisti
& temporalibus, & spiritualibus bo-
nis respondebis? Quid porro dices
Dei filio, qui pro te omnia passus est?
Potest quidem ille merito hominibus
dicere: Confundantur homines,
quod cum ego DEVS è celo in terras
eorum causa descenderim, proque
eorum salute homo fieri dignatus
sim, nolunt illi tamen mea causa
pec-

peccati sordes relinquere. Confundere, o homo, quando prius ego te dilexi, quam tu me diligeres: prius ipse seruiuit tibi, quam mihi seruires. O dura hominum corda ferrea pectora! qui cum me alligatum columna videant flagellis caesum & vulneratum amore, alligari peccato malunt, quam mihi adherere, meoque mundi amorem honori preponunt: nec intelligunt quomodo sauis à demone flagellis cadantur, peccatorum vinculis colligati. Dedi ego homini viscera mea, quibus tanquam firmissima columna complexu adherescat: contemnit ille tamen, eaque sequitur, qua ipsum coram me merito condemnent. O hominum ingratitude! o insensatas humanas mentes! mihi seruiunt bruta, me arbores atque herbae laudant, vnus ex omnibus homo non agnoscit: sed more rabidis canis, qui dominum suum morsu petit,

petit, contra me insurgit, dignus
 quem terra dehiscens absumat. Con-
 fundere, o homo, pro quo Agnus man-
 suetus factus sum, & leo esse ferox
 tandem aliquando desine. Ample-
 ctor ego te charitate, tu me cupidi-
 tatis flagellis cedis: cumque ego te
 pretiosis humilitatis margaritis or-
 nem, tu meo superbiae spinas capiti
 infigis. Intelligent aliquando homi-
 nes, non arcis includenda, sed in
 pauperes eroganda bona accepisse.
 Considerent quantopere à me dili-
 gantur, quos ego, ab ipsis in carce-
 rem coniectus, inferni carcere eri-
 piam: quemque illi non d. sinunt in-
 gratitudine crucifigere, ego chari-
 tate in charitatis viam reduco. Con-
 fundere o homo, quem cum aspici-
 unt Angeli, tum contemptui ha-
 bent, & decipiunt demones, atque
 in conspectu meo condemnant. Con-
 fundere, inquam, & iudicium meum
 time

time, qui nisi hic confundaris, & peccata tua fleas, magna te manet, & amara confusio. Quem vero non confundat, quod ego Deus & Dominus venatoris more perpetuo homines insequor, ne mihi qui tanti confiterint forte pereant; illi vero me tanquam venenosum serpentem semper fugiunt? Cur me non timent, & mea iudicia? Cur non vitam mutant, qui mortis nec horam, nec diem sciunt?

Quid autem Spiritui sancto respondebis, aut quo ipsi ore loqui audebis, qui ei toties anima tua portas occluseris, eumque à te (ut demonem reciperes) impie atque impudenter excluseris? Confundimini, o miseri homines, quos cum Deus creavit, ut essetis filij Patris vestri qui in caelis est, digna tamen caelesti Patre opera vix unquam faciatis. Est in eo infinita mansuetudo & benignitas, parat

tusque

usq; semper est peccata remittere:
 vos vero iniquitate pleni, non solum
 factas vobis iniurias non condonatis,
 sed his etiam qui de vobis nihil male
 meruerunt, iniuriam facitis. Est in
 eo summa bonitas, qua inimicis et-
 iam, dum eos semper conseruat, be-
 nefacit: vos autem etiam amicis ma-
 le facitis. Est in illo aeterna sapientia,
 & prouidentia admirabilis, qua v-
 niuersum moderatur: in vobis au-
 tem insigne omnia perdēdi studium,
 modo vt soli regnare possitis. Sed vos
 per Prophetam Deus ita reprehendit: Esa. 51
 Nunquid habitabitis vos soli in
 terra?

Conclusio operis.

Me non materia, sed tempus defi-
 cit: sint itaque satis haec sapienti le-
 ctori, qui possit ex paucis multa col-
 ligere, & confusionis fructum conse-
 qui; si praesertim assidue, & diligen-
 ter in his se exerceat: quod quisque
 debes

debet eo maiori studio facere, quod
 in eo maxima spiritualis fructus pars
 posita sit, vt nostram infirmitatem
 & miseriam agnoscamus. Quod qui
 consequuti sunt, atque eiusmodi
 fundamento iacto adificare cepe-
 runt, possunt illi reliquam partem
 tuto super extruere: nam qui secus o-
 pus edificat, his cum altius opus sur-
 rexerit, solet corruere. Accidit enim
 vt orationis consolationes, qua ad
 virtutes solent conferre, nisi humi-
 litate conseruentur, in falsas, falla-
 cesq; consolationes euadant. Ita bo-
 ni desideria, bona quidem sunt: sed
 si ea nobis ita tribuamus, vt non Dei
 esse beneficia agnoscamus, cum ma-
 gnopere fallimur, tum nō possumus,
 tam infirmo iacto fundamēto, quic-
 quam firmum extruere. Quamob-
 rem qui sua vult opera esse perfecta,
 ea & confusione incipiat, & conser-
 uet, nec nisi confusione comitante
 pro-

6
 progre
 vt qui
 rit, à
 cor c
 nunq
 milib
 Hanc p
 stem, q
 non ex
 rum D
 CHR
 ipse ea
 Tota
 tra me
 coope
 CHR
 ruit, q
 Sancto
 toris fa
 ea indu
 nire a
 Indua
 hi puc

progredi quequam audeat: ita fiet,
 vt qui confusionem nunquam dese-
 rit, à Deo nunquam deseratur: qui
 cor contritum & humiliatum *Psal. 50.*
 nunquam despicit, sed cum hu-
 milibus libenter conuersatur.
 Hanc possumus dicere nuptialem ve-
 stem, qua qui erit indutus, à nuptiis
 non excludetur. Hoc est insigne filio-
 rum DEI: hac indui oportet qui
 CHRISTVM sequi velit, quando
 ipse ea ita indutus est, vt diceret:
 Tota die verecundia mea con- *Psal. 40.*
 tra me est, & confusio faciei meę
 cooperuit me. Quod si etiam
 CHRISTI faciem confusio coope-
 ruit, qui est Angelorum speculum, &
 Sanctorum gloria; cur non ea pecca-
 toris facies cooperiatur? aut quis nisi
 ea indutus in DEI conspectum ve-
 nire audeat, cum scriptum sit:
 Induantur qui detrahunt mi- *Psal. 20.*
 hi pudore, & operiantur sicut
 di-

de ploide confusione sua? Attende porro dicentem Dominum: Super quē requiescet spiritus meus, nisi super humilem, & contritum spiritu, & tementem sermones meos? Quod si iustos etiam induit Deus confusione, non est quod se putet peccator sine ea viuere posse: cum praesertim non solum iusti in terra, sed etiam in caelo Sancti veste hac induti sint. Quod vel ex illis Evangelij verbis intelligi potest, quibus CHRISTVM in die iudicij ita alloquuntur: Quando te vidimus esurientem, & pauimus te? id enim dicunt tanquam admirati, tam paruis operibus, tanta se premia meruisse: id quod satis Augustinus indicat, cum sic dicentes inducit: Domine, cur tantam, & talem nobis gloriam preparasti? Quod si haec nos humilitas in caelum euehit, aequum est eam hic amplecti, eique nos tanquam

Mat. 25.

quam tabulae in naufragio credere,
neque dubitare futurum, ut ei inni-
xi, periculoso misera huius vite pe-
lago traiecto, in caelestem tandem a-
liquando portum Dei misericordiae
perueniamus. Amen.

TRACTATUS QUARTUS.

DE
PRÆPARATIONE
AD SACRAM EV-
CHARISTIAM.

Confessio beneficio-
rum DEI.

DOMINE DEVS omni-
potens, creator omnium,
omnia obediunt tibi & &
sibi praefixum ordinem seruant:
Es solus

soli homines, in quibus ego miseri-
 mus sum, à tua voluntate recedimus.
 Id quod non solum à me peccatum
 esse, sed alios etiam volui mea esse
 voluntati obsequentes, nec homines
 modo ad imaginem tuam factos, sed
 etiam elementa volui mihi inserui-
 re: adeoque, si secus accidisset quam
 volebam, egre tuli, vti si cuncta ipse
 creassem. Cui quanto fuisset æquus
 si omnia restitissent, atque in meam
 cuncta mortem conspirassent, qui
 tua ipse fuisset mandata transgres-
 sus! Sed misericordia tua factum est,
 vt nec in me illa iniurias tuas vlti-
 sint, nec de me ministri iustitie tuae,
 meique hostes demones pœnas sum-
 pserint. Dissimulasti hæcenus, Do-
 mine DEVS meas mihiq; peniten-
 tie tempus bonitate tua immensa
 concessisti, quo possem videlicet ceci-
 tatem meam agnoscere, atque ali-
 ter quam antea vitam instituere:

eaque

DE EUCHARISTIA. 673

eaque causa multis me mirandisque
 modis, nunc concionibus, nunc le-
 ctionibus, alias vero in spitationi-
 bus saepe admonuisti: quæ tamen
 omnia cum facile obliuioni trade-
 rem, nullas in me firmas radices
 iaciebant. Sed cum medicina tua
 omnia vulnera mea (quamquam
 maxima) longe superaret, addidi-
 sti etiam, DEVS meus, vt mihi
 te omnia visibilia prædicarent. Vi-
 debam morientes homines: cumque
 ne uini viderem mortem parcere,
 sed vitam nostram aliquo tan-
 dem fine concludi, mouebat me
 quidem res hæc, finemque vitæ con-
 templanti lux quædam affulgebat:
 sed, heu, facile inde mens auoca-
 ta, in solitas facile, tenebras reci-
 debat: nec me (quæ tua clementia
 semper fuit) vnquam, quanquã id
 saepe meritũ, deseruisti, quin etiã alia
 subinde, atq; alia remedia adhibebas.

Ee 2 Cumq;

Cumq; satis tanto malo non essent
 visibilia hæc, tu ipse, Domine, pro-
 pius accessisti, dormientem excita-
 sti, & ad cor meum dulciter allocu-
 tus, ita inuitasti, quasi te nunquam
 ego offendissem. Quod si ego benefi-
 cium, vt par erat, agnouissem, vel id
 vnum me semper in officio continu-
 isset; sed, heu, offendi te sæpius, sæ-
 piusque necesse fuit subinde caden-
 tem à te leuari. Quodque dolendū
 mihi magis, magisque est, cum mihi
 tam sæpe explorata benignitas tua
 humiliare maxime debuisset, diui-
 naque consolatio tua ad id valeret,
 vt affectiones meas facilius mortifi-
 carem: tantis abusus beneficijs, hu-
 militatisque, & mortificationis pro-
 priae oblitus, tuis etiam donis effere-
 bar, alijsque eorum me causa præ-
 ferebam, quæ me magis, magisque
 humilem reddere debuerant. Neque
 id tibi satis fuit, Domine DEVS
 meus,

meus, cur me desereres, quod in rem
 meam à te facta, in proprium ego
 damnum cuncta conuertebam: sed
 adiecisti plura, maiorique mecum
 misericordia vsus, consolationem
 tuam, quæ mihi superbia causa erat,
 subtraxisti: vt vel sic agnoscerem
 tuum esse donum, quod nisi te dante
 habere non possem, nec te auferente,
 aliquamdiu etiam retinere. Et (quod
 mihi reliquis maius videtur) me ita
 rursum consolari dignatus es, quasi
 ego, vt me consolatione priuares, nõ
 meruisssem. Quid retribuam tibi,
 ô Domine, pro omnibus quæ
 retribuisti mihi? Sufficere hæc qui-
 dem mihi debuerant, vt tuas laudes ^{Ps. l. 119.}
 nunquam intermitterem, sed mea
 me rursum iniquitas in aliud malũ
 coniecit: cum enim frequenter ex-
 perirer consolationes tuas, his, tan-
 quam mihi deberentur vtĩ cœpi: cũ-
 que noua semper beneficia esse agno-

scere debuissim, atq; in singulis consolationibus, charitatem tuā, & misericordiā renouatis laudibus confiteri, cum tu beneficia renouares, nouam ego ingratitude[m] pro gratia referebam. Vsus es etiam hic, Domine, misericordia tua, lumenque quo malū istud agnoscerem, & agnito morbo remedium quærerem, concessisti: quo etiam viderem, quoties ipse mihi impedimento fuisset, tuisque vocationibus restituissem; tu vero meam quāta cum charitate semper salutem quaesisses. Intellego id iam Domine, me mihi damnationis causam esse, atq; id agere vt pereā, te vero id velle atq; id quærere, vt saluus sim. Quod cum ita sit, cur sim tā cecus, tam vero mihi inimicus, vt à me non quam longissime abeam, teq; vnū sequar, quando ego mihi mortis, tu mihi vite causa es? iustumq; est, vt cum desero voluntatem tuā, me-

amque

amque facio, me creatura tua eo usque
 persequatur, dum perimant. Nam si tibi
 obediens sum, omnia mihi scio esse
 dulcia futura, quando omnia serui-
 unt tibi, cui velim ego ad mortem
 usque obedire. O immensa bonitas, &
 vnicum peccatorum refugium, misere-
 at te miseri huius, quem proprio san-
 guine redemisti. Scis, Domine, quam
 infirmus sim, ut que satis non fuerit
 vocasse te, & propria manu cor meum
 tetigisse, sed esse necesse, ut nunquam
 inspirare intermittas, meque semper
 mouere, ut faciam voluntatem tuam: Ps. 140.
 alioqui si taceas, ero similis descen-
 dentibus in lacum; & simulac
 deserueris, me ipse perdam. Fac Domi-
 ne, agnoscam, quid tibi debeam cum san-
 cta inspiras, quantaque debeam diligen-
 tia exequi quod iubes: in eo enim fre-
 quenter pecco, quod tuas inspirationes
 negligo, vel eis remisse admodum obtem-
 pero. Agnoscam, inquam. Domine quan-

Ecce 4 tamia

ta misericordia sit quod iubes, quantoq; amore iubes. Agnoscam etiam quam tuis praeceptis obediētiā, & diligentiam debeam: etiam si terrenorum Regum praeceptis tanta cum diligentia obeditur, tantoq; honori ducitur eorum iussis parere; quanta par est & obedientia, & solitudine tua iussa capefcere, qui es tu Rex

Deut. 20. Regum, & Dominus dominātium! Agnoscam te, cum inspiras, qui sis, & ego, cui loqueris, qui sim: agnoscam, inquam, te, qui iubes, creatorem esse, me verò, cui iubes, pulverem esse, & cinerem; finem autem praecepti nominis tui sanctificationem, cui gloria omnis, & honor debetur. Intelligam etiam premium, quod ijs qui humiliter, & diligenter tua mandata fuerint executi, in caelis preparasti. Video quidem, o caelestis Pater, indignum me esse qui exaudiar: sed si respicis Filium tuum
vni-

vnigenitum, per quem id peto, si eius
merita, & quod pro me soluit san-
guinis pretiū attendas, exaudies o-
rationē meam: cum presertim ille
nobis ita promiserit iam iam mori-
turus, quidquid in nomine eius à
te peteremus, nos esse consecuturos.
Aequum est itaque Domine, vt fiat
quod ille promisit: cum presertim,
nisi ita fiat, nos, vt debemus, volun-
tatem tuam facere non possimus.

Ioan. 16.

PRÆPARATIO AD SA-
cram Eucharistiam.

QVIBVS diuina misericordia
concessum est, vt sacrosanctū
Sacramentum frequentent, hos tri-
bus ante diebus habitationem tanto
hospiti preparare non pigeat. Et pri-
mo quidē die supplicandū erit eterno
Patri, vt per eā charitatē qua sic dile-
xit mundū, vt Filium suū vnigenitū
daret, sic etiā mouit Patrū sanctorū,
Patriarcharum, & Prophetarū cor-

Ee 5 da,

da, vt Filij sui charissimi aduentum magnis precibus flagitarent: quippe diuino lumine illustrati, intelligerent in illo vno suam esse salutem positam, perque horum etiam merita, lacrymas, & desideria, nostra dignetur ad hoc sacrosanctū sacramentum corda præparare, quando veritatis ore dictum est: Nemo potest venire ad me, nisi Pater, qui misit me, traxerit eum: atque ad id, vtendum erit sequenti oratione, tempore matutino.

Ioan. 6.

Oratio.

Excita, Domine, corda nostra ad præparandas Vnigeniti tui vias, vt per eius aduentum purificatis tibi mentibus serui e mereamur. Qui tecum viuunt, &c.

Excitatorium.

Esa. 16.

Emitte agnum, Domine, dominatorem terræ, de petra deserti

ferti ad montē filię Sion. petet autē, cum hac dicit, à Domino augeri sibi sancta desideria, eamque mensis munditiem concedi, qua Filij DEI templum fieri possit.

Alud Excitatorium.

Quis poterit cogitare diem aduentus eius, & quis stabit ad videndum eum?

Vesperis verò ad Angelorum Reginam eundum erit, eique flexis genibus supplicandum, nobis preparationis gratiam impetret: offerenda autem ei nouem Angelica salutationes.

Prima quidem, commemorando eius desiderium, quo tanquam peccatorum mater Domini aduentum, adeoque humani generis remedium tantopere expectauit: simul etiam supplicando, vt ipsius meritis & Dei, & salutis animarum feruentia desideria consequamur.

Se.

Secunda verò, illam ipsius præparationem commemorando, quã habuit semper ad diuinam gratiam; simulq; supplicando, vt nobis à DEO dignam ad Sacramentum hoc præparationem impetret.

Tertiam verò offeremus cum humilitatis eius memoria, qua DEI Filium in incarnatione suscepit: atque vt itidem nos eum humiliter recipiamus supplicabimus.

Quartam autem, in eius amoris memoriam, quo sine dolore natum complexa est, supplicantes vt eum nos itidem charitate amplectamur.

Quinta erit in doloris memoriã, qua de cruce depositum suscepit in gremio: petemus verò, vt cum passionis CHRISTI sensu eum recipiamus.

Sexta verò, in eius fidei memoriã, qua eum, quem resurrecturum sperabat, in sepulchro posuit petemus
verò,

DE EUCHARISTIA. 685

vero, vt cum incremento fidei Christum suscipiamus.

Septimam offeremus, supplicantes vt per preparationē quā ad Spiritus sancti aduentum pro se, & Ecclesia tota fecit, nobis à Deo gratis incrementum obtineat, quo digne CHRISTVM suscipere valeamus.

Octauam autem, vt per deuotionem, qua CHRISTVM ipsa in Sacramento suscipiebat, nos etiam deuote suscipiamus.

Denique nonam cum offeremus, supplicabimus, vt per gaudium & letitiam, qua à Filio in die Assumptionis recepta est in caelum, nos item CHRISTVM cum spirituali gaudio recipiamus.

Dies secundus.

Secundo die supplicandum Christo, vt qua charitate dignatus est in mundum venire, eumque morte a-

ter-

terna eripere, nos suo aduentu viuificet: quando ipse dixit, nos, nisi eius carnem manducemus, vitam habere non posse.

Oratio matutina.

Excita quæsumus, Domine potentiam tuam, & veni: vt ab imminentibus peccatorum nostrorum periculis te mereamur protegente eripi, & te liberante saluari. Qui viuus, &c.

Toto hoc die in eo ponenda est opera, vt CHRISTI sanguine conscientia nostra mundetur: eaque causa meditando erunt septem sanguinis CHRISTI effusiones, videndumque quid nobis ornamenti desit, atque id omne à CHRISTO petendum, quem sumus ipsi hospicio suscepturi: supplicandumque ei, vt suis diuitiis, diuinoque cordis sui thesauro paupertati nostre subueniat. Inde enim expectandum cuique est,

DE EUCHARISTIA. 687

est, quod ad ornandum domum nostram fuerit opportunum. Petemus vero id his verbis, quae excitatorij loco esse potuerunt.

Excitatorium.

O Rex gentium, & desideratus earum, lapisq; angularis, qui facis vtraque vnum, veni, salua hominē, quē de limo formasti.

*Esai. 28.
Gen. 28*

Aliud Excitatorium.

E sursum Agnus mittitur,
Laxare gratis debitum,
Omnes pro indulgentia
Vocem demus cū lachrymis.

Vesperī adeunda erit mater DEI, cuius nobis manibus hic panis datus est: orandumq; vt quando hoc sacrū conuiuium in crucis mensa apparatus est, per eos quos sensit ad crucem dolores, nobis hanc à DEO gratiam impetret, vt Filij sui passionis participes simus.

Officemus vero ipsi quinq; orationes

nes

688 TRACTAT. QUARTVS.

nes Dominicas, totidemque salutaciones Angelicas, supplicantes, efficiat suis precibus apud Deum, vt Christi quinque vulnera in cordibus nostris imprimantur.

Dies tertius.

Die tertio supplicandum Spiritui sancto, vt qua charitate Apostolorum corda & ad se recipiendum preparauit, & adueniens die Pentecostes repleuit, nostra corda inflammet, atq; ita preparet, vt eum toto corde, totisque viribus amemus, qui se nobis ex tanta dedit charitate. Id vero hisce verbis petendum.

Oratio matutina.

Mentes nostras, quæsumus Domine, Paracletus, qui à te procedit, illuminet, & inducat in omnem, sicut tuus promisit Filius, veritatem. Qui tecum uiuit, &c.

Hoc die conandum est, vt eo sint
fer-

DE EUCHARISTIA. 689

feruentiora desideria, vehementio-
resque affectus, quo propior est sole-
mnitatis dies: eorumque more, qui o-
stia claudunt, quo possint domum
commodius ornare, claudendi erunt
sensus, & animæ potentie ad inte-
riora reuocanda: vocandus autem
hospes saepe his verbis.

Excitatorium.

Veni creator Spiritus,
Mentes tuorum visita,
Imple superna gratia
Quæ tu creasti pectora.

Aliud Excitatorium.

Hierusalem surge, & sta in ex-
celso, & vide iucunditatem, quæ
venit tibi à DEO tuo.

Vesperis oranda erit sponsa Spiri- Barnab.
tus Sancti, & peccatorum mater, ^{2.}
perque eam Spiritus sancti gratiam
obtestanda, qua templum sanctissi-
mæ Trinitatis facta est, nostræ ut
paupertati succurrat, cui ille suum
ita

ita aduentum promisit : Si quis diligit me, sermonem meum seruuabit, & Pater meus diliget eum, & ad eum veniemus, & mansiorem apud eum faciemus.

Recitanda vero septies, Aue Maria, quod dona Spiritus sancti impetremus.

Ne vero post communionem in ingratitudinis vitium incidamus, in gratiarum actione tres item dies consumemus.

Primus dies.

Primo die agenda gratia Patri aeterno pro creationis beneficio, quod in comunione renouatum est: quos enim sua bonitate ad imaginem, & similitudinem suam creat, eadem nos in Eucharistia sacramento renouat, suamque, quae in nobis fuerat peccato deformata, imaginem reformat.

Recitabimus autem versus hos no- uem, & caelestes creaturas ad patris nostri,

D
nostri, q
modum

Ben
mini D
exaltat

Ben
Domi
no.

Ben
super c
dicite

Domi

Ben
mino, J
mino.

Ben
mino,
Domi

Ben
mino,
Domi

Ben

DE EUCHARISTIA. 691

nostri, qui in caelis est, laudes in hunc modum inuitabimus.

Dan. 3.

Benedicite omnia opera Domini Domino, laudate, & superexaltate eum in secula.

Benedicite Angeli Domini Domino, benedicite celi Domino.

Benedicite aquæ omnes quæ super cælos sunt Domino, benedicite omnes virtutes Domini Domino.

Benedicite Sol, & Luna Domino, benedicite stellæ cæli Domino.

Benedicite imber, & ros Domino, benedicite omnis spiritus Domini Domino.

Benedicite ignis, & æstus Domino, benedicite frigus, & æstas Domino.

Benedicite rores & pruina Domini.

mi-

692 TRACTAT. QVARTVS,
mino, benedicite gelu, & frigus
Domino.

Benedicite glacies, & niues
Domino, benedicite noctes, &
dies Domino.

Benedicite lux, & tenebrae
Domino, benedicite fulgura, &
nubes Domino.

*Hoc, inquam, modo creaturas in-
uitabimus, vt pro nobis DEO grati-
as agant, pro illis, inquam, beneficiis
in Sacramento prestitis, quorum
nos vel verba ista Cantici admo-
nent. Fecit enim nos ex hominibus
Angelos, ex terrenis caelestes; effususq;
in nos gratia, & lachrymarum a-
quis, admiranda suae charitatis ope-
ra declarauit? illuminauit Sole iu-
stitiae, vt praesentis vitae lunam, id est,
inconstantem contemneremus: con-
uertit cordis nostri frigus in suae cha-
ritatis ardorem, nostrasque luce sua
tenebras depulit: grandinem deniq;
fulgu-*

fulgura, & nubes affectuum nostrorum
remouit. Ita versus praedicti, non tan-
tum gratiarum actiones, sed etiam
monimenta quaedam erunt benefi-
ciorum DEI in Eucharistiae sacra-
mento acceptorum: si videlicet per
singula verba, singula Dei beneficia
in Sacramento praestita recolamus.

Interdum excitanda mens erit, &
hoc subinde exercitiū ita renouādū.

Excitatorium.

Benedicimus DEVM cæli, & *Tob. 12*
coram omnibus viuētibus con-
fitebimur ei, quia fecit nobis
cum misericordiam suam.

Aliud Excitatorium.

Benedic anima mea Domino, *Ps. 103*
& omnia quæ intra me sunt, no-
mini sancto eius. Qui propitia-
tur omnibus iniquitatibus tuis,
& sanat omnes infirmates tuas.

Vesperis ad Regiam nostram, &
DEI Patris filiam adeundum, reci-
tata.

694 TRACTAT. QUARTVS.

Et atque ter salutatione Angelica, agenda ei gratia, de preparatione ipsius ad incarnationis mysterium, quo tanquam in medio ad nos celestis hic panis peruenit: maximum vero id est beneficium, quod quam ederimus caro, & quem bibimus sanguis ex virgine acceptus sit; quodque eius meritis, & precibus & ad CHRISTVM suscipiendum digne prepareremur, & nostra nobis à DEO peccata remittantur; quare pro omnibus Virgini agenda sunt gratia.

Dies secundus.

Diei secundi matutino tempore, CHRISTO DEI Filio, & Domino nostro, de redemptionis beneficio, cuius hoc Sacramentum monumentum est, gratia agenda: inuitandaque terra ad DEI laudem, quam sibi DEI Filius tanta benignitate factus homo coniunxit; dicendumque, Benedicat terra Dominum,

lau-

DE EUCHARISTIA. 693

laudat, & superexaltet eum in secula: ascendit enim ipse, assumpta terra nostra, in Caluarie montem, ut germinaret terra nostra, quae ex se tribulos, & spinas post Adami maledictionem producere nouit.

Benedicite montes, & colles Domino Benedicite vniuersa germinantia in terra Domino.

Benedicite fontes, id est, lachrymae, Domino, Benedicite maria, dolorum scilicet, & sanguinis flumina Domino, qui pro nobis tantis cum doloribus sanguinem fudit.

Benedicite cete, id est, maxime quique Sancti, & omnia quae mouentur in eiusmodi aquis, id est, reliqui iusti, Domino. Benedicite

omnes volucres caeli Domino, id est, contemplaturi, qui in summo cordis nidificant. Benedicite

omnes bestiae, & pecora, id est, peccatores, Domino, qui eorum

pec-

peccata remittit. Benedicite filij
hominū Domino, per quem facti
sunt filij Dei. Hoc, inquam, modo
agenda erunt DEO gratia, recitatu
illis quinque versibus Cantici, quo-
rum iam hic fecimus mentionem.

*Excitatorium ad DEI lau-
dem.*

Benedicimus DEVM cæli, &c.
vt supra.

Aliud anima Excitatorium.

Pf. 102.

Benedic anima mea Domi-
no, & noli obliuisci omnis retribu-
tionis eius. Qui redimit de-
interitu vitam tuam, qui coro-
nat te in misericordia & misera-
tionibus.

*Vesperis adeunda Regina, & Do-
mina nostra DEI mater, recitatur
ter Ave Maria, agenda ei gratia,
quod lacte proprio, magnisque labo-
ribus panem hunc nobis ad victum
dederit, in crucis ara pro nobis tan-
quam*

quam propositionis panem, atque in altari in nostrum & remedium, & leuamen, aeterno Patri offerendum, atque in sacrario ad solitudinis nostre consolationem reponendum. De his, inquam, atque aliis nobis in Sacramento eius intercessione collatis beneficiis erunt Virgini agenda gratiae.

Dies tertius.

Tertio die agenda gratia de beneficio adoptionis, & regenerationis, eiusque in sacra communione confirmationis. Est enim hic vere panis filiorum non mittendus canibus, id est, iis qui ad peccatorum vomitum reuertuntur. Est, inquam, panis, quem cum comedimus, augetur in nobis adoptionis spiritus, in quo clamamus, Abba Pater. Est Rom. 8. Psa. 102, etiam fons, in quo renouatur anima, sicut aquilæ, iuuentus sua, est, quam in baptismo accepit pul-

Ff chri-

chritudo, atque innocentia : augentur enim huius panis vigore virtutes, & fides, & dona reliqua, quae anima in baptisate infusa faciunt eam esse Israel.

Benedicat igitur Israel Dominum, laudet, & superexaltet eum in secula. Cumque anima se totam cum hac hostia, & sacrificio, Sacerdotum more DEO offerat, eiusque virtute ex illorum numero serui simus, quibus dicitur : Euge, *Mat. 25.* & intra in gaudium Domini tui (est autem Domini gaudium, se nobis in Eucharistia sacramento tantopere communicare : sunt enim ipsius *Prov. 8.* deliciae, esse cum filiis hominum.) Benedicite Sacerdotes Domini Domino. Benedicite serui Domini Domino. Benedicite etiam spiritus, & animae iustorum Domino : facit enim hoc Sacramentum veros adoratores, qui

DE-

DE EUCCHARISTIA. 699

DE VM in spiritu, & vnitate ad-
rent, vnumque cum DEO sint cha-
ritatis vinculo, eorumque anima vt
sint sedes sapientia efficit. Benedi-
cite sancti, & humiles corde Do-
mino, per quem sancti sunt, quique
ad ipsos tanta cum humilitate de-
scendit. Benedicite Anania, Aza-
ria, Misael Domino, id est, tres a-
nimæ potentia, quas tanquam tres
illos pueros ab incendio liberauit sua
gratiæ rore: intellectum quidem ab
ignorantia, & errore; memori-
am autem ab ingratitude, &
obliuione; à tepiditate verò, & ma-
litiâ voluntatem. Laudate ergo, &
superexaltate eum in secula, Be-
nedicamus Patrem & Filium,
cum sancto Spiritu, laudemus,
& superexaltemus eum in secu-
la. Benedictus es Domine in fir-
mamento cæli, & laudabilis, &
gloriosus, & superexaltatus in se-
cula.

Ff 2 Ex

700 TRACTA. QVARTVS

*Excitatorium ad laudem
Benedicimus DEVM cæli, &c.
vt supra.*

Excitatorium anime.

Ps. 102. Benedicite Domino omnia
opera eius, in omni loco domi-
nationis eius.

Psa. 102. Benedic anima mea Domi-
no, qui replet in bonis desideriu
tuum, renouabitur, vt aquilæ.
iuuentus tua.

*Vesperis misericordie Reginam,
& Spiritus sancti sponsam adibi-
mus: eique recitata ter salutatione
Angelica, gratias agemus, quod cha-
ritate maxima, redemptionis nostre
causa, Filium Patri in cruce obtule-
rit. Quod si homines bis quorum o-
pera redempti sunt, & seruitute li-
berati, magna se intelligunt obliga-
tione deuinctos; matri huic miseri-
cordia, que pro libertate nostra car-
nem suam, suum sanguinem, amo-
rem,*

DE EVCHARISTIA. 701

rem, vitam, bonum denique omne
pro nobis dedit, quantum, quaeso, de-
bemus! aut pro his, atque aliis in nos
ab ipsa collatis beneficiis, quas possu-
mus, quaeso, grates persolvere? non
id quidem opis est nostra, sed quas
possumus tamen (nam quas debe-
mus, non possumus) & sanctissima
Trinitati, & beatissima Vir-
gini, & Sanctis omni-
bus referamus.

Amen.

Ff 3

TRA-

TRACTATUS QVINTVS.

QVO SPIRITVALIS
*quædam exercitatio, ad no-
stricognitionem comparan-
dam, in septem dies hebdo-
mada distributa contine-
tur.*

PROLOGVS.

Gal. 6 1.

NE ex illis simus, qui
acceperunt in vanum
animam suam, duo
sunt nobis frequen-
ter consideranda;
quid videlicet **D E V S** erga nos
fecerit, quid etiam nos erga Deum
faciamus: vt diuturna meditati-
one istarum rerum ad cor con-
uersi, cum vtilitate infirmitatem
nostram agnoscamus, & ingen-
tia

S
 tia quæ quotidie à Deo accipim⁹
 beneficia; & eundē Dominum
 totis viribus, omniq; conatu di-
 ligamus in hac vita, vt eodem
 I S
 no-
 an-
 do-
 me-
 postea in perpetua illa perfrua-
 mur. Hæc exercitatio in septem
 partes distribuetur, vt singulis
 hebdomadæ diebus singulæ e. iã
 partes respondeant. Ad calcem
 item cuiuscunque partis, breuis
 quædã oratio proponetur: ali-
 quot præterea scripturæ verba,
 quorum frequenter memoria
 reuocata, toto illo die ad medi-
 tationem excitemur, illi exerci-
 tationi in materiam proposita
 adiungentur: quæ propterea ver-
 ba, posthac *Excitatore* nuncu-
 pabimus. Qua ex re fructū ille
 sane percipiet, qui in ea sem se
 diu exercebit. Vt enim incalescit
 qui ad ignē accedit; sic qui ad di-
 uini amoris flammam orãdo pie,

vel meditando accedit inflammetur necesse est. Age ergo anima deuota, DEO excitare: id enim tibi proponitur, quod beatorum Seraphim officium est, hoc est, sine intermissione diligere: id nobis concedat Dominus. Amen.

PRÆPARATIO ANTE
EXERCITIUM.

CONFESSIO *interna* conscientiam examinet, dolorem peccatorum pro viribus habere studeat, sacram confessionem proponat, coniungat orationem Dominicam cum Angelica salutatione: preceturque **CHRISTVM** Dominum, vt diuina cognitionis lumine, igneque sui amoris animam suam ita collustret, atque inflammet, vt sui viribus diffidens, diuina bonitate nitatur; & eo etiam quod hanc suam
miser-

DE SVI COGNITIONE. 705

miseriam Redemptori nostro presentem, & ab illo aeterni Patris oculis oblatam fuisse intelligat. Et ita adorandum sibi gratiam concedi humiliter postulabit his verbis: *Quia* ^{2. Cor. 30} non possumus cogitare aliquid ex nobis tanquam ex nobis, sed sufficientia nostra ex DEO est.

Veni creator Spiritus,
Mentes tuorum visita,
Imple superna gratia
Quae tu creasti pectora.

Die Lunæ.

Quid DEVS erga nos? perpendam me antequam essem nihil fuisse, ab eo me fuisse procreatum, ab eodem ut essem accepisse.

Quid nos erga DEVM? ut à tanta illa gratia dignitate mea culpa exciderim, & quod ipsius manibus constructum fuerat, meis destruxerim.

Quid DEVS erga nos? ut me ad
Ff 5 suum

suam imaginem, & similitudinem conformauerit.

Quid nos erga DEVM? vt ipsius imaginem ac similitudinem insecerim: vtque vili pretio adductus, tãtã rei fecerim iacturam.

Quid DEVS erga nos? vt quod me creauerit, nullum aliud tanti operis pretium à me exigat, quam vt se mihi donet.

Quid nos erga DEVM? cum id quod à me exigit, tam sit mihi vtile, ego tamen nihil ab eo volui, nisi ipsum fugere, ab eodemque discedere, quasi separatus ab eo viuere possem.

Consideratio.

Vltimo loco perpendam eius benignitatem, qui cum nosset qualis futurus essem, humanam naturam induit, vt mea crimina ipsius sanguine luerentur. Atque ita finem impones meditando hoc incarnationis

my-

DE SVI COGNITIONE. 707

mysterium, gratias agens pro tanto
beneficio.

Oratio.

Agnoscam, queso, Domine, cre-
ator celi & terra, quam bonus mihi
tu, quam malus ego ipse mihi sim:
vt videns me destruere quod cōstruis,
delere quod in me depingis, eo nomi-
ne perpetuas mecum geram inimici-
tias, quousque tua misericordia me
constringat, & ab omni crimine co-
erceat: sic enim fiet, vt tu omnia in
me opereris. Ergo Domine, cum tu Ioan. 5.
ipse dicas, Pater meus vsque mo-
do operatur, & ego operor; ope-
rentur, obsecro, in me manus tue, &
manus peccatoris non moueat Psal. 35.
me, vt clarificent te opera tua, & ex
illis in caelesti curia Angeli glorifi-
cant te.

Excitator.

Perditio tua ex te Israel, auxi- ose. 13.
lium autem tuum ex me.

Die

Die Martis.

Quid DEVS erga nos? vt me ex terra procrearit, quo me puluerem, & cinerem agnoscerem, iustusque essem meae indignitatis aestimator, & *Psal. 69.* ideo vere egenus, & pauper à Domino misericordiam semper efflagitarem.

Quid nos erga DEVM? vt hoc beneficio abusus, consulto à meae indignitatis aspectu oculos remouerim; viuens quasi immortalis, à meae imbecillitatis memoria animum auocarim: cum tamen ab eius recollectione tantus fructus proueniat.

Quid DEVS erga nos? Quod in meo est capite? quid ex ore, oculis, nariibus effluit? stomachus verò quid est, nisi sentina quaedam? quid amaritudo fellis, & vniuersi corporis corruptio, vt haec iusto iudicio aestimem, & meam conditionem agnoscam?

Quid

Quid nos erga Deum? vi capiti pul-
uinos molles subiecerim: hanc mei
corporis foeditatem, quam deliciae,
quam solícite tractauerim, quanta
temporis iactura, quo fructu, vt ver-
mibus pararem escas.

Quid Deus erga nos? quid post mor-
tem futurus sim, vt corpus in faetore
vertetur, vt ab omnibus deseretur.
Quae omnia Deus fecit, ne in re tam
vili, & caduca amorem meum col-
locarem.

Quid nos erga Deum? iniquus fui,
qui pulcherrimam animam male
tractauerim, vt fetido corpori indul-
gerem: qua ex re quibus stimulis in
mortis articulo compungi debeo: de-
nique quam male in mortali corpore
amorem fixi, & immortalem ani-
mam negligi.

Consideratio.

Perpende tanta hac natura no-
stra foeditate benignissimum Deum

NON

non fuisse deterritum, quo minus eam susciperet, & ad tot labores, & acerbitates nasceretur. Et ita in meditatione mysterij Natiuitatis finem facies, ob tantum beneficium gratias agendo DEO.

Oratio.

Iob. 7.

Domine, quid est homo, quia magnificas eum? aut quid opponis erga eum cor tuum: Si tua beneficia ille non cognouit, quia nec suam miseriam: cognoscat tandem, quaeso, mala quae gessit, quia sua fuit oblitus miseria. Intelligat se non intellexisse falsi honoris specie deceptum. Quapropter à te, clementissime Domine, peto suppliciter, vt, tua ope adiutus, putredini dicam, pater meus es tu, & soror mea vermibus; & vere intelligam, te ipsum mihi adiutorem, te refugium esse, qui cali, & terra verum es bonum; cuius manibus opus manuum

Iob. 17.

tua.

DE SVI CONGNITIONE. 711

tuarum me totū committo: ne me,
quæso, despicias, Domine, Fac vt vere
possim dicere, Pater meus, & ma- *Tsai 26.*
ter mea dereliquerunt me, Do-
minus autem assumpsit me: cui
debetur omnis gloria in secula secu-
lorum. Amen.

Excitator.

Quasi putredo consumendus *Iob, 13.*
lum, & quasi vestimētum quod
comeditur à tinea.

Die Mercurij.

Quid Deus erga nos? perpendam
quanto amore meā animā tribus po-
tentiis ditauerit, vt mihi memoriam
concesserit, vt tot beneficiorū recor-
datione ipsum diligere, & tanta bo-
nitatis memoria repetita delectarer.

Quid nos erga Deū? quibus in re-
bus meā memoriā versari sim passus:
quā sit oblita suscepti beneficij: quā
deberē erubescere, quod res tā turpes
in eā cōdidierim: quodq; tā sim diligēs,

vt

vt ea in hoc vās stultus inferam, quæ
mihî post afferant interitum.

Quid Deus erga nos? vt menti lu-
men præulerit, vt veritatis lux te-
nebras depelleret, semperque diuina
misericordiæ immēsum pelagus con-
templaret.

Quid nos erga Deum? vt defectu
cognitionis intellectum excacaue-
rim, diuino rebellis lumini: vt vere
Tsal. 39. possim cum Dauid dicere: Compre-
henderunt me iniquitates meæ,
& non potui vt viderem.

Quid Deus erga nos? vt volunta-
ti eam facultatem inseruerit, qua
percipiebat diuini amoris dulcedi-
nem: vt ea mihî quasi arrha quædam
sit æternæ felicitatis, & mei arbitrij
libertate, ac Christi meritis Deum a-
mans, Deus quodammodo siam.

Quid nos erga Deum? vt meam
voluntatem passus sim esse mancipi-
um rerum, quæ tam mihî sunt acer-
ba,

ba, & molesta: & quidem quam vili
me ipse vendidi, quid perdididi, quid
obtinui: perdididi vitam, lucrifeci
mortem; consors diuinae naturae esse
desi, & demonis feci me vile manci-
pium.

Consideratio.

Perpendam Christum voluisse cir-
cumcidi, & in tam tenera aetate pre-
tiosissimum sanguinem fūdere pro-
pterea quod ego nolui in meis poten-
tiis superflua reserare. Et ita in me-
ditatione istius mysterij finem impo-
nere orationi debeo.

Oratio.

Quid, Domine, in caducis rebus
reperire potuit mea memoria, vt illis
tuum locum daret? quid praeter te as-
sequi potuit mea intelligentia di-
gnum, quod intelligeret? quid praeter
te voluntas mea reperire potuit di-
gnū, quod amaret? Dolor vere est, nō
amor, quicquid praeter te diligitur.

Ergo

Ergo quando ex prepostero voluntatis amore, & intellectus obscuratus est, & memoria oblita tui: tu, Domine propter te ipsum, amaritudinem, queso, infunde omnibus iis que preter te diligo, vt sic ea refugiam, teque solum diligam, qui meus amor esse voluisti. Amen.

Excitator.

Ps. 34.

Retribuebant mihi mala pro bonis, & odium pro dilectione.

Die Iouis.

Quid DEVS erga nos? vt mihi oculos dederit, vt ex creaturarum pulchritudine, eius, qui eas donauit, amorem elicerem, eumque in omnibus, qua oculis se offerunt, perpetuo diligerem.

Quid nos erga DEVM? vt oculis meis hostibus eius aduersum patrefecerim, & creaturarum pulchritudine abusus, quasi quidam basiliscus aduersus me, & contra proximum meum,

meum, habenas concupiscentia laxauerim.

Quid DEVS erga nos? vt mihi aures concesserit; vt vocis sponsi audita dulcedine, anima mea quodammodo liquefieret.

Quid nos erga Deum? vt tanquam aspis surda cauda aures obstruxerim, ne sanctas inspirationes audirē, quas tamen aures murmurationibus aperui.

Tsal. 57.

Quid DEVS erga nos? vt mihi odoratū concesserit, quo odorū suauitate, qui afflantur è floribus, excitat, ipsum laudare, & in odorē currere vnguentorū eius: florū suauitas me potius ad terrenas voluptates illexit, & cum peccatoribus dixi: Coronemus nos rosis, antequam marcescant: deserui vestigia pedum Domini, & rerum foetore captus erraui.

Sap. 2.

Quid DEVS erga nos? quanta liberalitate varios, suauissimosq; cibos

bos

bos suppedatari; quorum dulcedine expleto gustu, donatoris amorem cognoscerem, & spiritualiter gustarem quam suavis est Dominus.

Quid nos erga Deum? immensa gula voracis draconis naturam indui, & tantum beneficium in perniciem meam conuerti: ex quo verum spiritualium rerum gustum amisi, & fel peccatorum melle dulcius sum arbitratus.

Quid Deus erga nos? dedit manus, ut ea operarer, quae gaudium atque letitiam Angelis afferrent, quae in ipsa morte me sequerentur, nec prius desererent, quam in beatorum essem numerum cooptatus.

Quid nos erga Deum? manus meae foeditatem operatae sunt: tantum abest, ut Angelis gaudio fuerint mea opera, ut iustos potius ingenti affecerint dolore: denique ea sum operatus, quorum consortium vereor, & quae me damnationis reum faciunt.

Con-

Consideratio.

Perpendam Dominum, vt meorū
 criminum pœnas lueret, in deserto à
 spiritu ductum, pro mea gula ieiu-
 nasse. Et in hoc mysterio meditatio-
 nem occupabo.

Oratio.

Domine, quid dicam de oculis me-
 is, quibus tanquã follibus cum ex-
 creaturarum aspectu accendere de-
 berem ignem amoris tui, iisdẽ potius
 inferni in me ignem accendi, tot vi-
 delicet deprauatis cupiditatibus?

Quid di. am de mearum aurium
 surditate, quas miserorū vocibus pa-
 tere nolui? Considerabo cuius rei
 gratia concessa sit mihi lingua, &
 quibus in rebus eadẽ sim vsus. Quo-
 modo recensere poterò, quarū potis-
 simum rerum suauitate me capi per-
 miserim? quid dicã de operibus ma-
 nuum mearum? quid respondebo,
 cum sim ego ipse qui fesi? Quo me
 ver-

vertam nescio: nam licet solus ceci-
 derim, non scio tamen solus exurge-
 re. Vere amici & proximi mei dere-
 perunt, & deseruerunt me, & pro-
 pterea cor meum conturbatum
 est, & dereliquit me virtus mea.
 Respcie ergo, Domine, vnicum refu-
 gium meum, afflictionem meam, &
 propter tuam bonitatem fer opem
 huic miseria. Conformam, Domine,
 sensus meos ad tuam voluntatem,
 tuamq; gloriam, ad quam creasti e-
 os. Amen.

Psa. 17.

Excitator.

Hier. 9.

Ascendit mors per fenestras,
 ne ambuleris in vanitate sensus.

Die Veneris.

Quid DEVS erga nos? vt mihi
 peccanti creaturarum obsequium nõ
 ademit: vt vitã, viresq; tribuit qui-
 bus ego tamen ipsum offendebam.

Quid nos erga DEVM? non mo-
 do non me creaturarum vsu cogno-
 sce-

scēbam indignum, sed potius si quid
deerat conquerebar; nec ad aliud vi-
tam optabam, & vires, quam vt me
indulgerem voluntati: nec mirabar
terram meorum scelerum pōdus su-
stinuisse.

Quid DEVS erga nos? sua prote-
ctione à visibilibus, & inuisibilibus
hostium manibus eripuit me, in quo
etiam, vt in Caim, suum posuit si-
gnum, ne videlicet demones ex me
tot criminum pœnas repeterent. *Genes. 40.*

Quid nos erga DEVM? quos ho-
stes vitare debui, eos ipsos quæsiui:
illis me peccādo tradidi, quibus mors
mea cordi est: in eorū societate securū,
in morte deniq; me viuū arbitrabar.

Quid DEVS erga nos? vt me per
amicos admonebat, per concionato-
res docebat, instruebat per Angelos,
aliorū funeribus excitabat: illudq;
verò offerebat, quod ego impetrare
votis omnibus nunquam meruissem.

Quid

Quid nos erga DEVM? clausi au-
res amicorum consiliis; cor concioni-
bus, & inspirationibus: oculos à me-
moria mortis auerti, vt ei parerē ty-
ranno, qui neq; aliud potest, neq; ali-
ud vult, quam me acerbissimis pœnis
afficere: & Regē celestē deserui, qui
vt me ab illis liberaret, eas ipse in se
pertulit sponte.

Consideratio.

Perpende DEVM, vt te à morte
liberaret acerbissimā crucis mortem
pertulisse. Et hoc mysterium medi-
tationis materia esto.

Oratio.

Quid Domine, in te reperi, vt te
persequerer? quid in me, vt me dili-
gerem? Quid tu à me, cum peccan-
tem tolerabas; vel quid ego à me
sperare poteram, cum te offēdebam?
Vere infinita est tua misericordie
multitudo. Hæc me obsecro Do-
mine, ad tuum amorem alliciat:

hæc

DE

hæc mi
neã per
des hor
sim tot

Qu
cere vi
quode
& fecit

Quid
DEO?
oblita e
vt obliu

luendan
ligentia
penam

cognosce
vita se p
re: quan
que hie
ificari,
ne sine f

hac mihi vt in tuo obsequio permanē persuadeat: hac me ad tuas laudes hortetur, vt creatione sum, ita sim totus tua gratia tuus. Amen.

Excitator.

Quid est quod debui vltra facere vineæ meæ, & non feci? an quod expectaui vt faceret vuas, & fecit labruscas? Esa. 50

Die Sabbati.

Quid fuisset erga me faciendum DEO? Merito memoria, quæ DEI oblita est, in inferno esset punienda, vt obliuionem sibi sempiternis pœnis luendam fore recordaretur: vt intelligentia tot sceleribus commeruit pœnam eandem, vt illo misero statu cognosceret remedia, quibus in hac vita se potuisset ab illis pœnis liberare: quantus porro voluntatis dolor, quæ hic noluit aliqua ex parte mortificari, si se vidisset inferno penitus, sine fine mori.

Gg

Quid

Quid debuisssem facere erga Deū?
 vt metuere deberet memoria, ne vn-
 quam posthac in DEI obliuionem
 incideret: quam deberet in posterum
 esse ad diuinum obsequium solers,
 & perspicax mea intelligentia; quā
 voluntas in eiusdem amore ardens,
 & inflammata: me denique, vt cum
 deberem remedium adhibere, denuo
 tamen nouis sceleribus, nouis etiam
 pœnis obligatum in inferno collo-
 cem.

Quid fuisset erga me faciendum
 DEO? quam graues oculis meis, &
 formidabiles tenebrae essent futurae,
 & aspectus demonum: quam hor-
 ribiles auribus gemitus damnato-
 rum: quam intolerabilis naribus
 inferni fœtor: quam amarus gustui
 calix tormentorum: quam crudelis
 tactui, eternus ignis.

Quid debuisssem facere erga DE-
 VM? ijs ad meam salutem perspe-

ctis,

DE SVI CONGNITIONE. 723

Etis, de nulla aduersitate, qua occur-
rat, mirari mei oculi iure poterunt :
nullam aures infamiam, aut conui-
tium, nullum fœtorem odoratus re-
spuere ; nullam gustus amaritudi-
nem? manus denique hunc nostrum,
si opus esset, ignem non extimesceret,
ut illum sempiternū vitare possent :
sed ego stultus labores omnes in illud
tempus reijcio, in quō omnis labor æ-
ternus est.

Quid fuisset erga me faciendum
DEO? sua gratia protectione à pec-
cato me præseruat, & consequente
ab inferno, à quo me singulis momē-
tis liberat. Quoties illi debeo hanc
eterna pœna liberationem! quoties
de integro me ipsum mihi reddidi!

Quid debuisssem facere erga DE-
UM? sollicitus quero illis me vincu-
lis charitatis exoluere, ut ab illis li-
ber in præceptis ruam. Possum ne ego
pœnitere, aut meminisse quoties hoc à

Domino beneficium acceperim? & tamen denuo me eius hostibus tra-
do.

Consideratio.

Perpende Dominum ad inferos descendisse, vt sanctos Patres inde educeret: eoque tempore eius corpus in cruce pependisse, sub qua beatissima Virgo manebat. In quo mysterio finem impones meditationi.

Oratio.

Psal. 87. Vere possum, Domine, dicere, quia repleta est malis anima mea, & vita mea inferno appropinquauit. O quoties à mortis me faucibus reuocasti! quoties in easdem me miser induxi! Ergo, Domine, si mea omnia in meum spectant interitum, si tua omnia mihi vita asserunt cognoscam, quaeso, me, vt me, ipse fugiam; cognoscam, quaeso, te, vt me totum tibi dedam, cuius sola clemē-
tia

tiame creauit, & toties ab interitu
liberauit. Amen.

Excitator.

Nisi quia Dominus adiuuit *Psal. 93^c*
me, paulo minus habitasset in
inferno anima mea.

Die Dominico.

Quid DEVS erga nos? vt nobi- *Act. 17.*
scum ipse sit, in quo viuimus, mo-
memur & sumus: vt nos dormi-
entes tueatur, vt nullo tempore dere-
linquat.

Quid nos erga DEVM? quantū
mouere me hoc debuit, vt eius pani-
tentiam susciperem, & eum dilige-
rem, qui tam prope, & perpetuus
mibi comes est: & tamen dum hæc
ipse facit ego multa admisi scelera,
& flagitia.

Quid DEVS erga nos? videt mea
crimina is qui omnia videt, & re-
medium meis malis querit.

Quid nos erga DEVM? oblato re-

Gg 3 me-

medio non vtor, quin mea cupidita-
ti modis omnibus cupio satisfacere.

Quid DEVS erga nos; post hac
tamen omnia suauiter disponit: vt
virtutes inserat in animum occasio-
nem captat.

Quid nos erga DEVM? tanta
bonitate, & patientia quod ille plā-
tauerat, ego momento temporis era-
dicaui, ac perdididi.

Quid DEVS erga nos? ne euel-
lam iterum eas, DEVS conseruat
humilitate, & confusione mei: vt ijs
quasi radicibus nixa virtutes, in me
perficiantur, & perseuerent.

Quid nos erga DEVM? licet diui-
na misericordia eas non eradicaue-
rim, permitto tamen arescere: &
tot deprauatis cupiditatibus obruo,
vt merito mirari debeam, si quando
eas post impedimenta in me reperio.

Quid DEVS erga nos? dum sum
in gratia, amore se mihi tradit: &
vt

vt charitatem in me aleret sui, sanctissimum Eucharistiae sacramentum instituit: denique in omnibus se mihi donare vult, neq; à me aliud exigit, quam vt se recipiam.

Quid nos erga DEVM? tot noxiis distractus rebus, in hanc vnam tam salutarem animam non intendo: ingrato animo Angelorum panem mihi oblatum respuo; vt nihil aliud facere videar, quam impedire bona eius in me collata.

Consideratio.

Perpende ipsum resurrexisse: & quantum debeamus aeterno Patri, quod ea vulnera, quae nos fecimus, ipse glorificauit. Considera item ipsum ad Patris sedentem dexteram nostris operibus honorari, timendumque esse vehementer eius iudicium, si ea praua sint; permagni autem nostra referre, si ipsum semper

præsentem habeamus. Atq; hæc meditationis esto materia.

Oratio.

O altitudo infinitæ sapientiæ, vere in mari via tua, & semita tuæ in aquis multis, & vestigia tua non cognoscuntur. Quam deberem mirari, cum in me bonum aliquod desiderium esse video! multo verò magis cum illud exercere incipio, summe denique si expletum. Mirum est te in tam sterilem terram iacere semina, & ex tam infructuoso solo fructus colligere. O si cognoscerem, Domine, me semen tuum perdere, quod in animam iacis, & cum primum germinat, illud conculcare pedibus, & cum iam albescit, & ad maturitatem peruenit, conuellerem! vere in omnibus humiliarer, & ex tuis operibus bonis, quæ in me v. d. o, summo opere confunderer. Da ergo mihi, Domine; propter te ipsum, & propter tuam bo-

bonitatem, vt hæc agnoscam, vt ex
eo sanctissimum nomen tuum glori-
ficetur in secula seculorum. Amen.

Excitator.

In me eras, & ego te non co-
gnoscebam? sero te cognoui,
bonitas infinita, sero te cogno-
ui.

*August.
in Confess.*

TRACTATVS SEXTVS.

SVPER CANTICO TRI-
um puerorum, cuius ini-
tium est:

*Benedicite omnia opera Domini
Domino.*

ARGVMENTVM.

MERITO quidem Deum ob id lau-
damus, quod creauerit cælum,
& terram, mare, & omnia quæ in eis
sunt: sed non minus pro his laudan-

Gg s   dus

730 TRACTAT. SEXTVS.

dus est, quæ in se homo, tanquam in
 paruo mundo quodam, continet.
 Sunt enim, si quis diligenter aduer-
 rat, in hominis anima reliquarum
 creaturarum virtutes, atque operati-
 ones spiritualiter. Quamobrem in
 huius Cantici enarratione id age-
 mus, vt ex animi interioribus elicia-
 mus Dei laudes: non minus, vt spera-
 mus, Deo gratas futuras, quam si ex
 rebus exteriorib. quæ nos, quod sint
 visibiles, facile ad Dei laudes exci-
 tant, ipsum laudaremus. Erit quidem
 res hæc, quam suscipimus, satis diffi-
 cilis: nec enim facile est reperire in
 anima dies, & noctes, lucem, & tene-
 bras; cælum denique, & terram: sed
 nihil minus putamus fructus ex ea ad

Dei gloriam, & laudem perce-
 ptum iri, si nos modo di-
 uina gratia non de-
 stituat.

Bene-

Benedicite omnia opera
Domini Domino.

I non sufficis, anima mea, benedicere Domino, pro vno solo eorum, quae in te misericordia sua operatus est; quomodo possis eum pro omnibus operibus suis laudare, de quibus eos qui scribi possent libros nec ipse mundus capere posset? nec id mirū, quando quidem operibus innumeris, innumerae & laudes debentur. Quid ergo facies, anima mea? aut quomodo tantas res tantula ipsa laudibus persequi possis? Incipe tamen, & DEVM in quinque saltem operibus lauda, quando omnia eius opera laudare pro dignitate non sufficis. Primum igitur lauda, quod tanta cū perfectione, tū pulchritudine mundū

con-

condiderit; eumque, quod magis laudare debeas, condiderit tibi; teque quod illa beneficia superat, ad imaginem, & similitudinem suam fecerit. Deinde, quod non solum te tibi dederit ex nihilo creando, sed & se ipse pro te tanta ex misericordia redimendo tradiderit. Tertio; propter reconciliationem, sine qua parum reliqua profuissent, si te, inquam, ubi in peccatum incidisti, demonium laqueis non exoluisset, praeueniendo gratia sua, & te mirabiliter liberando. Reputans igitur tecum, & animo sedulo versans, quoties tibi, atque aliis peccatoribus eiusmodi beneficium DEVS praestiterit, incipe Canticum. & dic:

David. 3. Benedicite omnia opera Domini Domino. Laudate, & superexaltate eum in secula. Vere ut *Psal. 103.* scriptum est. Magnificata sunt opera Domini, nimis profundæ cogita-

gitationes eius. Quarto, pro amore quo animam impassibilem quodammodo reddere solet. Videre enim est, qui DEVM perfecte amarunt, quantum frigore, calore, laboribus, & variis tribulationibus afflicti, non solum hæc vsque ad mortem passi sint, sed ea omnia magno etiam cum desiderio, magnaq; cum iucunditate tolerarint. Postremo, pro sanctis desideriis, quibus facit plerumque, vt qui martyres re ipsa non sunt, martyrij tamen meritum consequantur. Tanta est sanctorum desideriorum vis coram DEO, qui voluntatem quandoque acceptam fert sine operibus. Quis igitur possit, aut sciat Dei laudes dicere, præsertim in terra aliena, in qua miseri exulamus? quis, inquam, possit opera Domini pro dignitate laudare?

Benedicite Angeli Domini
Domino.

An-

Angelos possumus dicere superio-
 res anime potentias, quae reliquis
 magis sunt ad diuinas laudes idoneae:
 vt potentiae in quibus sanctissime
 Trinitatis imago sit. Laudet itaque
 anima mea memoria sua DEVM su-
 um, cuius, si quid in rebus dulce esse
 potest, est certe dulcissima recordatio
 quemadmodum scriptum est: Re-
Psal. 76. nuit consolari anima mea, me-
 mor fui DEI, & delectatus sum.
 Laudet intellectus relinquendo ter-
 rena, & caelestia sedulo querendo, vt
 abscondita sit vita nostra cum Chri-
 sto, & conuersatio nostra in caelis
 sit. Laudet voluntas toto corde, ta-
 tisque viribus: nec enim in aliud cre-
 ata est, quam vt Deum amando
 quereretur, & inuento frueretur. Id
 quoties feceris, anima mea, tribus-
 que his potentiis DEVM laudaueris,
 (vt debes) eris tanquam Angelus
 DEI. Quod si te à DEO peccato
 sepa-

separaueris, (quod tibi magnopere
cauendum, & timendum est ne con-
tingat) boni Angeli nomine, & di-
gnitate amissa, in Luciferi societa-
tem transibis, qui nunquam ad a-
missas Dei laudes est rediturus: tu ve-
ro dum viuis in carne, redire potes,
merito sanguinis immaculati Agni,
qui nobiscum multo aliter, quam
cum Angelis, agere in hac parte di-
gnatus est. O quam est æquū, omnes
vt Angelos inuites ad DEVM, vel ob
hoc vnum admirabile opus, pro quo
ei infinitæ gratiæ debentur, aliqua
saltem ex parte laudandum?

Benedicite cæli Domino.

Quos alios dicimus celos in ani-
ma, seu mundo isto minori, quam
misericordias Domini? quibus vt ce-
lum terram vndique cingit, & tegit,
ita animam ipse protegit, sicut scri-
ptum est: Misericordia Domini

plc-

Psal. 32.

plena est terra : & quidem sicut
 celos extendit vt pellem, ita in a-
 nimas nostras, pellibus h' sce corpo-
 rum cinctas, misericordias suas dif-
 fundit: vt que cor latificat, atque di-
 latat celi aspectus, ita confirmat a-
 nimam, & consolatur memoria mi-
 sericordiam Dei.

Benedicite aque omnes, quæ su-
 per celos sunt, Domino.

Quonquam sunt multa super ter-
 ram aquæ, non ascendunt tamen su-
 per celos, nisi iustorum lachrymæ,
 diuini amoris calore expresse. Hæ
 sunt namque quæ Angelos letificant,
 & de quibus scriptum est: Posuisti
 Psal. 55. lachrymas meas in conspectu
 tuo. Sunt quidem & lachrymæ a-
 liæ, quæ plerumque excutiunt sen-
 sualitatis amor, & terrenarum re-
 rum affectus: sed istæ non modo non
 ascendunt. Sed in infernum vsq; re-
 cta descendunt. Lauda itaq; anima
 mea,

mea, Dominum, pro aquis his, quibus iustos tanquam pane cibant, facitque ut ea cuncta despiciant, pro quibus peccatores flere consueverunt. Sunt autem illa tanta consolationis causa his, qui percipiendum à se sperant earum fructum in celo, cum absterget DEVS (ut est in Apo-^{Apo. 7.} calypsi) omnem lachrymam ab oculis ipsorum: ut nec sine iis quietem capiant, nec cibum, aut somnū sed eis semper comitati, Dominum benedicentes, in calum spiritu ascendant.

Benedicite omnes virtutes Domini Domino.

Ut magnū quiddā est & admirabile, creasse calos cum aquis, de quibus diximus; nec minus mirum atq; laudabile, vim tantam, & ordinem talem posuisse in eorum motibus: ita nobis laudandus est Deus pro ea virtute, qua ab ipso accepta, anima amoris

moris

moris affectibus se ipsa mouere potest: vtque nobis non solum DEVS celos dedit, sed & virtutem etiam iis quibus mouerentur; ita anima non tantum aquas dat, sed mouet etiam vt eas à se desideret illa, & petat. Id quod intelligas, anima mea, quanti faciendum sit, aduerte, quod vt neminem sanabāt aque piscine, de qua est in Euangelio, nisi ab Angelo prius motæ, ita nec lachrymis animas sanas reddi, nisi Spiritus sancti virtute ille exprimantur.

Iean. 5.

Benedicite sol & luna Domino
benedicite stellæ cæli
Domino.

Tres videre est in hoc versu claritates, solis nimirum, lune, & stellarum: que sunt certe omnes laude dignissime. Intellige vero tu, anima mea, solis nomine, solis iustitiæ IESV CHRISTI Domini nostri splendo-

rem

rem, ac lucem, qua te cecam, nascendo, & moriendo pro te, cognitionis suae luce perfudit. Claritatem vero lunae intellige Sanctorum exempla, qua, dum in huius seculi tenebris agerent, nobis clarissima reliquerunt. Ut vero in luna est alia inferior lux, alia vero remissior: ita non omnes eadem luce Sancti resplendent. nam ceteros, tanquam plena luna, beatissima virgo virtutum magnitudine, atque splendore longe antecellit: estque in ceteris, prout videlicet Dominus illorum quemque illustrare dignatus est, splendor inequalis. Laudandus praeterea est Dominus in stellis, id est, ea luce, qua peccatores ex inferni tenebris eripit. Multi enim sunt; quos, cum negligenter vixerint, morituros tamen, sui gratia ita illustrare dignatur, ut feliciter vitam claudant: tanta est DEI pietas erga indignos, quos,

quos, cum eorum tamen iniquitas supplicium mereatur, sua misericordia plerumq; illustrat. Vt enim à sole isto visibili & luna, & astra reliqua lumen accipiunt: ita à sole iustitie & iusti omnes, & peccatores etiam illustrantur.

Benedicite imber & ros Domino.

Vt gignitur tum imber, vbi in mediam aeris regionem vapores eleuati fuerint: ita spirituales aque tum demum generantur, cum eorum, qui in terris vitam degunt, desideria in celum conscenderint. Laudabis vero in rore Dominum, qui quemadmodum solet mane rore demisso refrigerare terram, noctis calore depulso; ita post tribulationis noctem, tanquam man, diuina consolationis rore spiritum, vt possit ascendere in montem Domini recreat, atq; latificat.

Be.

Benedicite omnis spiritus DEI
Domino.

Intellige per spiritus hos, id est, ventos, Spiritus sancti dona: sine quibus nec magis viuere potest anima, quam sine respiratione corpus, nec in portum, nisi iis flantibus, anima nauis aliquando peruenire. Hac enim audaces nimium animas timidas reddunt, faciuntque ex duris pias, sapientes ex rudibus, postremo ex debilibus fortes reddunt.

Benedicite ignis, & æstus Domino.

Benedicat Domino anima, quam Luc. 12. illius ignis flamma incendit, de quo à Domino dictum est: Ignem veni mittere in terram: diuini nimirum amoris ignem. Quod si vel pro scintilla vna summe laudandus est: quantitas, quaeso, laudes ei debemus, cum fuerit amor vehementissimus, nempe in morte, qua se charitatis vis maxime

xime

xime prodit! Vt æstum hoc loco possimus intelligere vehementissimum charitatis ardorem, quo incensus Laurentius, & reliqui Martyres, ea fecerunt, pro quibus à nobis DEVS nunquam satis digne laudari possit.

Benedicite frigus & æstas Domino.

Vt non solum necessarius est calor ad fructus colligendos, sed & frigore opus est, quo compressa terra eos ferre possit: ita nobis non tantum opus est diuino amore, sed illud est interdum necessarium, vt nos frigos etiam quandoque experiamur: quo non solum magis agnoscamus, quid differat status vterque, cum nimium incalascimus amore, & cum nimio algore frigesimus; sed eo diligentius contendamus ad ignem accedere, quo magis frigemus: vt qui intelligamus eo necessarium esse nobis calorem,

quo

quo fuerit frigus intēsius. Ita omnipotens Dominus, qui omnia sua- *Sap. 6.*
uiter disponit, & plerumque calorem dat, & interdum etiam frigidus nos esse permittit, idq; ad gloriam suam, & rem etiam nostram, ut diximus.

Benedicite rores, & pruina
Domino.

De verno rore supra dictum est: nunc te hyemis rore, atque pruina, quæ nox (utpote longior, adeoque frigidior) albiora reddit, dicendum est. Laudemus igitur Dominum, qui quo est tribulationis longior, & laboriosior nox: eo spiritualement rorem candidiorem efficit, & puriorem. Maius enim est eo meritum, quo fuerit dolor pro Christo acerbior: ut beati merito dicendi sint, qui pro eo, multa passi sunt; sic enim maiora in caelo præmia meruerunt.

Benedicite gelu & frigus Domino.
Qua

Quae rigescunt frigore, siquidem animalia sunt, moueri non possunt: si vero arboris fructus, amittunt saporem. Similia patitur à peccato anima, nam & moueri ad bonum non potest, & diuinarum consolationum suauitatem non percipit. Cum uideris ergo, o anima mea, quempiam frigore isto rigentem, laudabis Dominum, cuius nisi te ignis ardor incenderet, tu itidem rigeres. Cum tamen uides proximum tanto frigore premi, eius te misereat, ne, si nõ compatiaris, te simile frigus itidem corripiat. Itaque ad Dei laudes fac ut frigus excitet, & ut te, dum illum subueniendo quasi calefacis, diuini amoris flamma corripiant.

Benedicite glacies, & nives Domino.

Duo sunt glaciei, & niuis velut propria: alterum, quod sunt valde frigida: alterum, quod post tempestatem tranquillo iam tempore pulcherrima apparent. Simile quiddam reperire possis in peccati frigore: nam cum in id incideris, magna est tanquam oborta tempestas; at ubi humani affectus mitigati fuerint, & velut anime tempus tranquillum redditum, **D E V S** bone, quam est pulchrum, & iucundum spectaculum, cum ea velut nix liquefit, diuinitus immisso gratia calore! Itaque dicit Propheta: Si fuerint peccata vestra tanquam cocci- *Esa. I.* num, velut nix dealbabuntur.

Benedicite noctes, & dies
Domino.

Noctes sunt aduersitatis tempora, prosperitatis autem dies: ut nim in prosperitate splendēt omnia, ita in aduersitate contēbrescunt.

H b   **Quod**

Quod si velis euadere, anima mea, noctis huius pericula, quæ impatientia affert; tum etiam pericula diei vitare, in quæ solet ingratitude, & superbia conijcere; nullum profecto presentius remedium inuenies, quàm si iustum Iob imitatus, Domini nomen, siue quod ille dederit, seu abstulerit, semper benedicas: ita implebitur in te quod ait Propheta: Per diem non te vret sol, nec luna per noctem.

Psa. 120.

Benedicite lux, & tenebræ
Domino.

Cum te videris, anima mea, aliqua gratia, vel deuotionis luce perfundi, & DEVM lauda, quando idcirco dat, vt se laudes, & operanda, vt ea quæ recepisti, maiora reddas, quo possis magis benedicere Domino: nec cessare tamen debes à laudibus DEI, si te videas in tenebris esse, & velut sensibili gratia destitu-

tutum: tum enim tanquam aurum
 infornace probaris, facitque de te
 Dominus periculum, sis ne ei fidelis
 seruus, an verò setantum laudes ora-
 tionis dulcedine captus. In eiusmodi
 itaque tenebris posita, confirma fide
 viua orationem tuam. Et quidem si
 non animum in ea tribulatione de-
 spondes, nec laudes DEI intermittis,
 nihil est quod dubites futurum, vt
 de hac nocte dici possit: Nox sicut ^{Psa. 133}
 dies illuminabitur, itemque si-
 cut tenebræ eius, ita & lumen
 eius.

Benedicite fulgura.

Quæ dicimus fulgura, nisi san-
 ctas inspirationes, quæ fulgurum
 more, & ea quæ tangunt corda ve-
 lati comburunt, & quocunque acce-
 lunt, timorem incutiunt? emittun-
 tur enim à DEO, & ad caelestia ne-
 gotia, tanquam DEI legati, cum a-
 nimas sanctas conuocant, tum vt

Hb 2 pos-

possint videre DEVM Deorum in Si-
on, suauiter disponunt.

Et nubes Domino.

Esa. 45. Nubes dicere possumus iustitia
desideria: sic enim sancti Patriarcha,
& Propheta olim à DEO petebant:
Pluant nubes iustum. Quoties er-
go, videris in te, anima mea, eiusmo-
di nubes, id est, desideria, Dominū
Matt. 5. lauda, quia scriptum est: Beati qui
esuriunt, & sitiunt iustitiā, quo-
niam ipsi saturabuntur.

Benedicat terra Dominum, lau-
det, & superexaltet eum in
secula.

O quantum debet benedicere Deo
pulis, & cinis, qui in fictilibus vasis
tantum thesaurum reponere digna-
tus sit! Considera verò, anima mea,
duabus de causis præcipue tam ad-
mirandas res in luto nostro Domi-
num facere voluisse: altera, quo eius
magnitudo, potentia, atque clemen-
tia

tia

ria magis agnoscerentur, adeoque ei gratia infinita haberentur, qui vilitatem nostram respicere dignatus sit: altera, quo nos in humilitate conseruaret, ne videlicet donorum suorum magnitudo, & multitudo, extolleret. Nam & ea causa voluit nos terram istam gestare, vt qui agnosceremus quam viles simus, non solū eum benediceremus, sed & laudaremus etiam, & superaltaremus in secula.

Benedicite montes, & colles Domino.

Montes intelligamus hoc loco eos, qui perfectionis montes ascenderunt: de his enim scriptum est, quod beneplacitum est Deo habitare in eis. *Psal. 67.*
 Laudent tamen etiam colles, id est, qui ascendere desiderant; etenim de ijs etiam scriptum est: Beati qui *Psal. 81.*
 disponunt ascensiones in cordibus suis. Vt enim colles sunt quasi

Hb 3 mon-

montes, ita qui perfectionem (vt par est) desiderant, ab ea non longe absunt.

Benedicite vniuersa germinantia in terra Domino.

Dici non potest, quæ, & quanta creauerit Dominus in mundo hoc visibili, nec quæ, aut quanta in hominis inuisibilem spiritum soleat infundere. Quis enim dicat spirituales animæ flores, & fructus, quaque facit oriri in nobis Dominus; alias quidem amore eliciens, alias verò timore perterrens? aut quis tribulationum, & consolationum fructus? quis merita? quis DEI amorem admirabilem, & eam, qua animas nostras tractat, (quibus cum esse suas dicit delicias) sapientiæ profunditatem possit enarrare? Quando ergo non sufficis singula persequi, anima mea, benedic, (quemadmo-
dum

*um est in Cantico) pro vniuersis
Domino.*

Benedicite fontes Domino, be-
nedicite maria, & flu-
mina Domino.

*Fontium aquas, eas intellige la-
shrymas, quas videndi DEVM de-
siderium vehemens solet exprimere,
de quo ait Propheta: Quemadmo-
dum desiderat ceruus ad fontes
aquarum, ita desiderat anima
mea ad te DEVS. Maris verò ama-
ras aquas, eas dicere possumus, quas
contritio, & de peccatis dolor solet
excitere, iuxta illud Propheta: Re-
cogitabo tibi omnes annos me-
os in amaritudine animæ meæ.
& illud Iob: Loquar in ama-
ritudine animæ meæ. Denique
fluminum aquæ Apostoli sunt,
& item Sancti reliqui, de qui-
bus scriptum est: Eleuauerunt
flumina vocem suam: quo-*

Tsal. 42.

Esa. 38.

Iob. 10.

Tsal. 92.

Hb 4 rum

rum exempla imitandi, aut conuersatione, & societate fruendi, cum nos desiderium vehemens accendit, tum verò tertij generis lachrymas effundimus.

Benedicite cete, & omnia quæ mouentur in aquis, Domino.

Admirabile quidem est spectaculum, cum pisces, & cete in mari moueri conspiciuntur sed non minus est admirandum, si quis ea, quæ in contemplationis aquis mouentur, aspiciat. Hic enim non solum malum deserendi, bonumque prosequendi, atque eiusmodi alia vota multa conspicias, sed & charitatis vehementis quedam desideria, quibus nec immania cete conferri possint. Iis impulsus

Exod. 32. Moyses dicebat: Aut dimitte illis, aut dele me de libro vitæ. Optabat etiam Apostolus Anathema esse pro fratribus suis secundum carnem:

Rom. 9.

nem:

nem: & alibi, *Quis nos, inquit,* ^{R6m. 8.}
 separabit à charitate DEI? tri-
 bulatio? an gladius? an mors?
 Lauda ergo, anima mea, Dominum
 pro his, quæ mouentur in aquis i-
 stis id est, pro amoris affectibus,
 quos Spiritus sanctus tanquam in
 aquis deuotionis in nobis excitat.

Benedicite omnes volucres
 cæli Domino.

Admirabilis quidem est auium
 tam varia multitudo, tantaque va-
 rietas: sed non sunt minus admira-
 biles considerationes illæ virtutum
 DEI, quæ auium more solent in
 contemplatione in cælum ascendere:
 utque itineris sui nullum aues vesti-
 gium derelinquunt, itaque plerum-
 que accidere solet iis, qui in contem-
 platione positi in sublime tolluntur.
 Fiunt enim ad eò extra se spiritus
 virtute, & consideratione bonita-
 tis DEI, sapientiæ, potentiæ, atque

Hh s cle-

clementiæ dulcedine in altum sublata, vt nullum videantur itineris sui vestigium reliquisse. O quantum debent ij benedicere Domino, qui, eum in carne sint, perinde agunt, ac si Angeli essent! Benedicant ergo aues celi Domino, quas nihil dubium est in calum esse admittendas, quando in se habent eum inhabitantem Spiritum, eumque columbina simplicitate referunt, qui in specie columba aliquando voluit hominibus apparere.

Benedicite omnes bestia, & pecora Domino.

Mich. 7. Duo bestiarum genera intelligimus in hoc versu, fit enim hic mentio domesticarum, & ferarum: domesticas intellige carnis nostræ passionis, inimici enim hominis, domestici eius: feras autem reliquos hominis hostes, mundum nimirum, atque demonē. Quoties ergo se ani-

ma

ma ab his videt diuina gratia libera-
 tā, toties benedicat Dominum: eoq;
 vehementius laudet, quo se ab his sa-
 pius male tractatā esse meminit. Ne
 verò iterum in eorū manus incidat,
 presentissimū putet esse remediū, as-
 fiduam orationem: hac enim & de-
 biles redduntur hostes, & nos effici-
 mur fortiores: in hoc item ex consi-
 deratione peccatorum nostrorū, quæ
 bestix merito dici possunt, magnus
 solet & amoris DEI, & diuinarum
 laudum fructus percipi ab his, qui-
 bus, cum diligant DEVM, omnia Rom. 8.
 cooperantur in bonum. Lauda
 itaq; anima mea, Dominum, qui te
 ab his bestiis sua misericordia eripu-
 it & dic cū Propheta: Anima mea Psf. 125.
 sicut passer erepta est de laqueo
 venantium: benedictus Domi-
 nus, qui non dedit me in captio-
 nem dentibus eorum.

Benedicite filij hominū Domi-
 no. Vbi

Vbi ventum est ad creaturarum finem, admonentur filij hominum benedicere Domino: quandoquidem ea causa & creature supraddicta create sunt, & quæ per illas superius significari diximus, sunt hominibus à DEO spiritualia dona infusa, vt laudet his Dominum: quippe qui, vt eius gratia reliqua facta sunt, ita est ad Dei laudes cantandas creatus. Vnde in Psal. non

Psal. 49.

Psal. 4.

petit ab homine DEVS nec vitulos, nec hircos, sed laudis potius sacrificium. O filij hominum, vsquequo graui corde? cur non aduertitis ea causa creaturas omnes vobis esse à DEO datas, vt ipsum laudaretis? nec pro tanto beneficio aliud à vobis postulari, quam id quod est ad eò per se dulce, vt & eo se Angeli magno-pere oblectent, & Sancti sibi gloriosum ducant? Benedicite filij hominum Domino, nec committatis,

vt

vt vos à Creatore creaturæ abdu-
cant: id potius videte, quemadmo-
dum creaturæ reliquæ à conditione
sua DEO semper sunt obsecuta. Cur
igitur solus homo ingratus sit & qui
tanta est dignitate, vt dictum sit de
hominibus à DEO, Dij estis, se sinat *Psa. 81.*
in hac parte à creaturis reliquis su-
perari?

Benedic Israel Dominum, lau-
da, & superexalta eum in
secula.

Israelis nomine intelligitur, qui
Deum videt: vident autem DEVM,
qui mundo sunt corde, sicut scriptum
est: Beati mundo corde, quoni- *Matt. 5.*
am ipsi DEVM videbunt: & qui-
dem hi eo magis debent DEVM
laudare, quo ab illo maiora beneficia
receperunt: tantoque diuinum no-
men maiori studio sanctificare, quã-
to sunt ab eo puriores sanctioresve
effecti. Quod nisi ita faciant, time-
re de-

re debent, vt à quibus sit exacte talenti ratio exigenda.

Benedicite Sacerdotes Domini Domino.

Sacerdotum munus est, DEO sacrificia offerre: qui ergo in se sentiunt eiusmodi desideria, vt se non putent satisfacere, si se ipsi DEO offerant nisi etiam alios huc adducant: idque ponunt in maximo DEI, beneficio si aliorum saluti possunt consulere, benedicant Domino pro tanto munere, atque in eo perseuerent. sunt enim tanquam Angeli, qui in conspectu DEI incensum adolent, fragrantemque sacrificiorum odorem in celum vsque, magno Sanctorum gaudio emittunt.

Benedicite serui Domini Domino.

Quo intelligatur quanta obligatione teneantur benedicere Domino serui eius, legatur quod ait Propheeta:

DE
ta: E
no c
tis in
magn
non so
sed &
tande
est: C
tua D
ficit a
& ali
sta, al
mei n
berna
Bene
sto

In
lustor
sunt
discere
guinis

ta: Ecce nunc benedicite Domi- *Psa. 134*
 no omnes serui Domini, qui sta-
 tis in domo Domini: & quidem
 magnam piis affert consolationem
 non solum mansio in domo Domini,
 sed & cogitatio etiam eo aliquando
 tandem perueniendi, sicut scriptum *Tsal. 65*
 est: Quam dilecta tabernacula
 tua Domine! concupiscit, & de-
 ficit anima mea in atria Domini:
 & alibi, Elegi, inquit idem Psalmi- *Ibidem.*
 sta, abiectus esse in domo D E I
 mei magis, quam habitare in ta-
 bernaculis peccatorum.

Benedicite spiritus, & animæ iu-
 storum Domino, benedi-
 cite sancti, & humiles
 corde Domino.

In Sapientia libro scriptum est: Sap. 8.
 Iustorum animæ in manu D E I
 sunt: debent ergo iusti bene-
 dicere Domino, cuius pretiosi san-
 guinis merito iustificati sunt: at-
 que

que itidem facere debent Sancti, &
 1. Pet. 3. humiles. Nam Deus humilibus
 dat gratiam, superbis autem re-
 sistit: nec horum ei laudes grata
 Eccli. 15. sunt, sicut scriptum est: Non est
 speciosa laus in ore peccatoris.
 Psal. 49. dicitur etiam huic in Psalmo: Qua-
 re tu enarras iustitias meas, &
 assumis testamentum meum per
 Psal. 32. os tuum? Benedicant itaque iu-
 sti Domino, rectos enim decet
 collaudatio.

Benedicite Anania, Azaria, &
 Misael Dominum, lauda-
 te, & superexaltate e-
 um in secula.

Si consideres, o anima mea, visi-
 biles creaturas, benedices tu quidem
 Rom. 1. Domino: inuisibilia enim, & e-
 terna per visibilia cognoscuntur.
 Nec verò minus, si consideres quid in
 te spiritualiter, quomodo, & quā-
 do operetur DEVS, laudabis eum,
 &

& superexaltabis in secula : idque
pūritate, fide, & charitate ea, qua
benedixerunt Domino tres isti pue-
ri, qui nec minas timentes, nec ignis
vim, DEI laudes (vt par erat) fa-
cile rebus cæteris anteposuerunt.

Benedicamus Patrem, &
Filiū, cum sancto Spi-
ritu, laudemus, & super-
exaltemus eum in secu-
la.

Benedictus es, Domine; in
firmamento cæli, & lau-
dabilis, & gloriosus, &
superexaltatus in secu-
la.

Tr

Tu enim es DEVS noster, sum-
misque laudibus dignus, qui creasti
propter hominem calum, & terram;
vtque hominem DEVM faceres,
homo fieri dignatus es: cui debetur
gloria, & honor in secula
seculorum. Amen.

F I N I S.

